

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

Изх. № ЕО-1/.....^{13.09}.....2022 г.

ДО
Г-Н ЯВОР ГЕЧЕВ
МИНИСТЪР НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО

Относно: Доклад за оценка степента на въздействие (ДОСВ) на проект на Стратегически план за развитие на земеделието и развитие на селските райони за периода 2023-2027 г. върху защитени зони

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ГЕЧЕВ,

Във връзка с постъпили в Министерство на околната среда и водите (МОСВ) становища по време на обществените консултации на Доклад за оценка степента на въздействие (ДОСВ) на проект на Стратегически план за развитие на земеделието и развитие на селските райони за периода 2023-2027 г. върху защитени зони, Ви предоставяме копия на същите:

Приложение:

1. Копие на становище на ВВФ България с вх. № 48-00-673/25.08.2022 г. на МОСВ;
2. Копие на становище на Сдружение за изследователски практики с вх. № 26-00-425/26.08.2022 г. на МОСВ;
3. Копие на становище на БДЗП с вх. № 26-00-425/29.08.2022 г. на МОСВ;
4. Копие на становище на Сдружение за териториален и екологичен потенциал (СТЕП) с вх. № 26-00-425/29.08.2022 г. на МОСВ;
5. Копие на становище на Асоциация на земеделските производители в България (АЗПБ) с вх. № 26-00-425/29.08.2022 г. на МОСВ;
6. Копие на становище на Български фермерски съюз с вх. № 48-00-677/29.08.2022 г. на МОСВ.

РОСИЦА КАРАМФИЛОВА

Министър на околната среда и водите

София, 1000, бул. „Кн. Мария Луиза” 22

Тел: +359(2) 940 6194, Факс: +359(2) 986 25 33

Subject: становище по доклада ОС Стратегически план земеделие
From: Katerina Rakovska <krakovska@wwf.bg>
Date: 25.8.2022 г., 15:27
To: edno_gishe@moew.government.bg

Министерство на околната среда и води

Вх. № 48-00-673

София 25.08.2022

Здравейте,

Изпращам становището на ВВФ България относно доклад за оценка на степента на съвместимост на „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 – 2027 г“ с предмета и целите на защитените зони от Натура 2000, с молба за входящ номер.

Предварително благодаря и лек ден,

Катерина Раковска

Katerina Rakovska, Senior Expert Biodiversity Policies, WWF Bulgaria
krakovska@wwfdcp.bg, +359 893 393 810
<http://www.wwf.bg/>

— Attachments: —

stanovishte WWF DOS strategicheski plan za zemedeliето 25.8.2022.pdf

366 KB

WWF България
ул. Княз Борис I, No 147
София 1000

Тел. (02) 950 50 40
office@wwf.bg
http://wwf.bg

До:

Министерство на околната среда и водите

Изм. № 3328/25.08.2022 г.

Относно: доклад за оценка на степента на съвместимост на „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 – 2027 г“ с предмета и целите на защитените зони от Натура 2000

Уважаеми госпожи и господа,

Моля, запознайте се с нашето становище във връзка с обявеното обществено обсъждане на доклада за ОС на СЗСР¹. Становището ни засяга мярката „II.A.7. - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“.

Предложение

В част 5.5., предложения за мерки, предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно отстраняване на неблагоприятните въздействия, по отношение на мярката „II.A.7. - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“ предлагаме нова мярка 6 със следния текст: „Мярка 6. От подпомагането за интервенцията се изключват защитените зони съвпадащи с трите национални парка.“, като тази мярка стане част от решението по ОС на компетентния орган.

Мотивите за това предложение са дадени по-долу.

1. Част 5.2.1. на доклада прави подробно описание и анализ на значителното отрицателно въздействие, което интервенцията вече е оказала върху алпийски и суб-алпийски тревни местообитания и водни местообитания, вече регистрирано от прилагането на мярката през изминалите два финансови периода в две от зоните, 33 „Пирин“ и 33 „Централен Балкан“, и през един финансов период в 33 „Рила“. Въздействие на евентуално бъдещо прилагане на интервенцията следва да бъде оценено кумулативно с въздействието от досегашното ѝ прилагане, като това следва да обоснове висока степен на отрицателно въздействие на засегнатите местообитания и местообитания на видове.

1

https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/filebase/Nature/Natura%202000/DOSV/2022/DOSV_SP_RZSR_PDF.zip

WWF България, рег. № 13.03.2006 г. № ДЛБ 2763/2006 г. СГЧ, ЕИК 17504400.

седалище и адрес на управление: ул. Княз Борис I, No 147, София 1000

FSC® сертифицирана хартия

2. Особено тежко е въздействието върху езерата, местообитание 3130, по-специално този негов под-тип, който се среща само в Рила и Пирин, тъй като местообитанието се среща почти изцяло в двата национални парка Рила и Пирин. По данни на дирекцията на НП "Пирин"² в местообитание 3130 - Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelleteauniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea*) се наблюдават процеси на повишена еутрофикация на езерата поради вток на биогенни елементи, ерозия и разрушаване на бреговете и намаляване прозрачността на водите, като причината за това е пашуването на стада от едри породи крави край бреговете на езерата. Оценка на природозащитното състояние (ПС) на ниво защитена зона е правена единствено през 2013 г., съответно това е последната научна информация относно ПС на местообитанията в зоната. Състоянието на местообитание 3130 в ЗЗ "Пирин" е неблагоприятно незадоволително, поради „Повишена еутрофикация поради вток на биогенни елементи в резултат на интензивна паша на крави в района на някои от езерата“.
3. В рамките на настоящата ПРСР, мярката за пасторализъм е част от Агроекология и климат, която съгласно чл. 28 на Регламент (ЕС) № 1305/2013 „е насочена към опазването и към насърчаването на необходимите промени в селскостопанските практики, които имат положителен принос за околната среда и климата.“. Целта за положителен принос обаче не само, че не е постигната, но напротив, дирекциите на националните паркове са обоснавали проекти за безвъзмездна финансова помощ по ОПОС 2014 – 2020 със следните проблеми:
- „Пирин“ – местообитание 3130 - Олиготрофни до мезотрофни стоящи води с растителност от *Littorelleteauniflorae* и/или *Isoeto-Nanojuncetea*) – засегнато от процеси на повишена еутрофикация на езера поради вток на биогенни елементи, ерозия и разрушаване на бреговете и намаляване прозрачността на водите, като причините за това са пашуването на стада от едри породи крави край бреговете на езерата³;
  - „Централен Балкан“ - 9150 Термофилни букови гори, 9130 Букови гори от типа *Asperulo-Fagetum*, 9110 Букови гори от типа *Luzulo-Fagetum*, 7140 Преходни блатата и плаващи подвижни торфища, 6230* Богати на видове картълкови съобщества върху силикатен терен в планините, 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 62D0 Оро-мизийски ацидофилни тревни съобщества, 6170 Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества – засегнати от свободно пашуващите животни, които навлизат в забранени за паша територии - резервати, горски територии и др. Постоянното навлизане на домашни животни в горските местообитания води до тяхната фрагментация, обедняване на тревния състав, механични повреди, утъпкване,

² <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=i%2FQxmBsJT98BTX3c%2Ftlcaw%3D%3D&isHistoric=False>

³ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=i%2FQxmBsJT98BTX3c%2Ftlcaw%3D%3D&isHistoric=False>

системно замърсяване на питейни водоизточници, безпокойство на дивите животни и др.⁴

- „Рила“ - 1371 *Rupicapra rupicapra balcanica* ДНП отбелязва пашуването на домашни животни като фактор, възпрепятстващ достигането на оптимално заемане на всички подходящи местообитания за дивата коза⁵.

Положителният принос за околната среда не само, че не е постигнат, но е постигнато отрицателно въздействие, което е наложило скъпо-струващи мерки за адресиране. В рамките на процедура Подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на мрежата Натура 2000, попадащи в национални паркове, природни паркове и поддържани резервати по ос 3 на ОПОС 2014 – 2020 Дирекциите на трите национални парка обосновават дейности за адресиране на горните проблеми на обща стойност 1 492 131 лв.

4. Смятаме, че е налице хипотезата на чл.13 от Наредбата за оценка за съвместимост за недопустимост на интервенцията с режима на съответните защитени територии по закона за защитените територии (ЗЗТ) поради следните мотиви:

- Доколкото животните, обект на субсидирана паша в националните паркове, се използват за производство на месо, субсидираната паша може да се разглежда като „производствена дейност“. Производствената дейност е забранена от т.2 на чл.21 на закона;
- Видяхме по-горе обосновката на НП „Рила“ за това, че субсидираната паша е фактор възпрепятстващ достигането на оптимално заемане на всички подходящи местообитания за дивата коза. Субсидираната паша в националните паркове се извършва във високопланинските тревни местообитания в активния вегетативен сезон, като така пашуващите животни се явяват активна конкуренция на естествено срещащи се диви копитни видове в парка. Съответно, това би следвало да се разглежда като „внесяне на неприсъщи видове“ и „намеса в биологичното разнообразие“. Първото е забранено от т.5, а второто от т.16 на чл.21 на ЗЗТ;
- Описаното в доклада утъпкване на площите около водоизточници, реки и езера, водещо до ерозия представлява „нарушаване на естественото състояние на водни площи и техните брегове“, забранено от т.9 от чл.21 на ЗЗТ.
- „замърсяване на водите“ е описано детайлно в част 5.2.1. на доклада по ОС, както и в описанията на парковете дирекции, обосноваващ проекти оп ОПОС, съответно то представлява нарушаване забраната на т.12 на чл.21 на ЗЗТ.

5. Практиката от прилагането на мярката пасторализъм в НП „Пирин“ в рамките на два финансови периода, показва, че у институциите липсва капацитет за правилно планиране на допустимите бройки пашуващи животни, както и какъвто и да било капацитет за контрол. Доклад „ОПАЗВАНЕ, ПОДДЪРЖАНЕ И АКО Е НЕОБХОДИМО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА БЛАГОПРИЯТНОТО ПРИРОДОЗАЩИТНО СЪСТОЯНИЕ НА ПРИРОДНИ МЕСТООБИТАНИЯ В БЕЗЛЕСНАТА ЗОНА, ЧРЕЗ ПАША НА ДОМАШНИ ЖИВОТНИ“ по проект на ДНП „Пирин“, от окт. 2014 г, дава информация за площите за

⁴ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=XUe8MgUVE2dfQMxv3su%2BWw%3D%3D&isHistoric=False>

⁵ <http://2020.eufunds.bg/bg/6/0/Project/Activities?contractId=zgBjDbJv%2FBkkZq3JarKLHA%3D%3D&isHistoric=False>

паша, броя и вида на пашуващите животни от 2008 до 2014 вкл. Данните (стр.8)⁶, показват, че за целия период както бройките животни, така и площите отдадени за паша са под тези, планирани от парковата дирекция. Въпреки това обаче, експертите проучващи състоянието на две от тревните местообитания установяват, че „в определените за проучване отдели, бяха установени преизпасани територии над 50%...“ (стр.164)⁷.

Проблемът с контрола е описан в ПРОЕКТ НА ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА НАЦИОНАЛЕН ПАРК ПИРИН ЗА ПЕРИОДА 2014-2023: Не се контролира достатъчно пашата на говедата; животните се концентрират в много по-високи бройки на хектар; ясно е видимото изменение на растителността в следствие от пренасяване с едър рогат добитък, съпроводено с утъпкване и обедняване. Безконтролната паша особено около езерата води до евтрофикация на водите, инвазия на плевелна растителност и/или вторична сукцесия, развитие на вторична дървесна и храстова растителност в пасищата (стр.166 от проекта на АПУ⁸).

6. Решение по дело на Съда на европейския съюз Case C-411/19 постановява, че

„48 По силата на член 6, параграф 3 от Директивата за местообитанията компетентният национален орган трябва да откаже да разреши разглеждания план или проект, когато съществува несигурност относно липсата на неблагоприятни последици за интегритета на съответната територия. По този начин посочената разпоредба включва принципа на предпазните мерки и позволява ефикасно да се предотврати засягането на интегритета на защитените територии, дължащо се на предвидените планове или проекти. Не толкова стриктен критерий за одобрение не би могъл да гарантира толкова ефикасно постигането на целта за защита на териториите, към която се стреми споменатата разпоредба (решения от 7 септември 2004 г., *Waddenvereniging и Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, т. 57 и 58, от 11 април 2013 г., *Sweetman и др.*, C-258/11, EU:C:2013:220, т. 41 и от 21 юли 2016 г., *Orleans и др.*, C-387/15 и C-388/15, EU:C:2016:583, т. 53).“

Практиката на Съда е ясна, че в случаите, в които няма сигурност за липса на неблагоприятни въздействия на дадена интервенция, това е основание за нейното отхвърляне.

7. Оценката по чл.31 на ЗБР (съответно чл. 6.3. на директива 92/43/ЕИО), следва да се извърши спрямо целите на опазване на зоните. Понастоящем например за 33 Пирин. липсват специфични подробни природозащитни цели, за това следва оценката да се

⁶ Обособена позиция №8 – Изпълнение на Дейност № 1.4. на проект „Осъществяване на поддържащи и възстановителни дейности в гори, земи и водни площи“, по проект „Устойчиво управление на Национален парк „Пирин“ и резерват „Тисата“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ ОКТОВБРИ 2014 г.
https://www.zelenizakoni.com/sites/default/files/attachments/ii_pasture-compressed.pdf

⁷ Обособена позиция №8 – Изпълнение на Дейност № 1.4. на проект „Осъществяване на поддържащи и възстановителни дейности в гори, земи и водни площи“, по проект „Устойчиво управление на Национален парк „Пирин“ и резерват „Тисата“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“ ОКТОВБРИ 2014 г.
https://www.zelenizakoni.com/sites/default/files/attachments/ii_6_pasture-compressed.pdf

⁸ http://www.pu-pirin.pirin.bg/images/dokumenti_do_DNP-Pirin/PUNPP_10.03.2016/00-PUNPP_10.03.2016_dnpp.pdf

извърши спрямо съществуващите цели в заповеда за обявяване. Според точка 3 на заповедта, една от целите на зоната е :

„3.2. опазване и поддържане на типовете природни местообитания, посочени в т. 2.3, местообитанията на посочените в т. 2.4 видове, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Алпийския биогеографски регион.“

Видно от големия обем данни (анализ на доклада по ОС, данни от дирекциите на националните паркове, други доклади и научни публикации), продължаването на прилагането на интервенцията не само, че няма да помогне да се постигне благоприятно състояние, а напротив, то вече действа в посока увреждане на природните местообитания.

8. Предвид изложеното по-горе, е ясно защо Европейската комисия в своите Коментари относно стратегическия план по ОСП, прави следната препоръка 243⁹ „Поради потенциалното ѝ отрицателно въздействие върху обхванатите тревни местообитания България следва да обмисли възможността за премахване на интервенцията от националните паркове...“.

В случай, че компетентният орган не постанови ясно решение за отхвърляне на интервенцията за пасторализма на територията на трите защитени зони съвпадащи с териториите на трите национални парка, това би представл явало риск от нова хоризонтална процедура по чл.6.2. на директива 9/43/ЕИО.

За допълнителна информация, моля да се обръщате към Катерина Раковска, старши експерт "Политики биоразнообразие", krakovska@wwf.bg, +359 893 393 810.

С уважение:

Веселина Кавръкова,
Изпълнителен директор
WWF България

⁹ https://agriculture.ec.europa.eu/document/download/28006a69-e0c5-45c0-b175-8440d4dd6b07_en?filename=observation-letter-bulgaria-annex_bg.pdf

Становище по <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/natura-2000/konsultacii-s-obstestvenostta-na-doklada-za-ocenka-stepenta-na-vuzdejstvie-dosv-na-osnovanie-chl-20-al-6-ot-naredba-za-eo/>

Министерство на околната среда и водир

From: Екип СИП <sip.bulgaria@gmail.com>

Вх. № 26-00-425

Date: 26.8.2022 г., 16:55

To: edelovodstvo@mzh.government.bg, edno_gishe@moew.government.bg

Сопли 26.08 2022

Молим за входящи номера от МЗе и МОСВ на приложеното становище.

--
Вера Стаевска

Председател на УС

Сдружение за изследователски практики

+359885989593

--
Vera Staevska, Ph.D.

Chair of Board

Society for Investigation Practices

+359 885 989593

SIP.Bulgaria@gmail.com

<http://www.zelenizakoni.com/>

— Attachments: —

ZZ4_stanovishte Strat plan selo_26082022.pdf

1.2 MB

Изх. № 33-162/26.08.2022

До
Явор Гечев
Служебен министър на земеделието
Копие
Росица Карамфилова
Служебен министър на околната среда и водите

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО: мярка II.A.7 „Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“ в доклад за оценка на степента на съвместимост на „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 – 2027 г.“ с предмета и целите на защитените зони от Натура 2000

Уважаеми г-н служебен министър, г-жо служебен министър

Във връзка с публикуван Доклад за оценка степента на въздействие на проект на Стратегически план за развитие на земеделието и развитие на селските райони за периода 2023-2027 г. върху защитени зони (виж <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/natura-2000/konsultacii-s-obstestvenostta-na-doklada-za-ocenka-stepenta-na-vuzdejstvie-dosv/na-osnovanie-chl-20-al-6-ot-naredba-za-eo/>) на 28 юли 2022г с 30-дневен срок за становища, молим да бъде отчетено следното наше мнение:

След внимателно прочитане и анализ на горепосочения доклад в частта му относно мярката „II.A.7. - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)“, бихме искали да заявим следното:

1. При анализа на възможни отрицателни въздействия и рискове върху типовете природни местообитания, видовете и местообитанията на видовете от страна на мярката „пасторализъм“ авторите на доклада се посочват следните отрицателни въздействия и рискове“ (стр. 108 от доклада)
  - „Промяна на екологичната и флористичната структура на тревни и храстови местообитания при преизпасването поради селективното ползване на ценните фуражни видове, което води до увеличаване на нитрофилните, отровните и неядливите видове тревисти растения;
  - Навлизане на инвазивни и чужди видове растения в естествените екосистеми и основно пасища и ливади, които се превръщат в конкуренти на местните видове вкл. целеви за опазване в защитените зони;

Проектът "Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

- Преизпасване и азотно замърсяване на тревни и храстови местообитания, пряко унищожаване на екземпляри от целеви видове растения, при практикуване на пасторализъм и друг вид свободна паша в ливади и пасища;
- Промени в абиотичните условия, ерозия, навлизане на инвазивни видове, увреждане на подраста от неконтролираната паша за горски природни местообитания.
- Загуба на местообитания, влошаване качеството на местообитанието, фрагментация, нарушаване на миграционни коридори за дребни бозайници.
- Безпокойство, прогонване на индивиди и създаване на предпоставка за конфликт човек-вълк.
- Безпокойство, прогонване на индивиди за мечката, предпоставки за конфликт с човека.
- Влошаване качеството на местообитанието и безпокойството за дивата коза.
- Влошаване качеството на местообитанията и увеличаване на еутрофикацията за риби.
- Загуба на местообитания, влошаване качеството (преизпасване, утъпкване, рудерализация) на местообитанията за безгръбначни.
- Загуба на млади индивиди и яйца, влошаване качеството на местообитанието за влечуги.
- Безпокойство за наземно гнездещи птици, стъпкване на гнездата и малките, загуба на укритие, загуба на местообитания за храстово гнездещи видове птици.“

2. При описанието, анализа и оценката на вероятната степен на въздействие на СПРЗСР за периода 2023-2027г., върху типовете природни местообитания, предмет на опазване по Директива 92/43/ЕИО, авторите на доклада изразяват следното категорично становище, основано на сериозен литературен анализ и теренни проучвания (стр. 532):

„За прилагането на мярката „Пасторализъм“ вече има регистрирани и публикувани данни за значително отрицателно въздействие върху субалпийски и алпийски тревни, торфени и езерни природни местообитания на територията на националните паркове „Централен Балкан“ и „Пирин“ (Николов и Гогушев 2014; Димитров и др. 2014; Gussev et al. 2016). Отрицателното въздействие е свързано основно с риск от преизпасване на тревните съобщества при липса или неадекватна оценка на пасищния потенциал на тези територии и при наличие на по-голяма пасищно натоварване отколкото тревните съобщества могат да издържат, без това да се отрази на тяхната екологична и флористична структура. Съгласно действащия План за управление на Национален парк „Централен Балкан“ в резултат на струпване на големи количества животни в местата за нощувка и водопой през последните години, нараснаха площите засегнати от ерозия. Този процес и съпровождащото го преотъпкване и преизпасване води до загуба на ценни природни местообитания, увреждане на видове и популации, промяна и принудителна смяна на видовия състав, протичане на нежелани сукцесионни промени и др. Друг съществуващ проблем е използването от стадата на едни и същи територии за паша през годините. Това довежда до пренатоварване на определени райони за сметка на други. Активната паша в някои участъци води до негативни промени в екологичната и флористична структура на субалпийските тревни съобщества, влошаване състоянието на местообитанията и популациите на видове. Като резултат се наблюдава преизпасване в определени територии, както и възникване на ерозионни процеси. Възниква реална опасност от нитратно замърсяване от тора, отделян от животните на местата, на които те се струпват – при нощуване и местата за водопой. Съществува заплаха от увреждане на крайпоточните екосистеми. С нарастване натовареността на пасищата, се увеличава и броят на извършените нарушения от страна на пастирите; Част от стадата домашни животни пашуват без присъствие на пастири. Това важи в много голяма степен за конете в Парка. Свободно пашуващите животни навлизат в резерватни и други забранени за паша територии.

При оценката на досегашното приложение на тази мярка, трябва да се има в предвид, че в планинските райони и специално над 1500 м. н. в. в Стара планина, а в другите високи планини над 1800 м н. в., тревните съобщества са по-слабо продуктивни от тези в равнината и периодът, в който могат да бъдат използвани от животните прогресивно намалява с увеличаване на надморската височина. Особено в алпийския пояс тревните съобщества

се развиват върху бедни, скелетни почви и са силно уязвими на отпъкване и преизпасване. Съгласно публикуваната научна информация в разнообразни литературни източници вкл. базови такива (Велчев 2002; Бондев 1991, 2002; Бисерков и др. ред. 2015), алпийските и субалпийските съобщества са разпространени над горната граница на гората, която в повечето планини започва средно над 1600-1800 м н.в. Над тази горна граница на гората се разполагат и най-чувствителните към преизпасването природни местообитания (вж. Farming for Natura 2000. Guidance on how to support Natura 2000 farming systems to achieve conservation objectives, based on Member States good practice experiences. 2018.), за които се посочват въз основа на научни изследвания или много ниски норми (0,1-0,4 ЖЕ/ха) на паша (природни местообитания 6170 Алпийски и субалпийски варовикови тревни съобщества, 6150 Силикатни алпийски и бореални тревни съобщества, 6230 Богати на видове Nardus (картълови) тревни съобщества върху силикатни субстрати в планински области, 7230 Алкални тресавища) или пашата следва изобщо да не се прилага (7140 Преовлажнени тресавища, калища и мочурища, 6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс, 6410 Ливади с Molinia на карбонатни, торфени или глинести почви (Molinion caeruleae), при доминирани на синкава молиния, каквито са псищата във високите планини) при определени условия. Така например за природно местообитание 4060 Алпийски и бореални ерикоидни съобщества, което преобладава над горната граница на гората в Рила, Пирин и Централен Балкан, в Ръководството на ЕК (Zaghi 2008) за управлението му пасищната натовареност за целогодишните числености на животните не трябва да надхвърлят 0,5-1,5 овце/ха или 0,075-0,225 ЖЕ/ха. При увеличената надморска височина (над 1800 м н. в.) и влажност, ще намалеят екологично устойчивото целогодишно пашуване до под 1,0 овца/ха или по-малко от 0,15 ЖЕ/ха. За природно местообитание 6170 (пасища върху варовик на голяма надморска височина, каквито има в част от Централен Балкан и в Пирин) се препоръчва (Garcia-Gonzalez 2008) пашата да не надвишава 0,14 ЖЕ/ха. За природно местообитание 6230, което е широко разпространено в Централен Балкан, в ръководството на ЕК (Galvnek & Jank 2008) за високопланинските райони (над 1800 м н. в.) се препоръчва да не бъде повече от 0,2-0,4 ЖЕ/ха по примера на централния масив във Франция. Според Стефанов (1948) в книгата за тревно-фуражните ресурси в България, във високопланинските райони на страната максималното натоварване е около 0,2 ЖЕ/ха, като каракачаните с традиционната паша с натовареност от около 0,6 ЖЕ/ха са довели до „пълно изтощение“ на високопланинските пасища.

Тези норми при прилагането на пасторализма в България след 2007 г. са били винаги многократно по-високи. Това е довело до силен кумулативен ефект, спрямо регистрираните и в миналото особено във високопланинските райони на страната последствия от вековното преизпасване и последвалото силно влошаване на природозащитното състояние на природните местообитания, които са подложени на това въздействие, като навсякъде във високите планини и особено в Стара планина, Витоша, Рила, Пирин и Осогово се

Проектът "Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

наблюдават различна по степен, но като цяло силна деградация на тревните и ниско-храстовите природни местообитания, в резултат на преизпасването.

Преизпасването се изразява в следните отрицателни въздействия върху тревните местообитания:

- намалена възможност за размножаване и възстановяване на популациите на ценните фуражни видове, които са основно представители на житните и бобови треви, поради намаляване на популациите им в изпасваните територии при системно унищожаване от селскостопанските животни, както чрез избирателното им изсяждане, така и поради отпъкването от животните, при превишаване на нормите за екстензивна паша (гъстота на животните);
- замърсяване на почвата с азотни съединения от екскрементите на животните и значително увеличаване на участието на нитрофилни и рудерални видове, което променя (рудерализира) флористичната и екологичната структура на пасищните територии;
- увеличаване на процентното участие на груби, бодливи, отровни и малоценни фуражни видове (напр. картъл), поради избягването им от пасящите животни, най-често за сметка на ценните фуражни видове като бобовите и житните;
- допълнителна ерозия на почвите, поради отпъкването и движението на животните по терени със значителен наклон, като това води и до оголване на приосновната скала, допълнително намаляване на пасищните територии и концентрация на добитъка на местата с още запазена растителност;
- замърсяване (еутрофикация) и намаляване на водните количества в планински мочурища, езера и торфища, които са силно чувствителни екосистеми и поради глобалното климатични промени, оттам намаляване на обилието и дори изчезване на популациите на типични за тези влажни зони растителни и животински видове.

Очаква се значителното отрицателно въздействие да бъде с регионален характер (териториите на националните паркове, както и някои от природните паркове) т.е. ще обхване значителни площи в някои защитени зони и особено над 1500 м н. в. в Централна Стара планина, както и над 1800 м н.в. в другите високи планини. Продължителността на въздействието и по-точно последствията от него по-вероятно да е дългосрочна, като то е обратимо, но дори с прилагането на специални мерки, възстановяването ще бъде трудно контролируем и продължителен процес.“

3. Нито в „Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 – 2027 г“, нито в този доклад има представена ясна и детайлна обосновка за екологическата целесъобразност на интервенцията „пасторализъм“, която е предложена като екологична мярка.
4. Същевременно вместо ясно и категорично да бъде препоръчано прекратяването на тази интервенция в следващия планов период, се предлага чак след три години нейното отпадане от териториите на Националните паркове и териториите с надморска височина над 1800 м.
5. На този фон Европейската комисия придвижва процедура за нарушение на европейското екологично законодателство във връзка с проблемите, създавани от интервенцията „пасторализъм“.

Уважаеми г-н служебен министър, г-жо служебен министър,

Категорично смятаме, че различието между анализа и препоръките в доклада има политически, а не експертен характер.

Има силен натиск както нищо да не се променя в Стратегическия план, така и възможност при текущата оценка на Стратегическия план след няколко години тази интервенцията да бъде продължена до края на следващия планов период.

Фундаменталните разлики между анализ и препоръки в доклада за оценка на степента на съвместимост на „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2021 – 2027 г“ с предмета и целите на защитените зони от Натура 2000, са основа както за завеждане на съдебни дела срещу приемането на оценката и самия стратегически план, така и за процедури от страна на ЕК срещу България.

В тази връзка настояваме в своето решение Министерството на околната среда да излезе с ясна и категорично становище, че териториите на трите национални парка трябва категорично да бъдат изключени от обсега на мярката Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)".

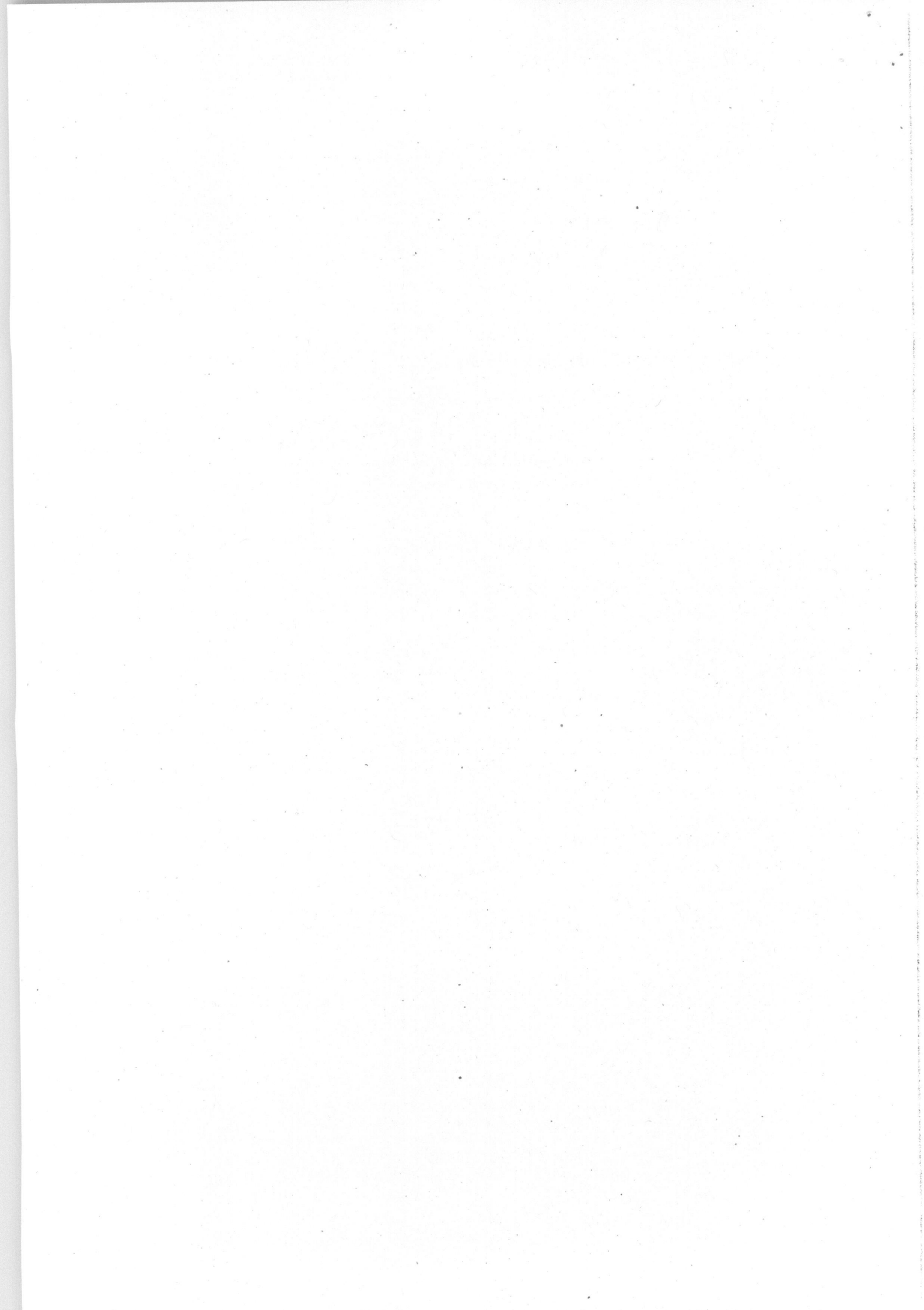
С уважение,

Вера Стаевска

Председател на УС на Сдружение за изследователски практики,
Ръководител екип „Зелени закони“ <https://www.zelenizakoni.com/>

Проектът "Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

Subject: Становище на БДЗП относно Доклад за степента на съвместимост на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 – 2027 г.“ с предмета и целите на НАТУРА 2000
Министерство на околната среда и водите

From: BSPB Head Office <bspb_hq@bspb.org>

Date: 26.8.2022 г., 18:45

Вх. № 26-00-425

To: edno_gishe@moew.government.bg

София 29.08 2022г.

CC: mail@mzh.government.bg, rdd@mzh.government.bg, Iva.OBRETENOVA@ec.europa.eu, Elitsa.ZHIVKOVA@ec.europa.eu, Zdravka.DIMITROVA1@ec.europa.eu, mariusz-

stefan.migas@ec.europa.eu

Уважаеми дами и господа,
Приложено ви изпращаме Становище на БДЗП относно Доклад за степента на съвместимост на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 – 2027 г.“ с предмета и целите на НАТУРА 2000.
С уважение,
БДЗП

— Attachments: —

StanovisteDOSVSPZRSR2021-2027_26082022_BDZP.pdf

219 KB

StanovisteSPZRSR2021-2027_28032022_NGOs.pdf

609 KB

Българско дружество
за защита на птиците

ИЗ 71/26.8.2022 г.

До: **Г-ЖА РОСИЦА КАРАМФИЛОВА**
Министър на околната среда и водите
edno_gishe@moew.government.bg

Копие: **Г-Н ЯВОР ГЕЧЕВ**
Министър на земеделието
mail@mzh.government.bg

Дирекция „Развитие на селските райони“
Министерство на земеделието
rdd@mzh.government.bg

ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ ОКОЛНА СРЕДА
Европейска комисия
Iva.OBRETENOVA@ec.europa.eu
Elitsa.ZHIVKOVA@ec.europa.eu

ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ ЗЕМЕДЕЛИЕ
Европейска комисия
Zdravka.DIMITROVA1@ec.europa.eu
mariusz-stefan.migas@ec.europa.eu

СТАНОВИЩЕ

ОТ: Сдружение „Българско дружество за защита на птиците“ (БДЗП), партньор на BirdLife International в България, вписано в регистъра на сдруженията с нестопанска цел при Софийски градски съд по ф.д. № 17151/1993 г., Булстат 121244539 със седалище и адрес на управление: гр. София, район Слатина, ж.к. Яворов, бл. 71, вх. 4, ет.1, представлявано от Ваня Рътарова-Георгиева, действаща в качеството си на изпълнителен директор и законен представител

Относно: Доклад за степента на съвместимост на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 – 2027 г.“ с предмета и целите на НАТУРА 2000

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

В рамките на законово установената процедура по обществени консултации във връзка с проект на Доклад за степента на съвместимост на „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 – 2027 г.“ с предмета и целите на НАТУРА 2000, публикуван на интернет страницата на МОСВ, БДЗП, като гражданска организация, работеща в обществена полза и загрижена за опазването на природата и биологичното разнообразие за настоящите и за бъдещите поколения, изразява следното становище:

Докладът за степента на съвместимост на „Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 – 2027 г.“ с предмета и целите на

Българско дружество
за защита на птиците

НАТУРА 2000 (за краткост наричан по-долу „ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027“) е обемист документ (близо 3000 страници), съдържащ в себе си значителен брой анализи по отношение на типовете местообитания и видовете, предмет на опазване в НАТУРА 2000, които е невъзможно да бъдат детайлно прегледани и за тях да бъде предоставено подробно становище в рамките на законово установения срок от 30 календарни дни. Оценяваме труда на експертите и отговорното им отношение към оценката на СПРЗСР 2023-2027, който също е изключително обемист документ, по който предоставихме подробно становище в рамките на обществените консултации, проведени пред март 2022 г. (Приложение към настоящото становище). Като се запознахме с предоставената документация по ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027, установихме, че **макар и обемист, докладът не обхваща в пълнота предложените в СПРЗСР 2023-2027 интервенции и техните въздействия върху НАТУРА 2000, както и не отчита други аспекти на СПРЗСР 2023-2027, които имат важно значение за реализирането на самия план и ефекта му върху типовете местообитания и видовете от флората и фауната, които са предмет на опазване в НАТУРА 2000, както следва:**

- I. **Не всички интервенции в СПРЗСР 2023-2027 са оценени в ДОСВ, като според представената методика някои са изключени априори от оценката, като е решено че няма да имат въздействие. На практика обаче са подложени на оценка основно мерките насочени към опазване на околната среда и се създава впечатление че въпросните мерки са увреждащи НАТУРА 2000, докато инвестиционните мерки, както и директните плащания на площ не оказват въздействие върху НАТУРА 2000. Напълно подкрепяме факта, че сред екологичните мерки има такива, които имат неясен ефект или потенциално отрицателно въздействие, които са подробно разгледани в ДОСВ. Основен проблем обаче на ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027, че не подлага въобще на оценка интервенции, които са с голям мащаб и значителен бюджет и които са действително рискови за постигане на целите на НАТУРА 2000 (както в самите защитени зони, така и около тях), а именно:**
  - **директните плащания на площ, които заемат основна част от бюджета на СПРЗСР 2023-2027 и се прилагат на територията на цялата страна. Като цяло те, доколкото поощряват интензификация и уедряване на земеделските площи, са рискови и потенциално увреждащи биологичното разнообразие; насърчават разораването на тревни площи, премахването на храсталаци и т.н. Към тези плащания няма никакви изисквания освен ДЗЕС, но при неприлагането му санкцията е само 5% от стойността на плащането, т.е. няма реален стимул да се прилагат добрите земеделски стандарти. Въздействията на стандартните земеделски практики, подпомагани чрез директните плащания на площ не са оценени и съответно за тях не са предвидени смекчаващи мерки или коригиране в СПРЗСР 2023-2027; не е оценен и кумулативния ефект.**
  - **интервенциите свързани с инвестиции в земеделието (оценен е само лозаро-винарският сектор) и преработвателния сектор – тези инвестиции насърчават интензификацията на съответните сектори, включително водеща и до промяна в земеделските практики; въздействието от тези интервенции, включително кумулативния ефект от прилагането им не са оценени.**

Българско дружество
за защита на птиците

- **интервенциите свързани с биологичното земеделие** – в СПРЗСР 2023-2027 се насърчава значително развитие на биологичното земеделие, но ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027 не разглежда въздействието на свързаните с биологично земеделие интервенции върху предмета и целите на местообитанията и видовете от НАТУРА 2000; от една страна изискванията към биологичното земеделие, заложено в СПРЗСР 2023-2027 са свързани единствено с неприлагане на определени препарати за растителна защита и торове, и няма изисквания или стандарти, обвързани с опазване на биологичното разнообразие, което прави тези интервенции с неясен ефект върху опазване на биоразнообразието. От друга страна биологичното земеделие, прилагано на големи площи и с голяма интензивност, изисква употребата на големи количества води, което по никакъв начин не е отчетено, когато е правен избор кои интервенции да се подложат на ДОСВ и кои – не; в случая също не е отчетен кумулативният ефект.
  - **интервенциите свързани с ВЕИ** – част от интервенциите са свързани с насърчаване на ВЕИ в земеделието, но ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027 не разглежда и не оценява въздействията на тези интервенции върху предмета и целите на Натура 2000; като се има предвид, че различните типове ВЕИ имат различни, но ясно дефинирани отрицателни въздействия върху биологичното разнообразие, лисата на адекватна оценка в случая може да се разглежда като голям пропуск: Обръщаме внимание, че в предходния планов период, под предлог за подпомагане на ВЕИ в земеделски стопанства, множество инвеститори във фотоволтаични паркове иницираха инвестиционни предложения за големи по площ фотоволтаични паркове специално за добив на енергия.
  - Сред целенасочените мерки и интервенции такива, които не са оценени в ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027, са тези, които са свързани с **диверсифицирането на отглежданите култури и отглеждането на култури адаптирани на климатичните промени** (където се залага основно на зърнени култури – пшеница, слънчоглед); обръщаме внимание, че на практика, начинът по който са разписани въпросните интервенции, подпомагат големи монокултурни стопанства, които определено водят до негативни въздействия върху биоразнообразието.
- II. **Не е оценен кумулативният ефект** от прилагането на различните видове интервенции, включително описаните по-горе, за които не е правена оценка; не е направена и оценка по отношение на интервенции с противоположни въздействия върху биологичното разнообразие и конфликта между тях;
- III. **Не е оценен ефекта** на прилагане на различните видове интервенции в на СПРЗСР 2023-2027, свързан с тяхната реална приложимост като обхват, зависещ от осигурените средства. Много от проблематичните мерки, включително описаните по-горе са със значителен бюджет и обхват и съответно с по-голяма възможност да реализират въздействия, а други, потенциално положителни интервенции са

Българско дружество
за защита на птиците

- изначално недостатъчно финансирани и с предрешен нисък краен ефект, поради недостатъчните средства и обхват (мярката за НАТУРА 2000, мярката за опазване на застрашени видове птици – чевренугуша гъска, царски орел, египетски лешояд);
- IV. Въпреки неколkokратните становища от наша страна, включително становището ни от март 2022 г., както и бележките от страна на Европейската комисия, няколко предложени интервенции за птици не са разгледани в ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027, включително в раздел „Алтернативи“, конкретно включването на ловния сокол, белошипата ветрушка и малкия креслив орел в интервенцията за опазване на застрашени видове птици в земеделски земи (разширяване обхвата на мярката) и предложената екосхема за опазване на птици в оризища;
- V. В някои от интервенциите (специално за птиците) са заложили дейности, които определено няма да имат положителен ефект или липсват изисквания, които са ключови за постигане на природозащитните цели, конкретно в мярката за червеногушата гъска; В обхвата на операция 1 за червеногушата гъска липсва основно изискване, което многократно сме предлагали, а именно на подпомагане да подлежат само физически блокове, в които или на границата с които не са разположени ветрогенератори. Настояваме това изискване ясно да бъде вписано по този начин в интервенцията. Проблемите, възникнали в предишния планов период, се основаваха до голяма степен в неспазването на това изискване и некоректното му въвеждане в мярката – вместо изключване на физическите блокове, се изключваха само фундаментите на ветрогенераторите, което е необосновано и в крайна сметка безсмислено. От друга страна като част от тази мярка се предвижда подхранване на гъските със семена, което според експертните ни познания е безсмислено и неприложимо.
- VI. Една от проблематичните интервенции е мярката „Пасторализъм“, за която бе научно обосновано, че е нанесла щети върху алпийските тревни местообитания през изминалия програмен период, но въпреки отрицателните становища на МОСВ и граждански организации, не е ревизирана спрямо исканията и е залегнала с прекомерно висок бюджет. Въпреки доказаните негативни въздействия, ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027 предлага мярката да продължи да се прилага в предложения вид и обхват в продължение още на 3 години (половината от плановия период), срещу което ние категорично възразяваме;
- VII. ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027 не отчита факта, че в плана липсват както индикатори за резултат и ефект по отношение постигането на целите за опазване на биоразнообразието, така и каквато и да било система за мониторинг, така че да се оцени на следващ етап ефекта от прилагането на този план върху биоразнообразието; в този смисъл, всички препоръки, свързани с отчитане на ефекта и въздействието от прилаганите интервенции няма да работят, ако не бъде преработен и адекватно допълнен в тази част СПРЗСР 2023-2027;
- VIII. ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027 предлага като алтернатива единствено отпадането на прилагането на част от интервенциите в конкретни защитени зони, но в същото време в частта „Алтернативи“ не предлага модифициране на коя да е от

Българско дружество
за защита на птиците

- интервенциите, отпадане или допълване на интервенции, като например да се допълнят липсващите интервенции за птици, посочени по-горе и други интервенции, които съществуват в НПРД, но не са включени в СПРЗСР 2023-2027;
- IX. Недостатъчно публични средства предвидени за опазване на биологичното разнообразие, околна среда и климат спрямо стратегическите цели; Не е засегнато и увеличаване обхвата на определени интервенции/екосхеми, които са ключови за видовете и местообитанията, обект на опазване в Натура 2000, но с твърде ограничен или недостатъчен обхват (като територия и/или бюджет);
- X. Подкрепяме смекчаващите мерки, представени в ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027, като считаме, че те трябва да станат неразделна част от плана и да бъдат включени в Алтернатива втора, наред с предложените ограничения за някои интервенции в определени защитени зони.

Въз основа на изложеното по-горе считаме, че ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027 трябва да бъде преработена и допълнена, така че:

- да бъдат отразени пропуските, посочени от нас по-горе;
- да се направи адекватна оценка на интервенциите с потенциално значително въздействие върху предмета и целите на Натура 2000, които не са разгледани в настоящата ДОСВ (т. I от настоящото становище), както и мерки и интервенции, включени в НПРД, или предложени, но невключени в СПРЗСР 2023-2027 към настоящия момент – конкретно мерките за птиците (т. IV от настоящото становище).
- новите интервенции, както и новите смекчаващи мерки, произлезли от оценката на неоценените досега интервенции да бъдат включени в Алтернатива 2, наред с предложените ограничения и смекчаващи мерки.

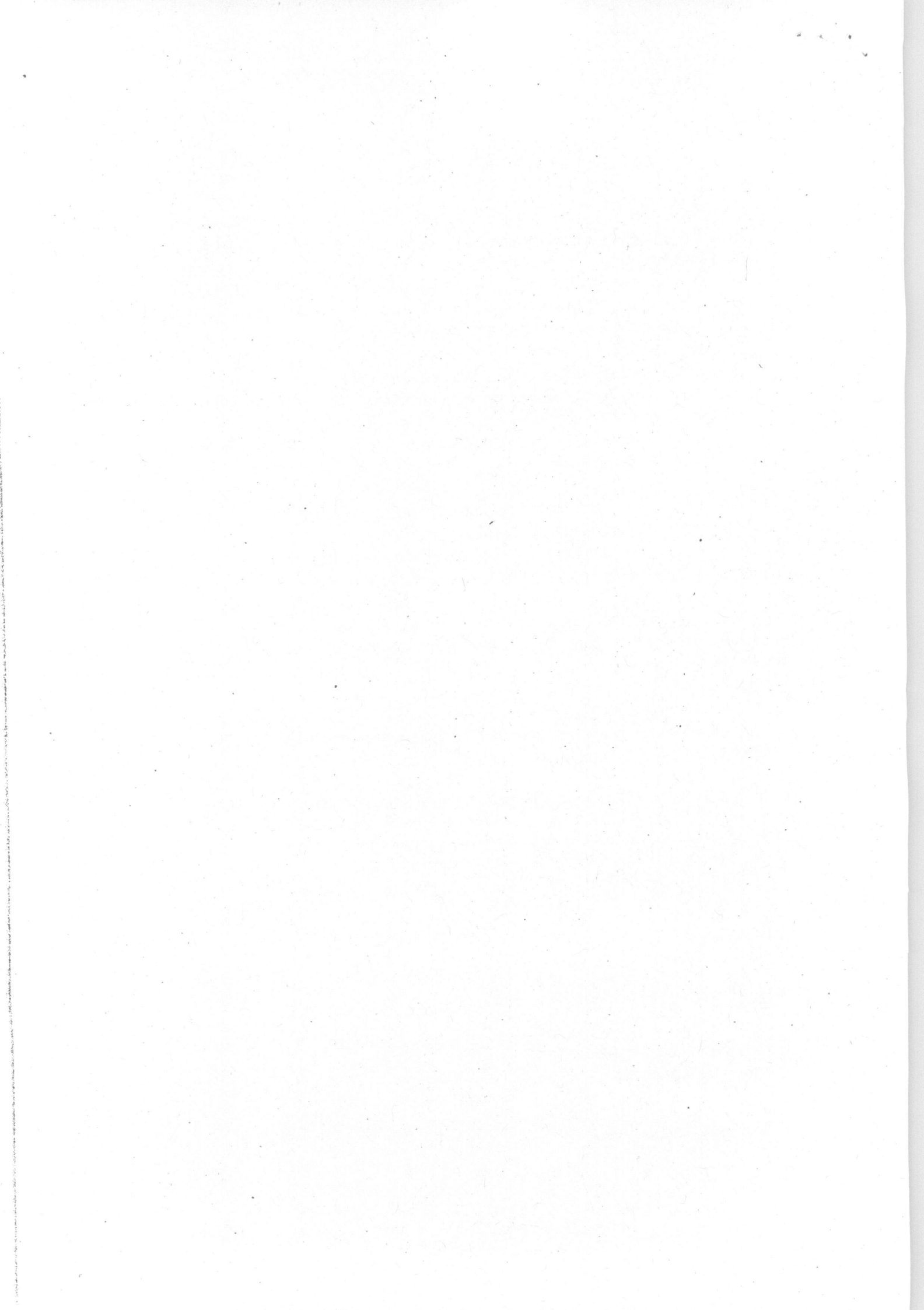
Поради обстоятелствата, че ДОСВ на СПРЗСР 2023-2027 е представен за обществени консултации за твърде кратко, недостатъчно време, отчитайки обема, сложността на материята, както и че не са приключили процедурите по екологична оценка запазваме правото си да допълваме настоящото становище при представяне на по-нови и завършени варианти на СПРЗСР 2023-2027.

С уважение:

Ваня Рътарова-Георгиева

ВАНЯ РЪТАРОВА-ГЕОРГИЕВА
Изпълнителен директор
БДЗП

ПРИЛОЖЕНИЕ: съгласно текста.

Българско дружество
за защита на птиците

ИЗ 35/31.3.2022 г.

До: Дирекция „Развитие на селските райони“
Министерство на земеделието
rdd@mzh.government.bg

Копие: Г-Н БОРИСЛАВ САНДОВ
Заместник министър-председател по климатични
политики и
Министър на околната среда и водите
edno_gishe@moew.government.bg
minister@moew.government.bg

Г-Н ИВАН ИВАНОВ
Министър на земеделието
mail@mzh.government.bg

ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ ОКОЛНА СРЕДА
Европейска комисия
Iva.OBRETENOVA@ec.europa.eu
Pamela.BOYLE@ec.europa.eu
Elitsa.ZHIVKOVA@ec.europa.eu

ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ ЗЕМЕДЕЛИЕ
Европейска комисия
Zdravka.DIMITROVA1@ec.europa.eu
mariusz-stefan.migas@ec.europa.eu

СТАНОВИЩЕ

ОТ: Сдружение „Българско дружество за защита на птиците“ (БДЗП), партньор на BirdLife International в България, вписано в регистъра на сдруженията с нестопанска цел при Софийски градски съд по ф.д. № 17151/1993 г., Булстат 121244539 със седалище и адрес на управление: гр. София, район Слатина, ж.к. Яворов, бл. 71, вх. 4, ет.1, представлявано от Ваня Рътарова-Георгиева, действаща в качеството си на изпълнителен директор и законен представител

Относно: Проект на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони на Република България за програмен период 2023 – 2027 г., съфинансиран от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за гарантиране на земеделието и от държавния бюджет на Република България

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА,

В рамките на законово установената процедура по обществени консултации във връзка с проект на Стратегически план за РЗСР на Република България за програмен период 2023 – 2027 г., съфинансиран от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони,

Европейския фонд за гарантиране на земеделието и от държавния бюджет (наричан по-долу СПРЗСР 2023-2027), публикуван на www.strategy.bg, БДЗП изразява следното становище:

Като гражданска организация, работеща в обществена полза и загрижена за опазването на природата и биологичното разнообразие за настоящите и за бъдещите поколения отчитайки, че следващите осем години са ключови за постигане на амбициозните цели на Европейският Зелен Пакт и Европейската стратегия за биологичното разнообразие 2030 и че са необходими значителни реформи и амбиции в земеделския сектор, за да отговори на Европейските приоритети, свързани с околна среда, включително биологично разнообразие, климат и здравословна храна, категорично **ВЪЗРАЗЯВАМЕ ПРОТИВ ОДОБРЯВАНЕТО на СПРЗСР 2023-2027 във вида публикуван за обществени консултации**, поради:

- I. нарушения в процедурите по изготвяне, одобряване, публичност на СПРЗСР 2023-2027 и осигуряване на достъп на гражданите до процеса на взимане на решения на СПРЗСР 2023-2027, включително нарушения на природозащитното законодателство;
- II. несъответствие със стратегическите документи, свързани с околна среда и климат, конкретно по отношение биологичното разнообразие – Европейският Зелен Пакт, Европейската стратегия за биологичното разнообразие 2030 и националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД);
- III. непълно и недостатъчно обезпечаване на СПРЗСР 2023-2027 с индикатори, които да позволяват измерване на резултат и ефективност на осъществените дейности и разходваните публични средства, особено що се касае до биоразнообразие, околна среда и климат;
- IV. непълна система за мониторинг и контрол, в която изцяло липсва мониторинг на резултатите и ефектите на планираните еко-схеми и интервенции за опазване на биоразнообразието;
- V. недостатъчно амбициозни цели за реално опазване на биологичното разнообразие чрез природосъобразни земеделски дейности, непълни или липсващи интервенции, свързани с опазване на биоразнообразието;
- VI. недостатъчно публични средства предвидени за опазване на биологичното разнообразие, околна среда и климат спрямо стратегическите цели;
- VII. наличие на неподходящи или потенциално рискови интервенции по отношение на околна среда и климат, които не са подложени на Екологична оценка и Оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на Натура 2000.

В СПРЗСР 2023-2027 се декларира, че ще „насърчава устойчиви земеделски практики, които са насочени към справяне с климатичните изменения и опазване на околната среда“ и „значителен принос към опазването на природните ресурси“ и на пръв поглед Планът включва редица интервенции, насочени към околна среда и в него е предвиден минимално изискуемият дял от публичните средства за околна среда и климат. Наличието на слабостите и пороците, посочени по-горе, които установихме при подробен анализ на представените за обсъждане документи, показва **необходимост СПРЗСР 2023-2027 да бъде преработен и допълнен, така че да се спазва българското и европейското природозащитно законодателство, да е в съзвучие и да допринася за изпълнението на одобрените стратегически документи, свързани с биологично разнообразие и да гарантира, че публичните средства на българските и европейските данъкоплатци, ще бъдат адекватно и пропорционално насочени, за да се изпълнят стратегическите цели по отношение на обществените блага – биоразнообразие, околна среда, климат и здравословна храна.**

В нашето становище си представяме конкретни аргументи по изброените по-горе слабости и отправяме принципни препоръки. В приложение, представяме конкретни коментари и препоръки, които поради недостатъчно време не успяхме да разгледаме в настоящото становище, но биха били полезни за подобряване на СПРЗСР 2023-2027 и привеждането му в съответствие с реалните нужди от опазване и възстановяване на биоразнообразието и на околната среда и климата в периода на действие на плана, така че да се постигнат амбициозните цели на стратегическите документи към 2030 г.

Общи бележки по констатираните слабости на СПРЗСР 2023-2027

1. **Нарушения в процедурите по изготвяне, одобряване, публичност на СПРЗСР 2023-2027 и осигуряване на достъп на гражданите до процеса на взимане на решения на СПРЗСР 2023-2027, включително нарушения на природозащитното законодателство**
1. Към датата на внасянето на СПРЗСР 2023-2027 в Европейската комисия и настоящата процедура по обществени консултации няма завършена процедура по Стратегическа екологична оценка и Становище по ЕО на плана. СПРЗСР 2023-2027 попада в обхвата на чл. 85, ал. 1 на ЗООС, като с предвидените с него мерки се очертава рамката за развитие на инвестиционни предложения по Приложение № 1 и № 2 на ЗООС. Поради това планът подлежи на процедура по задължителна екологична оценка (ЕО). Отделно планът попада в обхвата на чл. 2, ал. 1, т. 1 от Наредбата за ОС и подлежи на процедура по оценка за съвместимостта му с предмета и целите на опазване на защитените зони от екологичната мрежа Натура 2000 (ОС) по реда на чл. 31, ал. 4 във връзка с ал. 1 от ЗБР. В тази връзка е започната процедура по изготвяне на Доклад по ЕО и Доклад за ОС, която процедура не е приключила. Като част от документацията, съпътстваща СПРЗСР 2023-2027, предмет на настоящите обществени консултации, е представена „Стратегическа оценка на околната среда на Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони на Р. България за периода 2023-2027“ е разработен във връзка с Договор № РД51-58/21.05.2020 г. Този документ обаче не съдържа всички необходими атрибути на екологична оценка, липсва изобщо частта на оценката на въздействие, както и оценката за съвместимост с предмета и целите на Натура 2000, дори липсва подробна структура на документа по в аналитичната част на оценката. Представеният документ не е бил предмет на обществени обсъждания и консултации, изисквани като част от процедурите по реда на ЗООС и ЗБР. По информация, представена от МОСВ, оценките все още се разработват и процедурата не е приключила. В този смисъл представеният към СПРЗСР 2023-2027 документ не е действителна Стратегическа екологична оценка и не би следвало да се представя като такъв официален документ като част от СПРЗСР 2023-2027 нито на българските граждани, нито на Европейската комисия.
2. **С решение от №85/24.2.2022 г. Министерски съвет незаконосъобразно одобрява СПРЗСР 2023-2027 преди внасянето му в Европейската комисия¹, въпреки отрицателно становище и несъгласуване от страна на МОСВ, включително поради неприключила процедура по Екологична оценка и Оценка за съвместимост. По смисъла на Регламента, конкретно чл. 118 във вр. с чл. 107 от Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021², трябва да се изчака завършване процедурата за екологична оценка и оценка**

¹ https://pris.government.bg/prin/document_view.aspx?DocumentID=011yFN90a0fvqiFQiyvjYg==&fbclid=IwAR1-GWvRPxbWw2ycOY8xNxKp9Xtm6abPAwcKnOCUuoOa7iXB30GL8GCAUQI

² Съгласно чл. 118, пар. 1 на Регламент(ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, които трябва да бъдат изготвени от държавите членки по линия на общата селскостопанска политика (стратегически планове по ОСП) и финансирани от Европейския фонд за гарантиране на

Българско дружество
за защита на птиците

за съвместимост с Натура 2000. Съгласно чл. 32, ал. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет членовете на Министерския съвет трябва да съгласуват въпросите, на които те са вносител, с останалите министри. Липсата на съгласуване от страна на Министъра на околната среда и водите и Министъра на регионалното развитие и благоустройство представлява пречка за одобряване на внесенния проект, поради което одобряването на проекта с решението на МС на стратегическия план по ОСП е незаконосъобразно. При одобряване на СПРЗСР 2023-2027 не са съобразени обстоятелствата, че в следствие все още неприключили законово регламентирани процедури (преглед и одобряване от Европейската комисия, Стратегическа екологична оценка и Оценка за съвместимост, обществени консултации (включително настоящата), ще се наложат промени в СПРЗСР 2023-2027. С акта си МС пренебрегва и обезсмисля всички останали процедури. Важно е да се отбележи, че вариантът на СПРЗСР 2023-2027, одобрен от Министерски съвет не е същият, който е предмет на настоящите обществени консултации. Документът който ние разглеждаме съдържа 1144 страници, а приетият от МС документ съдържа само 399 (явно съкратен вариант)³. Съответно има съществена разлика между документа приет от МС и този, който е внесен в Европейската комисия и е предмет на настоящите обществени консултации, което създава правна несигурност.

3. **В процеса на изготвяне на СПРЗСР 2023-2027 не са спазени принципите на доброто управление по отношение публичността и гарантиране реалното участие на гражданите в процеса на вземане на решения.** От самото начало, на изготвяне на анализите и в следствие в Тематичната работна група (ТРГ) по СПРЗСР 2023-2027, беше давана възможност на екологичните организации, като представители на гражданското общество, да вземат участие, но на практика нито едно от становищата не беше отразявано и участието бе по-скоро формално. В ТРГ по СПРЗСР 2023-2027, където участват над 100 членове, има само двама представители на екологични организации. За период от година и половина работа в ТРГ екологичните организации са внесли над 10 становища с конкретни препоръки, предложения за осигуряване на съответствие на СПРЗСР 2023-2027 с природозащитните цели и стандарти. Повечето от постъпилите предложения и препоръки от представителите на екологичните организации не са взети пред вид без да се представи съгласувателна таблица с мотиви и обосновка защо това не е направено. Това обезсмисля труда на всички организации, участвали в процеса на обсъждане на плана с конкретни предложения и препоръки. И в настоящата процедура, като приложение към СПРЗСР 2023-2027 са приложени всички постъпили становища, но липсва съгласувателна таблица, която ясно да показва как предложенията са интегрирани в СПРЗСР 2023-2027, а тези които не са, на какво основание не са интегрирани.

Самият план като цялостен документ никога не е представян в ТРГ по СПРЗСР 2023-2027, а за пръв път е публичен в рамките на настоящата процедура по обществени консултации. Неговото разработване не е било съпроводено с разяснителна или информационна

земеделното (ЕФГЗ) и от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), и за отмяна на регламенти (ЕС) № 1305/2013 и (ЕС) № 1307/2013 всяка държава членка представя на Комисията предложение за стратегически план по ОСП със съдържанието, посочено в член 107, не по-късно от 1 януари 2022 г. Съгласно чл. 107, буква а): всеки стратегически план по ОСП съдържа следните приложения: приложение I относно предварителната оценка и стратегическата екологична оценка (СЕО), посочена в Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 27 юни 2001 г. относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда.

3

https://pris.government.bg/prin/document_view.aspx?DocumentID=wagz9V0RwTuNUvrv2OxcJw%3D%3D&fbclid=IwAR1ThXI773BtpFJ1_0mYLEiSHqaCDJutzfgEZTWplTnVNWLFkc2EFkAPI

Българско дружество
за защита на птиците

кампания, така че да обхване обществеността, а не само земеделския сектор. Документът е с обем 1144 страници в нечетивен на практика вид – смесица от български и английски текстове (в целия документ), включително оставени насоки за попълване, текстове които не се четат изцяло (напр. на страници 48, 80, 3, 93-119, 161-169). В България официален език е български, поради което всички официални документи би следвало да са на български език или преведени на български език. Във вида, в който е публикуван за обществени консултации, и без предварителна информационна и разяснителна кампания за гражданите, на практика не дава възможност обществеността да се запознае адекватно и да предостави своето виждане по този документ в рамките на 30-дневния срок. Дори за експерти, запознати с тематиката предварително, е предизвикателство да се проследи цялата логика, свързаност и обосновааност на документа, изискващ предоставяне на милиарди евро публични средства на европейските данъкоплатци за земеделския сектор в България. **В този смисъл не е осигурена достатъчна възможност на българския и европейски данъкоплатец информирано да прецени как СПРЗСР 2023-2027, чрез интервенциите заложи в него, осигурява най-ефективно разходване на публичните средства за публични блага, включително опазване на биоразнообразието.**

4. В изпратения вариант на СПРЗСР 2023-2027 в Европейската комисия не са отразени препоръките на предварителната оценка на плана, като това е посочено в следния текст на Приложение 1 „Адресирането на препоръките от предварителната оценка на СПРЗСР за периода 2023-2027 г. е в процес на изпълнение от страна на Министерство на земеделието” на стр. 1112, 1114, 1124. 1126, 1128 и др., както и в текста на стр. 1121 „Адресирането на препоръките от стратегическата оценка на околната среда на СПРЗСР за периода 2023-2027 г. ще бъде изпълнено от страна на Министерство на земеделието, при наличие на окончателен и пълен доклад със стратегическата оценка на околната среда“;

По този аспект отправяме следните препоръки:

- Стриктно да се спазят всички законови процедури, като се гарантира, че бележките на Европейската комисия по СПРЗСР 2023-2027, мерките и условията, залегнали в Становището на МОСВ по екологична оценка и оценка за съвместимост, както и становищата в рамките на настоящата процедура по обществени консултации ще бъдат интегрирани по адекватен начин в окончателния СПРЗСР 2023-2027, който следва да бъде одобрен от МС в края на настоящата година.
  - Да се осигури прозрачност и публичност на всички следващи стъпки по финализирането на СПРЗСР 2023-2027, като се публикуват на обществен достъп бележките на Европейската комисия и отговорите на България по тях, да се осъществят адекватни публични обсъждания в рамките на процедурата по екологична оценка и оценка за съвместимост, като се осъществи и информационна и разяснителна кампания и се даде възможност на гражданите в целия процес на финализиране на плана да виждат и коментират неговото съдържание, както и да задават въпроси.
- II. Несъответствие със стратегическите документи, свързани с околна среда и климат, конкретно по отношение биологичното разнообразие – Европейският Зелен Пакт, Европейската стратегия за биологичното разнообразие 2030 и националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД);

СПРЗСР 2023-2027 не адресира в достатъчна степен, пропорционално, първият от приоритетите на Европейския зелен пакт в областта на околната среда, а именно „Опазване на биологичното разнообразие и екосистемите“ (спиране на загубата от биоразнообразие и обръщане на негативните тенденции) нито като обхват, нито като съдържание, нито като финансова обезпеченост, като се има предвид мащабите и въздействията на земеделието и горското стопанство върху биоразнообразието.

СПРЗСР 2023-2027 не адресира в достатъчна степен целите и изискванията на Европейската стратегия за биоразнообразие 2030, конкретно по отношение управлението на земите и „въвеждане на мерки, които да дадат възможност за постигане на необходимата дълбока промяна“ – по-добро проследяване на напредъка, повишаването на знанията, финансирането и инвестициите и зачитането в по-голяма степен на природата при вземането на решения. Въпреки, че СПРЗСР 2023-2027 съдържа мерки, насочени към задържане на въглерод, възстановяване на почвения потенциал и опрашването, които са добре финансово обезпечени, приносът на плана към Стратегията за биоразнообразието 2030 се изчерпва с това. Приносът му към опазване на биоразнообразието (местообитанията и видовете от дивата флора и фауна) може да се определи като минималистичен и недостатъчен спрямо заложените мерки и финансова обезпеченост в Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (НПРД). СПРЗСР 2023-2027 обсъжда като цяло приноса към целите на Стратегия за биологично разнообразие 2030 (Раздел 2.3.3), без да се посочват стойности, показващи конкретния, измерим принос към: Плана за възстановяване на природата на ЕС (напр. до 2030 г. да се постигне целта поне 10% от земеделските земи успешно да осигурят опазване на биологичното разнообразие); прилагането на Директивата за птиците и Директивата за местообитанията; или как се управлява целта за ЕС 2030 10% от земеделските земи да се осигурят голямо разнообразие от характеристики на ландшафта. Не е ясно и как горските интервенции ще допринесат за постигане на целите, свързани с възстановяването на естествените гори.

Доколкото НПРД е националният документ, с който се гарантира постигането на целите на Европейската стратегия за биологично разнообразие 2030, СПРЗСР 2023-2027 не съответства на заложените в националната НПРД мерки и финансовите средства, които трябва да бъдат обезпечени чрез европейските земеделски фондове, така както са одобрени от Европейската комисия през януари 2022 г. (допълняемост) Въпреки, че интервенционната логика многократно се реферира към мярката за Натура 2000 и други мерки, насочени към намаляване загубата на биоразнообразие, информацията за НПРД е обща и не уточнява конкретните нужди нито на типовете местообитания, нито на видовете от значение за ЕС; например от всички птици от обществен интерес, свързани с финансирането на ОСП, СПРЗСР 2023-2027 включва целенасочени мерки само за червеногушата гъска (*Branta ruficollis*), египетския лешояд (*Neophron percnopterus*) и царския орел (*Aquila heliaca*), които бяха подкрепени чрез агроекологична мярка през предходния период. Не са описани нито един от специфичните приоритети за опазване на местообитанията, заложиени в НПРД, както и специфичните приоритети, идентифицирани в AGRI Fiche на ОСП (напр. опазване и възстановяване на крайречни гори, птиците от приложение I на Директивата за птиците, ключови видове бозайници, като лалугера и др.). Дори в случаите, когато се разглеждат приоритетите на НПРД (червеногуша гъска, царски орел, египетски лешояд) финансовите средства се различават, като са значително намалени (допълняемост и съгласуваност). В това отношение СПРЗСР 2023-2027 не е достатъчно амбициозен, тъй като не само не надхвърля предишните ангажименти, но и отстъпва от тях, а също така не отговаря на съвременните нужди и цели за опазване на биоразнообразието.

Българско дружество
за защита на птиците

Не всички мерки, заложи в НПРД за финансиране чрез СПРЗСР 2023-2027, са представени ясно и изцяло чрез интервенциите и еко-схемите на СПРЗСР 2023-2027. Например НПРД посочва преминаването към биологично земеделие като мярка за опазване на местообитанията на видове птици, но в контекста на самата мярка за биопроизводство в СПРЗСР 2023-2027 липсва връзка с опазване на местообитанията на птиците и как точно прилагането на тази мярка ще има принос към опазване на биоразнообразието. В мярката за разнообразяване на културите, заложи в НПРД и интервенцията/екосхемата за разнообразяване на културите в СПРЗСР 2023-2027 са заложи различни виждания и не е налице връзка между изискванията към интервенцията в СПРЗСР 2023-2027 и заложените дейности в мярката към НПРД (Виж т. 4.7 от настоящото становище). Необходимите финансови средства за биоразнообразие също са многократно намалени (Виж т. 6 от настоящото становище). **Така още с този стратегически документ се залага невъзможност да бъдат постигнати целите за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие (местообитания и видове от дивата флора и фауна), което зависи от земеделските и горскостопанските практики, което намираме за недопустимо.**

СПРЗСР 2023-2027 не е съобразен с официално приетите национални планове за действие за опазване на видове (НАПДОВ) – най-малко за 14 застрашени видове птици и 50 застрашени видове растения⁴, чието опазване зависи и от земеделски и горскостопански практики. НАПДОВ не са включени в списъка със стратегически документи, с които СПРЗСР 2023-2027 е съобразен и не е ясно как заложените еко-схеми и интервенции включват мерки от НАПДОВ и как точно ще допринесат за постигане на целите им. Доколкото НПРД включва поне част от въпросните природозащитни мерки, несъответствията между НПРД и СПРЗСР 2023-2027, означава, че тези съответствия се отнасят и до НАПДОВ. Най-малкото това важи за мерките необходими за опазване и възстановяване на ловните територии (хранителни местообитания) на ловния сокол (*Falco cherrug*), белошипата ветрушка (*Falco naumanni*), малкия креслив орел (*Aquila pomarina*), тъй като МЗм не разшири обхвата на интервенцията за опазване на застрашени видове птици⁵, така че да обхване посочените по-горе видове (Виж т. 5.3 от настоящото становище). Освен мерките от НАПДОВ за ловен сокол, малък креслив орел, в СПРЗСР 2023-2027 не са специално разгледани и не са предвидени интервенции, свързани със земеделие, за видовете птици, срещащи се в България по време на гнездене, миграция или зимуване, за които има одобрени планове за действие за видове на ниво ЕС: черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*), кадифена потапница (*Melanitta fusca*), голям свирец (*Numenius arquata*), шилоопашата патица (*Anas acuta*), червеноклюна потапница (*Netta rufina*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), гургулица (*Streptopelia turtur*).

Съгласуваността и приносът към целите на ЕС за 2030 г., определени в Стратегията от фермата до вилцата, е изпълнен с общи забележки относно това как насърчаването на биологичното производство, намаляването на употребата на химикали, изключването на пестициди и антимикробни агенти ще осигури по-чиста и по-здравословна храна. Индикативната цифра за увеличаване на площите под биологична продукция не е особено амбициозна – до 6,78% до 2027 г. СПРЗСР 2023-2027 обаче не включва мерки за насърчаване на по-здравословна диета, както се препоръчва в препоръката на Комисията към СПРЗСР 2023-2027.

⁴ <https://www.moew.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/zastiteni-vidove/planove-za-dejstvie/>

⁵ II.A.8. - Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи

Българско дружество
за защита на птиците

III. Непълно и недостатъчно обезпечаване на СПРЗСР 2023-2027 с индикатори за резултат и ефективност на осъществяваните дейности и разходваните публични средства, особено що се касае до биоразнообразие, околна среда и климат;

Убедени сме, че подходящите индикатори за резултат и въздействие са от ключово значение за оценката на напредъка по постигането на СПРЗСР 2023-2027 и ефективността на разходваните публични средства, за да се постигнат по-общите стратегически цели на Европейския зелен пакт и други стратегически документи, включително стратегическите цели за биоразнообразието. **СПРЗСР 2023-2027 се характеризира с много слаба и недостатъчна застъпеност на индикаторите за резултат, както и непропорционални и необосновани амбиции – целеви стойности на индикаторите:** Обезпечаването с индикатори за резултат е минималистично и се ограничава почти изцяло до задължителните за дадената стратегическа цел индикатори за резултат; не са посочени базовите стойности спрямо които ще се измерват съответните индикатори за резултат; не са попълнени изискваните от формуляра на Европейската комисия обосновка на определените целеви стойности на индикаторите, както и важните етапи на постигането им. **Целевите стойности на индикаторите в раздел 2.3 (стр.254) показват ниската амбиция на плана по отношение на целите за опазване на биологичното разнообразие и земите от Натура 2000 (виж т. 1.4 на настоящото становище).** На различни места за постигане на различни цели, е посочен принос за биоразнообразието и Натура 2000, без да е обезпечен с индикатор, например при интервенцията за увеличаване на почвения потенциал за постигане на цел 4 (Принос към изменение на климата). В СПРЗСР 2023-2027 липсват основани на резултатите количествени индикатори за свързаните с биоразнообразието еко-схеми/интервенции. Няма и ясни индикатори за въздействие. Липсва яснота относно контрола и мониторинга на ефекта от еко-схемите/интервенциите върху биоразнообразието (виж т. 2.2 и 2.3 на настоящото становище).

IV. Непълна система за мониторинг и контрол, в която изцяло липсва мониторинг на резултатите и ефектите на планираните еко-схеми и интервенции за опазване на биоразнообразието;

Основен проблем на СПРЗСР 2023-2027, като трети подред план за подпомагане на земеделието в България е, че не доказва ясно как вложените досега европейски публични средства са допринесли за стабилизирането и подобряването на земеделския сектор. Обръщаме внимание, че много видове птици, зависещи от земеделските земи, продължават да намаляват⁶ през последните 7 години, което е ясен индикатор, че практиките и мерките, които широко се прилагат в земеделието у нас, не допринасят, а дори и водят до загуба на биологично разнообразие и трябва да се предприемат мерки. В същото време липсва информация от мониторинг и контрол къде, какви точно мерки са прилагани и какъв е ефектът от тях върху биоразнообразието. Практиката досега показва, че ако не е налице целеви мониторинг на ефекта от прилаганите мерки в земеделието върху биоразнообразието и компонентите на околната среда, не е възможно да се даде реална оценка за целесъобразността на интервенциите по отношение целите за опазване на биологичното разнообразие и климатични промени, както и да се идентифицират увреждащи мерки, за да бъдат коригирани. Този аспект не е залегнал в интервенционната стратегия към настоящия момент.

Независимо от препоръките на предварителната оценка на СПРЗСР 2023-2027 (стр.1127.) относно научените уроци от прилагането на ПРСР 2014-2020 в частта мониторинг и оценка, в

⁶ https://bspb.org/wp-content/uploads/2021/10/MOVP_Report_web.pdf

описанието на структурата за мониторинг и докладване отново не е включен мониторинга на резултатите и въздействието от прилагането на отделните интервенции върху околната среда и биоразнообразието.

Обръщаме внимание, че препоръките на предварителната оценка на ПРСР 2014-2020 г и последващата оценка на ПРСР 2017-2013 отчитат необходимостта от разработване на система за наблюдение на въздействието по отношение на влиянието на отделните интервенции върху елементите на околната среда. Тази система следва да се изгради в координация между съответните служби и агенции на МОСВ и МЗМ. **В представените текстове в част 7.2. отново не се адресира изграждането на подобна система, което на практика означава, че не може да се оцени реалното въздействие от изразходваните публични средства за постигане на целите, свързани с опазване на околната среда.**

V. Недостатъчно амбициозни цели за действително опазване на биологичното разнообразие чрез природосъобразни земеделски дейности, непълни или липсващи интервенции, свързани с опазване на биоразнообразието;

При внимателния анализ на представения за обществени консултации СПРЗСР 2023-2027 проличава, че опазването и възстановяването на биологичното разнообразие (видове от дивата флора и фауна, местообитанията им, екосистемите) **не е припозната като ключов и много важен аспект на СПРЗСР 2023-2027, въпреки че:**

- ✓ земеделието и горското стопанство са отраслите, които в най-голяма степен оказват въздействие върху почти всички елементи на биоразнообразието в България (земеделските и горските територии заедно заемат около 95% от територията на страната), поради което носят и най-голямата отговорност за опазването му чрез осъществяване на присъщите им дейности; и
- ✓ че в редица стратегически документи (виж проблемна област II по-горе в настоящото становище), опазването и възстановяването на биологичното разнообразие е определено като ключов приоритет за настоящото десетилетие.

Това се потвърждава от цялата логика и съдържание на документа: биологичното разнообразие и дори Натура 2000 не са споменати изрично в декларацията за обхвата на СПРЗСР 2023-2027; опазването на биологичното разнообразие е определено като „среден приоритет“, което в сравнение със всички останали аспекти на практика означава най-нисък приоритет; анализът на силните и слабите страни е неточен, непълен и подвеждащ, поради което и в дефинираните потребности и цели има съществени пропуски; като цяло заложените зали показват много ниски амбиции, които в някои случаи, не само не отговарят на съвременните предизвикателства и нужди, но и са по-слабо амбициозни от предходния планов период. Относно Натура 2000 например амбицията е по-ниска от предходния период. Независимо, че защитените зони от Натура 2000 заемат около 22% от територията на страната, а общо мрежата - 34%, като целева стойност се залага 5,34% за прилагане на мярката. Не е ясно обаче защо сега амбицията е под 6% след като почти всички защитени зони за птици са били обхванати от плащания по Натура в предходния период (на практика повече от 40% от територията на Натура и над 70% от избираемите площи), в същото време има нови одобрени със заповед 186 защитени зони за местообитанията, които трябва да се включат в подпомагането на мярката. В екосхемите и интервенциите по стълб 2 мерките, които могат да се определят като действително допринасящи за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие са недостатъчни по

Българско дружество
за защита на птиците

обхват и предвидени публични средства, сравнено с изискваните средства по НПРД. Оценяваме факта, че макар и след множество дискусии в СПРЗСР 2023-2027 е запазена мярката от предишния планов период за опазване на червеногушата гъска, царския орел и египетския лешояд, но трябва да отбележим, че дори тази интервенция е с по-малка амбиция и по-малко финансово обезпечена в сравнение с предишния период и одобрения сега НПРД. Мярката за застрашените видове птици не включва видове, които са приоритетни в НПРД и които многократно предложихме – ловен сокол, малък креслив орел (за хранителните му местообитания), белошипата ветрушка. Не са включени целенасочени интервенции за опазване на застрашени видове и местообитания, включително разработените за целта мерки с европейски публични средства. В същото време се дава по-голям приоритет и като обхват и като бюджет на редица интервенции и екосхеми, които нямат пряк принос към опазването на биологичното разнообразие, имат неясен или никакъв принос, или в най-лошият случай могат да се окажат увреждащи биоразнообразието.

На практика СПРЗСР 2023-2027 залага още в началото неизпълнение на ангажиментите на България по отношение на природозащитните цели по редица стратегически документи, което не трябва да бъде допуснато.

Всички тези аспекти са по-подробно анализирани във втората част на становището ни, имайки предвид важността на проблема.

VI. Недостатъчно публични средства предвидени за опазване на биологичното разнообразие, околна среда и климат;

Предоставеният досега бюджет в СПРЗСР 2023-2027 показва изключително ниско финансово обезпечаване за дейности насочени пряко към биологичното разнообразие -6% от бюджета по Стълб 1 (докато напр. всички еко-схеми съставляват около 30% от общия бюджет по стълб I) и 3,8% от бюджета на стълб 2. СПРЗСР 2023-2027 обяснява, че 1,682 милиарда евро публични средства са разпределени за постигане на СЦ 6, като най-голям дял е посветен на следните интервенции: биологично земеделие (ЕЗФРСР); еко-схемите за диверсификация на култивираните култури, намаляване на употребата на пестициди, поддържане и подобряване на биоразнообразието и екологичната инфраструктура; и екосхема за поддържане и възстановяване на почвения потенциал — насърчаване на зелено торене и органично торене (ЕФГЗ). Обосновката на тези инструменти не позволява да се потвърди тяхната релевантност за изпълнението на целите на ЕС, свързани с Натура 2000 и биоразнообразието.

В сравнение с общия необходим бюджет за биоразнообразие и климатични промени заделените средства за биоразнообразие са твърде малко. Но по-големият проблем е, че тези средства не са достатъчни и не отговарят на заложените в НПРД необходими средства, дори ако се комбинират средствата по първи и втори стълб. Например Мярката за Натура 2000 в земеделски земи и гори според НПРД изисква средства в размер на 140 000 000 евро, докато във финансовия план са залегнали само 95 000 000 евро, т.е. с 45 000 000 евро по-малко (намаление с 20 000 000 евро спрямо необходимите средства за земеделски земи в Натура 2000 и 25 000 000 евро по-малко от необходимите средства за Натура 2000 в гори). Мярката Натура 2000 съдържа специфични изисквания, които не са предвидени в еко-схемите по стълб 1 и бюджетният дефицит не може да се компенсира от там. Недостатъчните средства, заложили за Натура 2000, не съответстват на значението, което се отдава на мярката в интервенционната стратегия, но което е по-лошо, няма да доведе до постигане на заложените природозащитни цели.

Аналогично по отношение на мярката за застрашените видове птици, към червеногушата гъска са прибавени и хищни птици като царския орел и египетския лешояд, но общият бюджет на тази

Българско дружество
за защита на птиците

мярка е с 1,5 милиона по-нисък от заложения в НПРД. Този бюджет, както и бюджетът за мярката Натура 2000 са намалени спрямо предходния период, без да се отчита фактът, че е необходимо да се положат повече усилия. Трябва да подчертаем също, че мерките за застрашените видове птици, като червеногушата гъска, царския орел и египетския лешояд, са специфични и не се обхващат от еко-схемите по стълб 1, поради което е необходимо да е гарантиран целият им бюджет в стълб 2.

VII. Наличие на неподходящи или потенциално рискови интервенции по отношение на околна среда и климат, които не са подложени на Екологична оценка и Оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на Натура 2000.

Липсата на завършена процедура по Стратегическа екологична оценка и оценка за съвместимост не позволява да се добие ясна представа за това кои интервенции/еко-схеми, в какъв аспект и до каква степен биха могли да въздействат негативно върху компонентите на биоразнообразието, които следва да бъдат опазвани и възстановявани. Въпреки ограниченото време за запознаване и анализ на публикувания за обществени консултации СПРЗСР 2023-2027, успяхме да идентифицираме мерки под формата на интервенции или еко-схеми, които са потенциално рискови и има вероятност да доведат до негативни въздействия за биологичното разнообразие.

Като цяло директните плащания на площ, доколкото поощряват интензификация и уедряване на земеделските площи са рискови и потенциално увреждащи биологичното разнообразие. Сред целенасочените мерки и интервенции такива са тези, които са свързани с напояване и повишаване на водочерпенето (включително интензивното биологично земеделие), диверсифицирането на отглежданите култури и отглеждането на култури адаптирани на климатичните промени (където се залага основно на зърнени култури – пшеница, слънчоглед). Една от проблематичните интервенции е мярката „Пасторализъм“, за която бе научно обосновано, че е нанесла щети върху алпийските тревни местообитания през изминалия период, но въпреки отрицателните становища на МОСВ и граждански организации, не е ревизирана спрямо исканията и е залегнала с прекомерно висок бюджет (виж т. 5.2 от настоящото становище).

Българско дружество
за защита на птиците

Бележки по конкретни части от СПРЗСР 2023-2027

1. Част 2. Оценка на потребностите и интервенционна стратегия, включително индикаторен план и индикатори за контекста

1.1 Описание на потребностите в интервенционната стратегия

- a. В СПРЗСР 2023-2027 се твърди, че „всички идентифицирани потребности се основават на прозрачни (логически обосновани) критерии, определени от съответна държава-членка като приоритет“ (стр.120), но в документа не са представени критериите, определени от България, които са ползвани за определяне на потребностите. Необходимо е критериите за определяне на потребностите да бъдат представени в СПРЗСР 2023-2027;
- b. Дефинираните в плана потребности не са групирани и някои от тях се припокриват, но са дефинирани в различни цели на плана. Например, развитието на биологичното производство е дефинирано като потребност в стратегически цели (СЦ) 4, 6 и 9, което води до объркване и неясна интервенционна логика. Считаме, че в случая пряката връзка е със СЦ9, и мястото на развитието на биологичното земеделие във всички аспекти е там. Връзката с останалите СЦ е косвена и не достатъчно аргументирана. Обръщаме внимание, че това е констатация и препоръка и на предварителната оценка на плана (стр. 115);
- c. Всички потребности, представени в СЦ 1, 2, 3, 4, 5 и 6 (стр. 41-77), описват лошо състояние на почти всички сектори в земеделието и дори влошаването им, въпреки финансовата подкрепа на ОСП (както за отглеждане, производство и преработка, така и по отношение подпомагането на селските райони с инфраструктура, подхода BOMP и др.). Никъде не се представят реалните резултати в развитието на сектора в резултат от похарчените до този момент публични средства и как всъщност ОСП е допринесла за развитието на земеделския сектор в два поредни програмни периода (2007 – 2013 г и 2014 и 2020 г.). Възниква въпросът „Защо всъщност милиардите евро публични средства, които се инвестират в земеделието през последните 14 години не носят желания ефект?“ От представеното състояние на земеделието може да се направи изводът, че вероятно начинът на подпомагане до сега е изначално грешен и не постига целите си. Известно е, че формата на хоризонтално субсидиране, където единствените индикатори са количеството на раздадени средства и броя осъществени проекти, без изискване за резултат и ефект, е порочна практика. **Липсата на ясни резултати от инвестираните досега публични средства в земеделието в комбинация с липсата на аргументация защо точно са нужни европейските средства за подпомагане правят плана и аргументацията за финансирането му много слаба.** Тревожен е например фактът, че за да се реши проблемът с конкурентността, според обосновката на потребност 2.1 ще трябва да се уедри и интензифицира отглеждането на зеленчуци и плодове, което от своя страна ще означава по-голям натиск върху биоразнообразието и ползването на водни ресурси. Друга слабост е, че повечето анализи и сравнения са в период до 2016 или 2017 г. Логично е първите анализи да са правени тогава, но на практика поне половината от предходния период (2014-2020) е изключена от анализите. Друг слаб момент е непрекъснатото сравняване със земеделието в Западна Европа, без да се взема предвид, че това земеделие също е изправено пред огромното предизвикателство за реформиране, намаляване на интензивността, натиска върху природните ресурси и намаляване на химикалите. Затова

Българско дружество
за защита на птиците

по-добрата стратегия е да се произвежда качествена, чиста и здравословна храна, отколкото „да вървим в посоката, от която другите се връщат“. **Необходимо е тази част СПРЗСР 2023-2027 да се преработи, като анализът се базира на постигнатите резултати през последните 14 години с аргументация за приноса на европейските публични средства за постигане на резултатите и какви са потребностите, за да се надгради постигнатото.**

- d. За потребността „П.1.2.Повишаване на ефективността на подкрепата и увеличаване на икономическия потенциал на малките и средни стопанства“ (стр.42) се представя, че процентът на равномерно разпределените средства ще вдигнат до 27%, като за сравнение в периода 2008-2013 г. % на равномерно разпределените средства е бил 24-25%. На практика се залага твърде малка амбиция – нарастване само 2 до 3% и то в сравнение с първия програмен период. В този текст за предишния период (2014 – 2020 г) е дадена стойността на коефициента, което е различна мерна единица от другите две посочени и няма как да се сравни какво се очаква да бъде реалното увеличение.
- e. Потребностите за постигане на СЦ 4, съдържат идентични потребности, както и неясни, некоректно формулирани потребности. Потребности П4.2 и П4.5, отнасящи се до нискоинтензивните земеделски практики. Потребност 4.5 (стр.65) като че ли е изкуствено създадена заради определени производства. Трябва да се има в предвид и че в потребности от П1.1 до П1.4 определят екстензивността на земеделието като проблем! Така целите за конкурентоспособност и интензификация влизат в конфликт с целите за устойчивост и екстензивност. **Считаме, че формулираната потребност П 4.5 трябва да отпадне, а в потребност 4.2 да се допълни намаляване на химическото третиране на земята посредством насърчаване на биологично земеделие и нискоинтензивни земеделски практики, които определено не се изчерпват с консервационно и биологично земеделие.**
- f. От изложението на потребност П.4.3. „Производство на енергия от възобновяеми източници от селското стопанство...“ (стр. 63) не става ясно каква е всъщност потребността от ВЕИ в земеделието. От изложението излиза също, че 87% от ВЕИ в България е от биомаса, което не е вярно, защото най-малкото водната енергия заема най-голям процент в микса от ВЕИ според официалните източници. **Потребността П4.6 „Увеличаване на производството на биомаса с животински произход“ (стр. 65), по същество може да се разглежда като част от П 4.3 и следва да се обедини с нея, а текстът на самата потребност П 4.3 трябва да се коригира и допълни, за да е коректна и ясна потребността.**
- g. В потребност „П.5.1.Поддържане на подходящ баланс на земеделските площи според вида на земеползване и поддържане на разнообразие на културите“ (стр.68) анализът не е много коректен по отношение на постоянно затревените площи (ПЗП), а потребността не е ясно адресирана. От изложението не става ясно каква е всъщност потребността от поддържане на подходящ баланс, как това се съчетава с потребността от залесяване. Изтъква се, че съотношението на тревните местообитания е запазено към референтна стойност от 2015 г., но нашият опит показва много разорани пасища през годините, включително за създаване на трайни насаждения. **Текстът на потребността следва да се прецизира, като трябва също да се посочи, че между 2007 г. и 2015 г. са загубени значителни площи тревни местообитания.**
- h. В „П.5.4.Продължаване на поддържането на нисък азотен и фосфорен отпечатък в почвите България ...“ (стр.69) отново има тенденция за сравняване със Западна Европа, без да се отчете необходимостта там да се постигне значително намаляване на азота и фосфора.

Българско дружество
за защита на птиците

Вместо това се negliжира факта, че употребата у нас е нараснала с цели 1,7 пъти в сравнение с 2007 г, което означава доста голямо натоварване на почвите. На практика с начина на изложение излиза, че има възможност да се увеличава още натоварването, докато се достигне до европейските нива, но това не е нито коректно нито в съответствие с европейските стратегически цели и с поне няколко от идентифицираните други потребности. **Трябва да се преформулира самата потребност на „Постигане и поддържане на нисък азотен и фосфорен ....“, да се реферира към стойностите от 2007 г. и да се цели намаляването на този отпечатък до тези стойности, вместо да се толерира интензификацията на торенето.**

- i. В изложението на потребност П.5.5. Продължаване на прилагане на оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ ...“ (стр.69) изнесените данни са направо стряскащи – употребата на ПРЗ е нараснала 3,8 пъти за период от 3 години – т.е. повече от 1,3 пъти годишно. С такива данни няма как да се твърди, че в страната ни се прилага „оптимизирана и устойчива употреба на ПРЗ“, а трябва ясно да се алармира за очертаваща се много тревожна тенденция. Освен това трябва да се подчертае, че употребата на ПРЗ е един от най-проблематичните заплахи за биоразнообразието в земеделските земи, включително на много видове птици и по много начини. **Потребността трябва да бъде преформулирана, като се премахнат думите „Продължаване на“ и освен водите да се добави „биоразнообразието и екосистемите“.** Трябва ясно да се алармира за очертаваща се много тревожна тенденция. Освен това трябва да се подчертае, че употребата на ПРЗ е един от най-проблематичните заплахи за биоразнообразието в земеделските земи, включително на много видове птици и по много начини. Също така е важно да се реферира и към националния план за действие за борба срещу използването на отрови. В него ясно се подчертава, че всички отрови, които се ползват, и които причиняват смъртността на птици са на основата на ПРЗ.
- j. В потребността „П.1.6. Оптимизиране на възможностите за напояване за намаляване на негативните последици от проявлението на природо-климатичните рискове и увеличаване на добивите...“ въпросът с напояването е разгледана твърде ограничено, и очаквано – без да се отчете фактът за намаляването на водните ресурси. Тук се говори предимно за водопреносна инфраструктура (конвенционалния начин), но в мерките не са предвидени механизми за по-ефективно ползване на водите и задържане на води чрез възстановяване на влажни зони.
- k. Аналогично потребността П.5.7. Намаляване на натиска от селското стопанство върху водните ресурси чрез подобряване на водния баланс и дела на напояване...“ (стр.71) е разгледана до голяма степен едностранчиво. Изложението има един основен пропуск – не отчита въздействието на натиска от ползването на водни ресурси върху стабилността на екосистемите и биоразнообразието. Не се прави връзка между ползването на водните ресурси и необходимостта от опазване на местообитанията, включително в Натура 2000 – от там с НПРД. В изложението ясно се прави връзка между засушаването на климата и недостига на водни ресурси, има положително предложение за повторно ползване на води за напояване, но основно е насочено към инвестиции в напоителните системи. Липсват каквито и да е механизми за генериране и задържане на водни ресурси. Това е вътрешно противоречие, тъй като при намаляване на водните ресурси и засушаване на климата няма откъде да се доставят нарасналите нужди от води за напояване, особено ако не се полагат грижи за природните водни екосистеми. **Ключово е в тази потребност да се направи връзката между потреблението на водни ресурси за напояване, натиска върху**

Българско дружество
за защита на птиците

водните екосистеми и необходимостта за опазване и възстановяване на природни водни екосистеми, включително в и около Натура 2000. Необходимо е ясно да се очертае нов подход по отношение задоволяване на нуждите от напояване, като приоритетът да бъде насочен към опазване и възстановяване на влажни зони като ресурс (за задържане и генериране на воден ресурс), опазване на горите в районите на генериране на водни ресурси, включително и опазване на карстовите подземни води, към ефективно, многократно ползване на води (за да се намали натиска върху природни екосистеми).

1.2 Интервенционна стратегия за стратегическа цел 6 (СЦ 6)

а. Дефинираните в СЦ 6 потребности П6.1. „Опазване на природозащитното състояние на естествените местообитанията и дивата флора и фауна от Европейски интерес“ и П.6.2. „Опазване на природозащитното състояние на видовете птици...“ са с **най-нисък приоритет от потребностите в СЦ 6**. Считаме, че това като цяло противоречи на самата стратегическа цел, на декларацията на плана (стр.34), както и на целите на европейските и национални стратегически документи, посочени по-горе в т. II от настоящото становище (Европейския зелен пакт, Европейската стратегия за биологичното разнообразие 2030 и НПРД) и **настояваме да се преразгледа и повиши нивото на приоритет на тези две потребности в СЦ6**. В допълнение и в двете потребности установяваме твърдения, неотговарящи на фактичката обстановка.

Твърдението в П6.1 „Данните за България, показват общо подобряване на консервационния статус на местообитанията... а тези в благоприятно състояние се увеличават от около 11% през 2012 г. до около 12% през 2018 г.“ (стр.72) отразява само частично информацията, представена в таблица 6.16 от пълния анализа на състоянието по цел 6, според която делът на местообитанията в лошо състояние се е увеличил от 0% през 2012 г. до 5% през 2018г.

Считаме че така представената информация е подвеждаща и следва да бъде ревизирана. Допълнителен довод за това е информацията, представена на фиг. 6.25 от пълния анализ по цел 6, според която около 84,6% от тревните площи в България имат неблагоприятно-неадекватен природозащитен статус. Тази информация следва да се отрази и в Слабите страни на SWOT анализа.

В **потребност 6.2.** „Опазване и подобряване на природозащитното състояние на видове птици, свързани с обработваеми земи и тревни площи в земеделски земи“ (стр. 73) липсва актуалната и пълна информация за състоянието на птиците, тъй като се реферира периода до 2017 г. Според официалните данни през 2021 г. „птиците в земеделските земи намаляват с 25% спрямо първата година на отчитането през 2005 г. С това индексът се доближава до най-ниската си стойност от 2018 и 2019 г. Сред основните причини за този спад е влошаване на състоянието на много от оценяваните птици, обитаващи земеделски земи.“⁷. Не е посочена и обобщена оценка от други анализи и оценки на състоянието на популациите на застрашените видове птици, напр. световно застрашени видове птици (царски орел, египетски лешояд, ловен сокол) и други застрашени видове, като малък креслив орел и др. – както от приети национални планове за действие, така и от докладването по чл. 12 от Директивата за птиците към 2018 г. Не са посочени и заплахите, свързани с прекомерно ползване на води, замърсяване на води, пряка смъртност на

⁷ https://bspb.org/wp-content/uploads/2021/10/MOVP_Report_web.pdf

Българско дружество
за защита на птиците

индивиди в следствие земеделски дейности, такива като машинно отстраняване на храсти, ранно косене с машини, използване на неселективни ПРЗ и лоши практики в ползването на ПРЗ, вкл. забранени препарати и нерегламентирано прилагане; унищожаване на хранителната база на птиците чрез ползване на ПРЗ.

Информацията тук следва да бъде осъвременена и допълнена, като освен обикновените видове птици да се дадат данни и оценки за състоянието на застрашени видове птици, които са зависими от земеделските земи, като червеногушата гъска, царския орел, египетския лешояд, ловния сокол, малкия креслив орел, синявицата и др. и за които има данни, анализи и оценки в национални планове за действие и в оценките по докладването по чл.12 на Директивата за птиците. На тази база заложените мерки да бъдат по-конкретно насочени към спиране на негативните въздействия върху популациите на птиците. Като заплах, произтичаща от земеделските дейности трябва да се добавят посочените по-горе липсващи в сегашния текст заплахи. Към съществуващите потребности трябва да се добави необходимост от опазване и възстановяване местообитанията на видовете и адекватното опазване на самите видове.

b. Биологичното земеделие е поставено с много висок приоритет в СЦБ, но на практика изискванията за прилагането му не включват активно пряко опазване на местообитания или видове или въобще на биоразнообразие. Биологичното земеделие е свързано само с неупотребата на повечето ПРЗ и химически торове. Затова биологичното земеделие, макар да има косвено значение за биоразнообразието във и извън Натура 2000, на практика отговаря единствено на принципа за не увреждане на природата („no harm to nature“) и в повечето случаи не е достатъчно за опазване на биоразнообразието. Трябва да се отчете също, че интензивното биологично земеделие може да има обратен ефект върху местообитанията основно поради водочерпенето, но не само. Затова биологичното земеделие само по себе си не може да замени целенасочените управленски мерки и за да е по-насочено към опазване на местообитанията е нужно да включва допълнителни изисквания.

c. **Анализ на силните и слабите страни (SWOT)** Повечето заключения от анализа на силните и слабите страни (SWOT) по различните стратегически цели на СПРЗСР 2023-2027 не съдържат количествени параметри на тенденциите или на установеното състояние, които могат да бъдат полезни като референтни стойности или като индикации за успеха/неуспеха на подпомагането на земеделския сектор чрез еврофондовете през изминалите периоди. Установихме също некоректно подвеждащо отразяване на анализите и заключенията в подробния SWOT анализ, който е публикуван като приложение към СПРЗСР 2023-2027 в настоящата процедура. Такъв е случаят например с твърденията в анализа на стратегическа цел 6 в (раздел 2.1), че „индексът на обикновените видове птици сочи увеличение“ (стр. 201 на СПРЗСР 2023-2027), че има „подобрене на консервационния статус на местообитанията“ (стр. 72 на СПРЗСР 2023-2027) и че „Природозащитният статус на земеделските местообитания (пасища), свързани със селското стопанство със стабилни или нарастващи тенденции (стр. 201 на СПРЗСР 2023-2027). При проверка на съответните текстове от подробния SWOT анализ, установихме, че определени части от анализа са извадени от контекста и подвеждащо интерпретирани в съвсем противоположен смисъл от представения в анализа. По същество част от

Българско дружество
за защита на птиците

информацията в анализа също е изваждана от контекста на ползваните първоизточници. В допълнение анализите са направени за периода до 2017 г., като не обхващат изцяло миналия програмен период и без да са включени по-нови и актуални данни, които биха допринесли за обективността на анализите. **Това води след себе си необективен анализ и необективно и подвеждащо дефиниране на потребности и приоритети.**

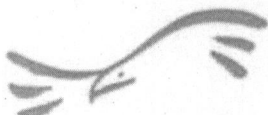
d. Анализът на силните и слабите страни (SWOT) и потребностите по отношение на стратегическа цел 6 в (раздел 2.1) съдържа редица неточности.

✓ Повечето от **силните страни** не са коректно изведени:

- **СС3:** тенденциите в площта на териториите с биологично земеделие трябва да бъдат уточнени и количествено определени;
- **СС4:** Индексът на обикновените видове птици за България е некоректно представен като силна страна (стр. 201). „Индексът на обикновените видове птици за България показва увеличение на числеността с 11% на фона на дългосрочна тенденция на намаление за ЕС“ е некоректно твърдение. То произлиза от некоректно интерпретиране на резултатите от Мониторинга на обикновените видове птици, използван за целите на SWOT анализа. На стр.52 от този анализ пише „Общата тенденция за периода 2005 – 2017 г. за общо 50 вида, съставляващи индикатора, е за увеличение на числеността с 11%. Това се дължи изцяло на положителните тенденции при горските видове и птиците от други типове местообитания. Запазва се силно неблагоприятната тенденция на видовете, обитаващи земеделските земи (-27%), или обитаващи местообитания, които под някаква форма са повлияни от селскостопанските политики и практики. Намаляването на индекса за състоянието на популациите на птиците е признак за влошеното състояние на тези видове и средата, която обитават“. Тук ясно се вижда, че на практика само горските птици имат тенденция към увеличение, докато индекса на птиците на земеделските земи намалява с 27%. Последният доклад за МОВП за периода 2005-2021 г. показва намаление на индекса с 25%, докато за горските птици повишението продължава, но следва да се разглежда критично⁸. Научната публикация, анализираща състоянието на птиците в земеделските земи⁹, също доказва ясни негативни тенденции. От това следва, че всъщност според индексът на обикновените видове птици този аспект трябва да се отнесе към заплахите, а в никакъв случай към силните страни. **Настояваме да се интерпретира коректно индексът на обикновените видове в SWOT анализа да се допълни и да се преформулира коректно текстът тук, като този аспект се отнесе към „Заплахи“.**
- **СС5:** Тук погрешно се представя индикаторът за водолюбивы птици като силна страна (стр. 201) на база на некоректна интерпретация на резултати в SWOT анализа (стр.55-57 от SWOT анализа) – там е буквално пренесена информацията от публичен доклад на ИАОС до 2017 г, но е интерпретирана. Характерно за зимуващите водолюбивы птици е колебанието в числеността им, което зависи много не само от гнездовия успех на видовете в местата им на гнездене, но и от климатичните условия, състоянието на влажните зони и състоянието на хранителната база в местата на зимуване. Факторите свързани с лова и браконьерството също имат принос в местата на струпване на птиците, но не толкова съществен, колкото другите посочени по-горе фактори. В

⁸ https://bspb.org/wp-content/uploads/2021/10/MOVP_Report_web.pdf

⁹ <https://pecbms.info/wp-content/uploads/2018/10/spasov-and-hristov-2017.pdf>

Българско дружество
за защита на птиците

допълнение трябва да се отбележи, че най-актуалната информация представена от ИАОС¹⁰ е към 2019 г. и показва, че през 2018 г. числеността на птиците е достигнала изключително ниски равнища (131493 индивида), което е почти на равнищата от 2001-2002 г. Ако анализът бе направен с последна година 2018 г., би следвало ниската стойност на индикатора да определи този аспект като заплаха, което също не е коректно. По тази причина, за да се изведе вероятна зависимост между зимуващите водолюбиви птици и земеделските практики, ползвайки този индекс, е необходимо да се отчетат и други фактори в земеделския сектор през анализирания период, най-малкото площите засети със зимни култури и тези оставени на угар, като също се отчетат и климатичните фактори. Също така тук е важно да се взема не просто индикатора зимуващи водолюбиви птици, а числеността на гъскоподобните видове птици (видовете от род *Anser* и *Branta*), които зависят от състоянието на зимните посеви и в същото време с числеността им имат определящо значение за колебанията на общия индикатор. Въпреки колебанията продължителния мониторинг показва определена цикличност на числеността на зимуващите птици, но тенденциите трябва да се анализират внимателно а не на база единствено последната отчетна година. В този смисъл не може да се каже, че този индикатор представлява силна страна; по-скоро може да се разглежда като възможност, но при всички случаи е необходимо да се прецизира. **Предлагаме този текст да се коригира като се даде действителната тенденция в развитието на индикатора за периода до 2019 г. включително и да се премести във „Възможности“.** Ако остане тук трябва много ясно да се обоснове на база значимостта на териториите за зимуващите водолюбиви птици, особено гъски (връзка със земеделието) и проявяващата се цикличност в числеността на видовете. Тук Силната страна трябва да е свързана със значението за птиците и произтичащата от това по-голяма отговорност. Логиката е същата и ако става въпрос за възможност.

- **СС6: Общо подобряване на природозащитното състояние на местообитанията** – Текстът „намалява делът на местообитанията в неблагоприятно-незадоволително (U1) от 88% до 79%, а се увеличава дела на тези в благоприятно състояние от 11% до 12%“ (стр. 201) е неточно интерпретиран и подвеждащ. От текста на SWOT анализа (стр. 71, фиг. 6.26) е видно, че намалението на % на местообитанията в неблагоприятно-незадоволително от 88% на 79% се дължи основно на влошаване на състоянието на местообитанията и появата на един значителен процент местообитания в незадоволително лошо състояние, липсващ в предходния период – поне 5,3% според оригиналния първоизточник¹¹. В същото време местообитанията в благоприятно състояние са се увеличили само с 1,5%. На практика първоизточникът доказва, че тенденцията в състоянието на местообитанията е негативна и положените усилия са недостатъчни. Тези факти не се представят коректно още в самия SWOT анализ, а след това преиначената информация води до подвеждащи резултати в самия анализ. **Настояваме коректно да се анализира първоизточника и на неговата база да се направят анализите. На практика този аспект е необходимо да се категоризира като заплаха и текстът да се премести в раздел „Заплахи“;**

¹⁰ <http://eea.government.bg/bg/soer/2019/biodiversity-nem/promyana-v-chislenostta-i-sastoyanie-na-zimuvashtite-vodolyubivi-ptitsi-v-balgariya>

¹¹ <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/article-17-national-summary-dashboards/conservation-status-and-trends>

Българско дружество
за защита на птиците

- **СС7:** Текстът „Делът (в %) на видове/популации на птици, размножаващи се в България, с намаляващ или стабилен статус остава относително постоянен...“ (стр. 201) е неточен и подвеждащ. Представената графика в SWOT анализа (стр. 73, фигура 6,28) е неправилно интерпретирана в анализа спрямо първоизточника. При внимателен преглед на графиката се вижда, че по отношение на краткосрочните тенденции видовете птици с намаляващи популации са се увеличили с 4% спрямо предходния период, като този спад не може да се класифицира като „без изменение“ или „слабо/незначително изменение“. Измененията в процентното отношение между различните категории, при запазване постоянен процент на видовете в благоприятно природозащитно състояние, като при това дела на видовете в неблагоприятно природозащитно състояние се увеличава, е ясна индикация за нестабилността в тенденциите на популациите на видовете като цяло и случващи се промени, които не допринасят за благоприятното природозащитно състояние на видовете. **Анализът следва ясно да отчете тези тенденции, които доказват недостатъчност на усилията и да се категоризира този аспект като слабост. Трябва да се отчете и факта, че има значителен процент видове с неизвестен статус, което се дължи основно на липсата на мониторинг. Настояваме да се коригира текста като се интерпретира коректно информацията от първоизточника и да се отнесе този аспект в раздел „Слаби страни“.**
- **СС9:** Твърдението, че „Природозащитният статус на земеделските местообитания (пасища), свързани със селското стопанство със стабилни или нарастващи тенденции“ е силна страна е неточно и подвеждащо. Точният текст от анализа по цел 6 (стр. 120, точка 14) посочва: „Природозащитният статус на земеделските местообитания (пасища) (ОПМО Контекст-индикатор C.36 Conservation status of agricultural habitats (grassland), от интерес за Общността (Член 17 от Директивата за Хабитатите (Article 17, Habitats Directive 92/43/EEC), свързани със селското стопанство със стабилни или нарастващи тенденции показва, че в България само 15,4% са в благоприятен статус. Около 84,6% от тревните площи имат неблагоприятно-неадекватен природозащитен статус.“ Това на практика означава точно обратното – че тенденциите са отрицателни. Настояваме текстът да се коригира и да се премести в „Заплахи“.
- **СС10:** Подвеждащ е текстът и на силна страна 10: Защитените територии в България се увеличават, както по отношение на общата площ (SEBI 007), така и като брой защитените територии. Защитените територии в България заемат едва около 5% от територията на страната и по-голямата част от тях са гори. Според представения първоизточник в SWOT анализа (стр. 93, фиг. 6.31) е видно, че наистина за периода 2004 – 2017 г. броят и площта на защитените територии се увеличава, но в действителност в периода 2013-2017 г. площта не се изменя, а броят се променя едва забележимо. Изводът тук следва да бъде че броят и площта на защитените територии в страната е стабилно нисък и ако се анализира по-дълбоко – крайно недостатъчен, за да се защити адекватно биоразнообразието. Изхождайки от целите на Европейската стратегия за биологично разнообразие 2030, където е необходимо да постигнем 10% строго защитени територии е видно, че предизвикателството пред България е голямо, особено отчитайки темповете на нарастване досега. В този смисъл и отчитайки високия процент Натура 2000 и важни за биоразнообразието територии, по-логично е на тази база да се поставят защитените територии като възможност, а не като силна

Българско дружество
за защита на птиците

страна. Предлагаме този аспект да се отрази коректно в SWOT анализа и да се премести в раздел „Възможности“.

В същото време не е посочен опитът, който е придобит до момента в прилагането на специфични агроекологични мерки с цел опазване местообитания на застрашени видове. Такива има идентифицирани поне за царския орел. Предлагаме този опит да бъде добавен в списъка на силните страни.

- ✓ Част от **слабите страни** също са некоректно представени, като например СлСЗ относно тенденциите на птиците. Слаба страна СлС5 показва, че някои пасища с висока природна стойност са унищожени, но трябва да се отбележи, че почти половината от пасищата с висока природна стойност в България, включени в НАТУРА 2000, са унищожени. Списъкът на слабите страни според нас е непълен. Предлагаме, освен предложенията за преместване на част от изводите кат ослаби страни, да бъдат допълнени следните слаби страни: Неблагоприятно-неадекватен природозащитен статус на 84,6% от тревните местообитания в България; Липсата на физическа свързаност (Зелена инфраструктура и ключови връзки) между защитените зони НАТУРА 2000; Територията на НАТУРА 2000 (34% от страната) остава неефективно управлявана от създаването ѝ. Да се допълни като слаба страна изводът от анализа по цел 6, че площите под екстензивна паша в България заемат само около 8% от ИЗП да се направи връзка със земите с ВПС (фигура 6.6. от анализа по СЦ 6). Да се анализира и допълни като слаба страна липсата на целенасочена система за наблюдение на екологичния ефект от прилагането на схеми, мерки и де свързани с опазването на околната среда. Въвличането на земеделските производители в наблюдението на екологичните ефекти ще допринесе за тяхната ангажираност към постигането на екологичните цели и същевременно ще повиши знанията им за въздействието на схемите в собствените им стопанства. Събирането на регулярни и систематични данни за ефекта от еко-схемите в различните земеделски стопанства и райони ще допринесе за създаването на национална база данни, която да се използва за обосновка на нови и/или адаптирани инструменти за опазването на околната среда в земеделските земи.
- ✓ Списъкът на **възможностите** също не е изчерпателен. **Трябва да се допълнят възможностите със следните:** Повишено търсене и нарастване на директните продажби на продуктите от райони с ВПС, допринасящи за повишаване на доходите на земеделските стопани в тези райони; Повишаване на интереса на земеделските производители за изпълняване на дейности, свързани с опазване на биологичното разнообразие и екосистемите; Развитие на екосистемните услуги; Нарастване на знанията и развитие на иновациите за опазване на видовете, местообитанията и ландшафта и земеделските земи с висока природна стойност; натрупан опит в прилагане на агроекологични мерки, насочени към опазване на местообитания на застрашени видове птици – царски орел, червеногуша гъска, които могат да послужат като отправна точка за разширяване обхвата на такива мерки и за по-широкото им прилагане.
- ✓ Списъкът със **заплахите** е непълен и не съответства на подробния анализ. Необходимо е да бъде допълнен с некоректно дефинираните като силни страни заплахи (виж по-горе), както и със следните заплахи: Продължаващата фрагментация и загуба на местообитания и загубата на мозаечен ландшафт; Замърсяването на околната среда; Прякото унищожение и експлоатация; Генетична ерозия и внасяне на неместни видове;

Българско дружество
за защита на птиците

Глобално изменение на климата; Проблеми при информиране и привличане на обществеността за опазване на биологичното разнообразие и екологично образование; Разораването на пасища и ливади; Премахване на храсти от ливади и пасища; пожари (както предизвикани от човека, така и естествени) засягат пасища и горски местообитания; унищожаване на установени биокоридори – полезащитните пояси (ветрозащитни пояси) и премахване на крайречната растителност; всички зони от НАТУРА 2000 все още нямат цели за опазване, така че не могат да бъдат формулирани адекватни мерки. Обща заплаха за селскостопанските местообитания, обработваеми земи, пасища и гори е загубата на свързаност – проблем, който до голяма степен се подценява, тъй като не се планират мерки извън Натура 2000. В началото на СЦ 6 е цитиран Националният план за борба с отровите, но идентифицираните там заплахи, произтичащи от земеделието не са интегрирани в анализа. **Тъй като земеделската политика е важен фактор в този проблем е необходимо всички установени заплахи да бъдат интегрирани тук.**

е. Във формулирането на потребностите по СЦ 6 на базата на представения SWOT анализ има непълноти и пропуски (стр.206-211). Има разминаване между списъка с посочени интервенции, адресиращи потребностите на цел 6 и обосновката на интервенциите. В списъка има 3 интервенции, които не са посочени в списъка; има и 10 интервенции, които ги има в списъка, но не са посочени в обосновката. Тъй като много от включените в списъка мерки не са аргументирани в интервенционната логика, то самата интервенционна логика е много слаба. Тези несъответствия объркват читателя и не дават ясна рамка за това как ще бъдат точно постигната цел 6 и как ще бъдат адресирани потребностите. Като цяло интервенциите в тази цел не отразяват в необходимата степен потребностите заложи в НПРД. Тук се съдържат множество мерки, свързани с опазването и подобряването на домашните животни и култивираните растения, които не са релевантни за стратегическа цел СЦ 6 (да допринесе за спиране и обръщане на загубата на биоразнообразие, подобряване на екосистемните услуги и опазване на местообитания и ландшафти). Единствената интервенция насочена към застрашени видове е интервенцията за опазване местообитанията на червеногушата гъска, царският орел и египетския лешояд, но дори при нея в интервенционната логика липсват двата вида хищни птици. Освен мерките от националните планове за действие за ловен сокол, малък креслив орел, в интервенционната логика не са специално разгледани и не са предвидени интервенции, свързани със земеделие, за видовете птици, срещащи се в България по време на гнездене, миграция или зимуване, за които има одобрени планове за действие за видове на ниво ЕС: черноопашат крайбрежен бекас (*Limosa limosa*), кадифена потапница (*Melanitta fusca*), голям свирец (*Numenius arquata*), шилоопашата патица (*Anas acuta*), червеноклюна потапница (*Netta rufina*), полска чучулига (*Alauda arvensis*), гургулица (*Streptopelia turtur*). Значителен принос е отделен на биологичното земеделие, което в настоящия си обхват има само косвено значение за опазване на биоразнообразие и следва да бъде отнесен към СЦ 9, където неговата роля е пряка. В същото време, както е посочено по-горе опазването и възстановяването на видове и местообитания от обществен интерес, свързани със земеделски и горски местообитания е с най-нисък приоритет в СЦ 6, а би трябвало да бъде определено с най-висок приоритети интервенциите и заложените средства да бъдат достатъчни и фокусирани именно в тази насока. В допълнение за посрещане на потребност „Насърчаване на извършването на земеделски дейности в

Българско дружество
за защита на птиците

райони с природни и други специфични ограничения“ в СЦ 6 не е предвидена мярката Натура 2000, докато в СЦ 1 мярката Натура 2000 е посочена именно за такива райони. Липсата на мярката Натура 2000 в този случай е нелогична.

f. За нито един от **представените индикатори за СЦ 6** няма базова стойност. На повечето от интервенциите тук въобще няма индикатор за резултат. Целевите стойности са твърде неамбициозни за значението което би следвало да има плана за устойчивото управление на природните ресурси. Например, независимо, че защитените зони от Натура 2000 със заповеди за обявяване заемат около 22% от територията на страната, а общо мрежата – 34%; като целева стойност се залага 5,34%, което не е много ясно какво означава - % от територията на страната или % от мрежата. Не е ясно обаче защо след като почти всички защитени зони за птици са били обхванати от плащания по мярката Натура 2000 в предходния период (на практика повече от 40% от територията на Натура 2000 за птици и над 70% от избираемите площи), сега амбицията е под 6%. Мярката за застрашените видове птици въобще няма индикатор за резултат. Не е представена обосновка на целевите стойности на индикаторите за резултат, както и важните етапи (milestones) на постигането им, както се изисква от формата на Европейската комисия.

g. **Финансовата обосновка на СЦ 6 е слаба (по-скоро клише) и показва, че финансовата обезпеченост не е отразява заложените потребности в НПРД**, което би следвало да се направи. Заложените средства за биоразнообразие са значително по-малко отколкото в НПРД и не съответстват на приоритетите в НПРД. Много важно е да се отбележи, че **тук се дава приоритет на мерките, които в действителност допринасят основно и най-вече за превенция и адаптиране на климатичните промени**, а мерките директно насочени към биоразнообразието са на заден план – всички посочени еко-схеми в текста тук са насочени към намаляване на химически торове и пестициди. Това определено е важно за подобряване състоянието на биоразнообразието, но далеч не е достатъчно. При това биоземеделieto и разнообразяване на културите имат най-голям финансов дял, но няма да има пряк резултат за опазване на биоразнообразието (видове и местообитанията), а същността на разнообразяване на културите в СПРЗСР 2023-2027 е по-различна, от тази, заложена в НПРД и определено няма да допринесе за опазване на биоразнообразието.

Считаме, че цялата интервенционна логика на СЦ 6 трябва да се преработи, като се съобрази съдържанието и приоритетността със самата цел, да се включат подходящите интервенции, да се интегрират мерките залегнали в стратегическите документи, насочени към опазване на биоразнообразие (НПРД, Национални и международни планове за действие за опазване на видове птици, планове за управление на защитени територии, Национален план за действие за опазване на най-значимите влажни зони, Национален план за действие за борба срещу използване на отровни примамки). В допълнение към П6.1 трябва да се изрично да се посочат пасищата и други типове местообитания, обект на опазване по Директивата за местообитанията (влажни зони, дюни, храсталаци и др.). Необходимо е включване на мерки извън НАТУРА 2000 за подобряване на свързаността и по-добро изпълнение на изискванията на Стратегията за биологично разнообразие 2030 и изискванията на Зеления пакт, включително изрично да се осигури опазване и възстановяване на полезащитните пояси и крайречните гори. Планът за действие на ЕС за прилепите призовава специално за създаване и осигуряване на миграционни коридори и свързаност на местообитанията извън Натура 2000.

Българско дружество
за защита на птиците

1.3 Интервенционна стратегия за други стратегически цели

Бележките по интервенционната стратегия на други стратегически цели е представена в приложението към настоящото становище поради липса на техническо време, за да бъде интегрирана тук.

1.4 Индикатори за резултат и въздействие и индикаторен план

Убедени сме, че подходящите индикатори за резултат и въздействие са от ключово значение за оценката на напредъка по постигането на СПРЗСР 2023-2027 и ефективността на разходваните публични средства, за да се постигнат по-общите стратегически цели на Европейския зелен пакт и други стратегически документи, включително стратегическите цели за биоразнообразието. **СПРЗСР 2023-2027 се характеризира с много слаба и недостатъчна застъпеност на индикаторите за резултат, както и непропорционални и необосновани амбиции – целеви стойности на индикаторите.**

а. В интервенционната логика на всички стратегически цели установихме следните общи слабости:

- ✓ **Обезпечаването с индикатори за резултат е минималистично и се ограничава почти изцяло до задължителните за дадената стратегическа цел индикатори за резултат.** При това индикаторите са посочени за целта като цяло и в повечето случаи могат да се съотнесат само към част от мерките (интервенции и еко-схеми), предвидени за да се постигне съответната стратегическа цел. По този начин не може да се оцени как мерките, към които няма индикатор за резултат ще допринесат за постигането на съответната цел и ще се обоснове целесъобразността на изразходваните публични средства. Така още на етап планиране мерките, които нямат индикатор за резултат, нямат и обосновка защо са необходими за постигане на целта. Извън СЦ 6, индикаторите за резултат по отношение биоразнообразие не са предвидени никъде. **Считаме, че всички мерки (интервенции и еко-схеми) следва да имат предвидени ясни индикатори за резултат – видими в интервенционната логика. Най-малкото в обосновката на посочените индикатори трябва да се опише за кои интервенции и еко-схеми се отнасят. Индикаторите за резултат по отношение на биологичното разнообразие, макар и незадължителни, е необходимо да бъдат предвидени за всички дейности, за които се твърди, че ще допринесат за опазване на биоразнообразието, съответно опазването на околната среда и за климатичните промени, както и към интервенциите, еко-схемите и директните плащания, които нямат за цел да допринесат за опазване на биологичното разнообразие, но по характера си е възможно да оказват въздействие за постигането на тази цел (в положителна или отрицателна посока).**
- ✓ **Не са посочени базовите стойности спрямо които ще се измерват съответните индикатори за резултат.** Без такива базови стойности няма да е възможно да се оцени постигането на посочените целеви стойности. Необходимо е базовите стойности на индикаторите за резултат да се включат в интервенционната логика за постигането на всяка цел.
- ✓ **Не са попълнени изискваните от формуляра на Европейската комисия обосновка на определените целеви стойности на индикаторите, както и важните етапи на постигането им.** Тази съществена част от показва формалност в подхода за избор и

Българско дружество
за защита на птиците

обезпеченост на СПРЗСР 2023-2027 с индикатори за резултат и води до редица неясноти как ще се оценяват и постигат тези стойности на индикаторите, както и на какъв етап от изпълнението на плана ще стане това. Считаме, че този пропуск е съществен и следва да бъде попълнен. Обосновките трябва да са ясни, конкретни, да включват информация и за базовите стойности, към които ще се реферира, а също и кои мерки от интервенционната логика на съответната цел как ще допринесат за постигане на целевите стойности.

- b. В индикаторния план прави впечатление, че част от индикаторите имат много стари базови стойности. Например броят на фермите и броят домашни животни е от 2016 г.; а официални годишни доклади има издадени до 2021 г. – включително (последният публикуван през декември 2021 г.). Следва базовите стойности да са най-малкото в началото на плановия период – в случая 2020 г., освен по някаква причина да не е важно да се реферира към точно определена година в миналото. В индикаторния план липсва базова стойност по отношение на постоянно затревените площи – пасища и ливади, които специално се наблюдават от ЕК!
- c. Целевите стойности на индикаторите в раздел 2.3 (стр.254) показват ниската амбиция на плана по отношение на целите за опазване на биологичното разнообразие и земите от Натура 2000, а именно:
- ✓ Целевата стойност на индикатора за резултат **R31 PR. Опазване на местообитания и видове** показва, че само **1,36% от ИЗП (68 326 ха)** ще се подпомагат за ангажименти за опазване и възстановяване на биоразнообразието, в това число и земеделието с висока природна стойност. Целевата стойност в СПРЗСР 2023-2027 е многократно занижена спрямо целевата стойност в НПРД, където за този индикатор са определени сумарно над 200000 ха. Това показва необосновано ниска амбиция по отношение на опазване на местообитанията и видовете, която далеч не съответства на стратегическите цели на Европейския зелен пакт и Европейската стратегия за биологичното разнообразие.
  - ✓ Съгласно индикатора за резултат **R33. Подобряване на управлението на мрежа „Натура 2000“** се очаква да се подпомогнат само 60000 ха от мрежата „Натура 2000“ или едва **5,24% от територията на мрежата**. Целевата стойност в СПРЗСР 2023-2027 не съответства на заложеното в НПРД: мярка 52 (стр. 129) – 100000 ха + мярка 45 (стр. 115-116) – 200000 ха – общо 300000 ха. СПРЗСР 2023-2027 занижава предвиденото в НПРД занижено 5 пъти! Това още веднъж показва ниската екологична амбиция на плана не само спрямо НПРД, но и спрямо вече изпълнявани ангажименти, при положение, че подпомогнатите площи само по мярката „Натура 2000 за земеделски земи“ от ПРСР 2014-2020 г. са 407255 ха.
  - ✓ Поставената цел за дела от използваната земеделска площ съгласно подпомогнатите ангажименти за управление на особеностите на ландшафта, включително живи плетове и дървета е само 1,48% или 74 381 ха.

Считаме, че тези стойности не съответстват на чл. 105 от Регламента за Стратегическите планове (Регламент(ЕС) 2021/2115) за по-големи амбиции по отношение на целите в областта на околната среда и климата в сравнение с периода 2014-2020 г. и е необходимо индикаторите и съответните планирани интервенции да се преразгледат

Българско дружество
за защита на птиците

в посока по-високи цели за опазване на биологичното разнообразие и съответствие с Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000

- d. На различни места за постигане на различни цели, е посочен принос за биоразнообразието и Натура 2000, без да е обезпечен с индикатор, например при интервенцията за увеличаване на почвения потенциал за постигане на цел 4 (Принос към изменение на климата).
- e. По отношение на останалите индикатори бележки са представени в приложението към настоящото становище.

2. Част 3. Последователност на стратегията и взаимно допълване (включително условност)

2.1 В описанието на интервенционната логика по всички цели липсват ясни и остойностени цели (с изключение на тези за биологичното земеделие). Целите могат да се изведат единствено чрез индикаторите за резултат, посочени в различните интервенции.

2.2 В стратегията не са посочени и конкретни стойности за приноса на СПРЗСР 2023-2027 по отношение на Зелената сделка и стратегическите документи на национално ниво – например НПРД. В СПРЗСР 2023-2027 липсват ясни обосновки за връзките с НПРД, респективно с националните приоритети по отношение на Натура 2000 и биоразнообразието. Най-вече е трудно да се идентифицират кои мерки на НПРД са ясно и напълно обхванати от интервенциите и предвидените еко-схеми. В СПРЗСР 2023-2027 липсват основани на резултатите количествени индикатори за свързаните с биоразнообразието еко-схеми/интервенции. Няма и ясни индикатори за въздействие. Липсва яснота относно контрола и мониторинга на ефекта от еко-схемите/интервенциите върху биоразнообразието. **От ключово значение е такива индикатори да бъдат предвидени не само за интервенции по СЦ 6, но и за всички други стратегически цели.**

2.3 Общи коментари относно интервенциите, предвидени в СПРЗСР 2023-2027 по отношение на приноса към опазването на биологичното разнообразие и Натура 2000:

- a. няма ясна препратка за съответствието на еко-схемите/интервенциите с конкретните мерки, заложи в НПРД, както и съгласуваност с НПРД – например СПРЗСР 2023-2027 твърди, че биологичното земеделие допринася за опазването на биологичното разнообразие и в частност на местообитанията на птиците, но не успява да обоснове как);
- b. липсват количествени индикатори за резултати и въздействие, обосноваващи как и до каква степен интервенциите допринасят за постигането на целите за биоразнообразие на ОСП и Зелената сделка;
- c. липсват на остойностени индикатори за въздействие и резултати, свързани с биоразнообразието и Натура 2000;
- d. няма адекватен механизъм за мониторинг и контрол на ефективността на предложените интервенции върху биоразнообразието и Натура 2000; това, съчетано с липсата на адекватни показатели за резултати и въздействие, затруднява оценката на ефективността на предложения план. **СПРЗСР 2023-2027 трябва да предвижда наблюдение и контрол на ефекта от всички мерки върху биоразнообразието, водите и почвите, както и да се допълнят липсващите индикатори и връзки между СПРЗСР 2023-2027 и НПРД.**

Българско дружество
за защита на птиците

- е. Интервенциите, свързани с пчеларството и опазването на местните породи и предшественици на диви растения и еко-схемата за диверсификация на културите (08.70), не изглеждат пряко свързани с Директивата за птиците и Директивата за местообитанията, както и с управлението на Натура 2000 и **трябва да бъдат премахнати или изяснени и обосновани по отношение на тази връзка.**

2.4 Описанието в раздел 3.1.3. на начина, по който ще се постигне по-висок принос за целите свързани с околната среда съгласно чл. 105, е разказвателно, без конкретни стойности и показване на надграждането на отделните интервенции. Текстът на стр. 272 „Един от начините за постигане на целите от Стратегическия план свързани с климата, околната среда и биологичното разнообразие е прилагането на предварителните условия (т. нар. условност) – стандартите за добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС) и законоустановените изисквания (ЗИУ). Очаква се завишените изисквания да окажат положителен ефект върху всички действия, насочени към смекчаване на последиците от изменението на климата“ показва, че се предвижда основна роля на прилагането на предварителните условия. Обръщаме внимание, че разработените ДЗЕУ за България обхващат минималните изисквания на ЕК, както и фактът, че те са прилагани и в периода 2013-2020 г.

2.5 Предложенията ни по т.3.10. (стр. 280) условност са следните:

- а. ДЗЕС 1: Предлагаме стандартът да се прилага поне на регионално ниво (район на планиране или област), тъй като процентът на ПЗП варира значително в зависимост от района. Да се прецизира направената формулировка „При спад на съотношението с повече от 5% земеделските стопани, които са допринесли за намалението през съответната година се задължават да преобразуват обратно в ПЗП разораните през съответната година ПЗП“, като се уточни какво става със стопаните, които са разорали ПЗП през предходните години, тъй като на практика по този начин те се изключват от отговорност.
- б. ДЗЕС 2: Предложеният стандарт е много важен за опазването на влажните зони, но се предвижда той да бъде приложен едва през 2025 г., което се обосновава с липсата на геореферирани данни. Картографирането на влажни зони и торфища е известно и дори да трябва да се допълни не би следвало да отнеме повече от година при наличието на съвременните технологии. И все пак, 98% от местообитанията на влажните зони и торфищата и 58% от крайбрежните местообитания са включени в Натура 2000, геореферираните данни не би трябвало да представляват проблем, освен това са използвани за отчитането за 2018 г. и са достъпни в Националния Агенция за защита на околната среда. Рамсарските обекти и картирани. По-сложно ще е само за карстовите системи, които също са влажни зони по смисъла на Рамсарската конвенция. **На тези основания считаме, че прилагането на този стандарт трябва да започне най-късно от началото на 2024 г.**
- в. ДЗЕС 8: Предлагаме към изброената екологична инфраструктура да се добавят формации от дървесно-хростова растителност
- д. ДЗЕС 9: Предлагаме да се въведе референтна година спрямо която да се отчита реалното земеползване на ПЗП в земите от екологичната мрежа Натура 2000, а не тяхното

Българско дружество
за защита на птиците

преобразуване да е обвързано с начина на трайно ползване, тъй като това води до разораване и преобразуване на редица ценни местообитания.

Предлагаме обхватът на екологично чувствителните ПЗП да се разшири, като в тях се включат и ПЗП с ВПС. Мотивът за това е че към 2019 г. земеделските земи с висока природна стойност са намалели с почти 40% от първоначалното им определяне в България през 2007 г. Считаме, че предвид промяната на обхвата на земеделските земи с висока природна стойност през 2019 г. спрямо 2007 г. е задължително да се извърши нова оценка на обхвата и качеството им и те да бъдат включени в слоя екологично чувствителни ПЗП.

3. Част 4. Характеристики, общи за няколко интервенции

3.1 Дефиниция за постоянно затревени площи

„Постоянно затревена площ и постоянно пасище (наричани заедно „постоянно затревени площи“)- означава земя, която е използвана за отглеждане на трева или други тревни фуражи, естествено растящи (саморазсадени) или чрез култивиране (изкуствено засети), която не е била включена в сеитбооборота на стопанството в продължение на пет или повече години, както и която не е била разоравана, обработвана или засявана отново с различни видове треви или други тревни фуражи в продължение на пет или повече години. Треви и други тревни фуражи- всички тревни растения, които традиционно растат на естествените пасища и ливади или обикновено са включени в смесите от семена, предназначени за засяване на пасища или ливади. Други видове, които са подходящи за паша, могат да присъстват на постоянно затревените площи, при условие че тревата или другите тревни фуражи остават преобладаващи. Не е използвана възможността за включване на други видове като храсти и/или дървета, които могат да бъдат изпасвани или са източници на фураж за животни, при условие, че не преобладават или липсват в зоните за паша тревите или другите тревни фуражи (стр.302)

Директният превод и приемане на дефиницията за постоянни пасища, залегнала в европейския регламент, без да се използва дадената възможност за гъвкавото ѝ адаптиране съобразно националните и местни характеристики води до значителна загуба както на важни фуражни площи за животновъдите с пасищни животни, така и на консервационно значими местообитания от европейската екологична мрежа Натура 2000.

Считаме, че: дефиницията следва да включва храсти или дървета, които са подходящи за паша, и други видове, източници на фураж за животни, при условие че преобладават тревите и другите тревни фуражи. Тази възможност се предоставя от регламента, но не се използва от българска страна. Следва да се използва и възможността за адаптиране на дефиницията за райони с местни практики, където тревите и другите тревни фуражи традиционно не са преобладаващи или липсват в зоните за паша;

Възможни подходи за адаптирането на дефиницията и съответно допустимостта им за подпомагане са: на базата на местоположението и характеристиките им в планински или в равнинни райони; на базата на класификацията им в БАНСИК на постоянно продуктивни ливади, високопланински пасища, затревени слабопродуктивни площи и ливади-овощни

Българско дружество
за защита на птиците

градини. През 2020 г. БАНСИК докладва за заетостта и използването на територията отчита наличието на над 1.4 млн. ха постоянно затревени площи, но само около 0.8 млн. ха от тях са допустими за подпомагане по ОСП. Това означава, че България „губи“ близо 600 000 ха постоянно затревени площи единствено поради липсата на адекватна дефиниция!; на базата на вида местообитание съобразно Директивата за природните местообитания (Директива 92/43/ЕИО).

3.2 Допустим хектар за подпомагане

Към момента дефиницията в СП налага изискването за допустимост на ПЗП: „Поради особеното значение на тези характеристики на ландшафта за биоразнообразието, постоянно затревените площи са допустими за подпомагане, когато върху тях има мозаечно разположени храсти, годни за паша, скали и други трайно неподходящи за подпомагане площи с единична площ под 100 m², които заемат не повече от 10% от общата площ“ (стр.302)

Считаме, че това ограничение трябва да отпадне и България да се възползва от възможността, предоставяна от Регламента за СП за въвеждане на коефициенти за намаление на площта, която се счита за годна за подпомагане, а именно:

„Що се отнася до постоянно затревени площи с разпръснати особености на ландшафта, неотговарящи на условията за подпомагане, държавите членки могат да решат да приложат фиксирани коефициенти за намаление с цел определяне на площта, за която се счита, че отговаря на условията за подпомагане“.

4 Част 5.1. Еко-схеми

4.1 Предлаганите еко-схеми са насочени основно към обработваемите земи и в много по-малка степен към постоянно затревените площи и трайните насаждения. Изчисленията, направени въз основа на индикаторния и финансовия план показват следното:

- a. Еко-схемите, насочени към обработваемите площи, се предвижда да обхванат 3963163 ха (88,3% от предвидените за подпомагане ИЗП) и само 376159 ха пасища, мери и ливади (8,4% от предвидените за подпомагане ИЗП) и 148848 ха трайни насаждения (3,3% от предвидените за подпомагане ИЗП)¹²;
- b. По същия начин се разпределя и бюджетът за различните еко-схеми – 70,3% от бюджета са насочени към обработваемите земи, 9,8% - към постоянно затревените площи и 8,6% - към трайните насаждения;
- c. Най-големият бюджет (29,4%) е предвиден за схемата за диверсификация на отглежданите култури, която не изисква съществена промяна за обичайните земеделски практики в България и чийто принос към целите на Зелената сделка и опазването на биологичното разнообразие е минимален; в допълнение, самата екосхема не съответства по съдържание на заложената в НПРД мярка, но пък за нея е предвиден 8,6 пъти по-голям бюджет, отколкото е одобрен в НПРД, което не е обосновано в самия СПРЗСР 2023-2027.

¹² В посочените площи не са включени площите, предвидени за подпомагане по еко-схемата за насърчване на биологичното производство.

Българско дружество
за защита на птиците

- d. За схемата за създаване и опазване на екологичната инфраструктура се предвиждат едва 15,6% от бюджета на еко-схемите, което е край.
- e. Направените изчисления показват, че еко-схемите приоритизират обработваемите земи и очакваните резултати от тях по отношение на опазването на биоразнообразието и земите с висока природна стойност са минимални, което показва минималната амбиция по отношение постигането на целите за опазване на околната среда.
- 4.2 Никъде в описанието на еко-схемите и агроекологичните мерки не са показани възможностите за тяхното комбиниране и надграждане. Считаме, че това не позволява да се оцени допълняемостта и надграждането между отделните ДЗЕУ, еко-схемите и агроекологичните мерки и може да доведе до двойно финансиране.
- 4.3 Предлагащите еко-схеми не съответстват на НПРД. Не са включени мярка 42. "Поддържане и подобряване на местообитанията на защитените видове птици в оризищата" и мярка 43 "Поддържане на мозаечния ландшафт в земеделските земи със смесено земеползване", които са разработени по проект „Разработване на инструменти за подпомагане опазването на птиците в земеделските земи на Европейския съюз“ по инициативата на ГД „Околна среда“ на Европейската комисия: Birds@Farmlands.
- 4.4 I.B.2 – Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура
- a. Опазването на местообитанията за птици е с нисък приоритет и индикаторът за резултат се базира на подкрепени хектари. Обхватът е 283 540,00 ха, което не изглежда достатъчно амбициозно.
- b. Предвижда де тази еко-схема да се прилага при площи с различно земеползване. Независимо от това и въпреки нашите предложения във видовете екологична инфраструктура не са включени формации от дървесно-храстова растителност. Предвид доказаното значение на дървесно-храстовата растителност за опазване на биологичното разнообразие и екосистемите предлагаме тя да бъде включена към елементите на екологичната инфраструктура (до 20% от заявените за подпомагане площи). Предложението е от особено значение и за постоянно затревените площи.
- c. Обосновката на представените нива на плащане за трите вида земеползване: обработваеми земи, постоянно затревени площи и трайни насаждения е напълно еднаква и не показва как са изчислени нивата на плащане (стр. 369). Ето защо буди недоумение фактът, че нивата на плащане са различни за различните видове земеползване, а не за различните видове екологична инфраструктура. Например задължителното почистване на сухи и ниски клони в при единични и групи дървета, ще се заплаща с 591 Евро/ха при обработваемите земи; 901 Евро/ха при трайните насаждения и 283 Евро/ха при постоянно затревените площи. По същия начин ще се заплаща и поддържането например на синори, тераси, влажни зони, зелени зони около водни течения и т.н. **Считаме, че нивата на подпомагане следва да се определят по вида на екологичната инфраструктура, а не по начина на земеползване.**
- d. Не е ясно откъде произтича изискването за нивото от 1,5м за почистване на сухи и ниски клони при дървесната растителност.

Българско дружество
за защита на птиците

- e. Не е посочен минималният процент от екологична инфраструктура, наличието на който ще се подпомага. Ето защо препоръчваме да се въведе стъпковидно подпомагане, което да отразява ползите за околната среда
  - ✓ Базисно ниво на плащане за екологична инфраструктура от над 4(5)% до 10% характеристики и елементи на ландшафта в тях.
  - ✓ Ниво 1 с бонусно плащане с 10,1% - 15% характеристики и елементи на ландшафта в тях.
  - ✓ Ниво 2 с по-високо бонусно плащане за 15,1% - 20% характеристики и елементи на ландшафта в тях.
- f. Предлагаме да се помисли и да се въведе бонусно плащане за свързаност на елементите на екологичната инфраструктура в съседни блокове на земеделското стопанство, включително БЗС на различни земеделски стопани.
- g. Необходимо е да се представи официална информация какви атрибути съдържа слоя с екологична инфраструктура, включват ли се елементи на ландшафта, които не са били декларираны като Екологично насочени площи (ЕНП) в периода 2014-2020 г. Да се уточни как ще става възможно обновяването на този слой – на какъв период и по какъв начин. Да се предостави публичен достъп до слоя и да се предостави възможност за неговото допълване/коригиране.

4.5 I.B.6 . Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи

- a. Независимо от текста на стр.389 „От екстензивно управление чрез паша се нуждаят всички природни местообитания и местообитания на видове за подобряване на природозащитното състояние в и извън Натура 2000” и текста на стр.299 „**Total share of environmentally sensitive grasslands in Natura 2000 sites covered by GAEC (9) is 426 348 ha**”, целевата стойност за подпомагане по тази схема е 274 369 ха, което представлява едва 64% от постоянно затревените площи в Натура 2000, дефинирани като чувствителни и не обхваща ПЗП извън Натура 2000. Настояваме бюджетът на схемата и съответно целевата стойност на планираните за подпомагане хектари да бъдат увеличени.
- b. Не е направено разграничение кои постоянно затревени площи ще се подпомагат: сенокосните и влажните ливади, влизат ли в обхвата на подпомагане на схемата? Считаме, че трябва да се направи ясно разграничение между различните видове постоянно затревени площи.
- c. Минималната и максималната гъстота на Ж.Е. следва да бъде съобразена с природозащитния статус на постоянните пасища. В повечето случаи в слабопродуктивните и екологично-чувствителните постоянни пасища гъстота на паша от 1 ЖЕ/ха би довела до влошаване на природозащитния им статус.

4.6 I.B.7. Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми

- a. Предполага се, че интервенцията ще запази биоразнообразието в горите (с висок приоритет), но всъщност е насочена към обработваеми земи в близост до гори; има за цел осигуряване на храна за дивата природа. Описанието е много общо; не предоставя информация за това какви диви животни ще бъдат подкрепени. Интервенцията носи потенциал за създаване на сериозни конфликти между хората и дивата природа, концентриращи дивата природа в ограничени области (например ако се привличат

Българско дружество
за защита на птиците

мечки). Обхватът е 146 236,00 ха, което не изглежда достатъчно амбициозно. Считаме, че е необходимо екосхемата да се прецизира и да се конкретизира кои видове, предмет на опазване по Директивата за птиците и Директивата за местообитанията има за цел да подпомогне.

4.7 I.B.8. Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури

- а. Екосхемата не съответства по съдържание на заложената в НПРД мярка за разнообразяване на отглежданите култури. Тя е насочена повече към защита на почвите и макар да се твърди, че ще създава естествени коридори за и хранителна база за защитени видове, включително птици, от съдържанието на мярката това твърдение не може да бъде обосновано. На практика мярката допринася повече за поддържане на монокултурния характер на земеделието, тъй като: амбицията за разнообразяване на културите е минималистична – 2 култури за 10 ха, за площи до 30 ха – 3 култури, а за големите площи от над 30 ха – само 4 култури; при това при всички разновидности „основната култура/и“ може да обхващат до 95% от площта; определението на културите е твърде общо, а „угар“ също е класифицирана като култура. Така дефинирана, тази екосхема си поставя много ниски изисквания и не отговаря на целите за диверсифициране най-малкото за опазване на защитени видове птици. В определени случаи дори би могла да създаде риск или отрицателно въздействие върху биоразнообразието и защитените видове.
- б. За тази е предвиден 8,6 пъти по-голям бюджет, отколкото е одобрен в НПРД, което не е обосновано в самия СПРЗСР 2023-2027. Имайки предвид неясния принос на тази екосхема за опазване на биоразнообразието, силно завишеният бюджет изглежда необоснован.

Считаме, че е необходимо тази екосхема да се преработи, като се съобрази със съответната мярка от НПРД. Да се повиши амбицията за диверсификация, като минималната амбиция да е 3 култури, средната 5, а в най-големите площи да се постави минимум от 7 култури и да се помисли за бонусна плащане за увеличаване броя на културите до 10 в този случай. Да се предвиди по-балансиран подход при диверсификацията, като площта на основната култура/и не надвишава 75% от земеделската площ. По отношение на културите, предлагаме да се изготви списък с допустимите култури, който да е по-подробен от представения в настоящият вариант на СПРЗСР 2023-2027. Също предлагаме, като култура да не се разглежда угарта, а площи с прибрана реколта, но оставени без почвена обработка, какъвто е и смисълът на термина Fallow land.

4.8 I.B.8. Еко схема за буферни екологични ивици

Опазването и възстановяването на елементите на ландшафта е с висок приоритет, но той трябва да бъде много висок. Описанието на интервенцията е общо. Не са предоставени индикатори, свързани с биоразнообразието. Покритието е само 25 000,00 ха, което не изглежда достатъчно амбициозно.

Българско дружество
за защита на птиците

5. Част 5.3. Интервенции за развитие на селските райони

5.1 II.A.15. – Устойчиво управление на пасища в земеделски земи с ВПС.

- а. България определя земеделските си земи с висока природна стойност (ВПС) през 2007 г. за целите на ПРСР 2007-2013. Те обхващат екстензивно използвани постоянно затревени площи с преобладаваща естествена растителност и местообитания, мозаечен ландшафт (смесено земеползване) и интензивни обработваеми земи, които са местообитания на ценни видове. Тяхното опазване води до съхраняване на ценни местообитания на растителни и животински видове, както и на открит и/или мозаечен ландшафт, и свързаните с тях екосистемни услуги. Към 2019 г. земеделските земи с ВПС са намалели с почти 40% от първоначалното им определяне. Най-сериозен е спадът при постоянно затревените площи, които от над 950 000 ха през 2007 г. са едва 440 000 ха през 2019 г. Другият сериозен спад е при земите под смесено земеползване, които от близо 280 000 ха през 2007 г. остават 170 000 ха през 2019 г. Същевременно, в голяма част от земеделските земи с ВПС от 2007 г., които все още са земи, допустими за подпомагане през 2019 г., са претърпели промяна в начина на земеделско ползване и вече близо 66% от тях са обработваеми земи. **Предвид промяната на обхвата на земеделските земи с висока природна стойност през 2019 г. спрямо 2007 г. е задължително да се извърши нова оценка на обхвата и качеството им през 2021 г. за да се гарантира, че целевите агроекологични схеми са насочени именно към затревени площи, а не към територии с променено земеползване.**
- б. За разлика от периода 2014-2020 в рамките на тази интервенция не се предвижда поддържане на постоянно затревените площи с косене. Считаме, че е необходимо в мярката да се уточни кои от постоянно затревените площи ще се подпомагат в рамките на тази мярка и как се изключват сенокосните ливади с ВПС.

5.2 II.A.7 – Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)

- а. Тази интервенция се предвижда да се прилага в планински пасища на териториите на националните паркове, с обособени зони за извършване на сезонна паша на селскостопански животни, съобразно годишните планове за паша, издавани от дирекциите на национални паркове Рила, Пирин и Централен Балкан; териториите на природни паркове, с обособени зони за извършване на регулирана паша на селскостопански животни, съгласно планове за управление; в зони от мрежата Натура 2000, с утвърдени планове за управление, с обособени зони за извършване на сезонна паша на селскостопански животни. По същия начин обхватът на интервенцията беше разписан и в Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г., **но мярката беше приложена единствено и само на територията на Националните паркове.** През 2020 г. заявените за подпомагане площи в националните паркове са 33 329 ха, а подпомогнатите площи са 20 443 ха. Не е ясно как при положение, че се очаква обхватът на мярката да се разшири с 11 природни парка и всички зони от Натура 2000 с одобрени планове за управление, заложената целева стойност за подпомагане е 10 455,82 ха, което е по-малко от подпомогнатите площи за 2020 г само в Националните паркове. Считаме, че отново разширяването на обхвата на прилагане на интервенцията ще остане само на

Българско дружество
за защита на птиците

хартия и няма да бъде приложен на практика, като по този начин интересът към пасищата в националните паркове отново ще остане изключително висок, което ще е във вреда на биоразнообразието и екосистемите в тях.

5.3 II.A.8 – Поддържане на местообитанията на червеногушата гъска (*Branta ruficollis*), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи

- a. В обхвата на операция 1 за червеногушата гъска липсва основно изискване, което многократно сме предлагали, а именно на подпомагане да подлежат само физически блокове, в които или на границата с които не са разположени ветрогенератори. **Настояваме това изискване ясно да бъде вписано по този начин в интервенцията.** Проблемите, възникнали в предишния планов период, се основаваха до голяма степен в неспазването на това изискване и некоректното му въвеждане в мярката – вместо изключване на физическите блокове, се изключваха само фундаментите на ветрогенераторите, което е необосновано и в крайна сметка безсмислено.
- b. Обхвата на операция 1, както и бюджета предвиден за нея е намален спрямо предходния период и не е съобразен с одобрения обхват и бюджет в НПРД. Необходимо е обхвата и бюджета на операцията да се съобразят с НПРД.
- c. Обхвата на операция 2, както и бюджета предвиден за нея не е съобразен с одобрения обхват и бюджет в НПРД. Необходимо е обхвата и бюджета на операцията да се съобразят с НПРД.
- d. По отношение обхвата на операция 2 за египетския лешояд – Съобразно актуализирания нов план за действие за опазване на египетския лешояд в страната, част от двойките все още са извън обхвата на ОВМ или екологичната мрежа Натура 2000. Предвид твърде ниската численост на популацията на вида в страната и значението, което всяка една двойка има за поддържане на популацията, предлагаме териториалният обхват да е 5 км около всяко активно гнездо към предходната година спрямо годината на кандидатстване. Също така, предвид важността на пасищата като хранително местообитание на египетския лешояд предлагаме, обект на тази мярка да не е само превръщането на обработваеми земи в затревени площи, но и поддържането на пасищата в благоприятно състояние, а именно чрез умерено пашуване. Това съответства на дейност 1.7 от новия план за действие за опазване на египетския лешояд.
- e. Начинът на разписване интервенцията позволява да бъдат добавени и видовете ловен сокол, малък креслив орел и белошипа ветрушка, за което многократно настоявахме с обосновани становища по време на тематичната работна група в периода 2020 – 2022. **Предлагаме обхватът и бюджетът на интервенцията, и конкретно операция 2 да се разшири като се включат изброените по-горе видове и обхватът да се съобрази и с тяхното разпространение, като се постигне съответствие с НПРД по отношение както на обхвата, така и по отношение на бюджета, включвайки въпросните застрашени видове хищни птици.**

Българско дружество
за защита на птиците

5.4 II.A.9 – Създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура

- а. Концепцията за зелена инфраструктура е съществен инструмент за справяне със загубата на биоразнообразие чрез намаляване на фрагментацията на местообитанията и осигуряване на свързаност, подобряване на състоянието на екосистемите и екосистемните услуги. В България се адресира в Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 (2021-2027) като част от мярка 10, насочена към развитие и управление на екосистемните услуги и оценка на състоянието на елементите от зелената инфраструктура. Научни изследвания и публикации сочат, че **минимум 10% от земеделската земя в стопанството трябва да бъде заета от характеристики на ландшафта и елементи на зелената и синя инфраструктура, които имат най-висока екологична полза в съответния район.** Такива са полу-естествените елементи като тревни площи, включително пасища с храсти, дървета, влажни места или заливни площи; свързващите характеристики като буферни ивици, синори, живи плетове, канавки и др., но не и производствените площи като азотфиксиращи култури или площи със зелена покривка.
- б. В рамките на Стратегическия план България предлага да се подпомага опазването на екологичната инфраструктура както чрез еко-схеми, така и чрез агроекологични мерки. В направените предложения обаче липсват:
- ✓ Изискване за минимален процент на зелена инфраструктура, опазването на която ще се поощрява в еко-схемите и надграждането му в агроекологичните интервенции.
  - ✓ В изброените елементи липсва дървесно-храстовата растителност, която е ключова за опазване на застрашени видове и местообитания.

Предлагаме:

- Към изброената екологична инфраструктура да се добавят формации от дървесно-храстова растителност (до 20% от заявените за подпомагане площи).
  - Опазването на зелената инфраструктура да става на регионално ниво. В районите с преобладаващо екстензивно земеделие - да се запазват съществуващите характеристики на ландшафта (чрез прилагането на еко-схеми), докато в интензивните райони са необходими целенасочени действия за създаването и възстановяването им. Целевите нива за покритие със зелена инфраструктура да са между 10% и 20% на регионално равнище;
- с. Както посочихме и в коментарите по еко-схемата за създаване и възстановяване на екологична инфраструктура към настоящия момент липсва яснота как ще се създава слой за екологична инфраструктура и какви атрибути ще съдържа. Не е ясно и как ще се извършва обновяването на този слой – на какъв период и по какъв начин. **Считаме, че създаването на подобен слой постепенно трябва да включва характеристиките на ландшафта в земеделските земи на територията на цялата страна и разделянето на подпомагането на едни и същи елементи на екологичната инфраструктура в или извън слоя не е целесъобразно и обосновано.**

Българско дружество
за защита на птиците

Считаме, че създаването/възстановяването на екологична инфраструктура следва да се подпомага чрез непроизводствени инвестиции.

В случай, че остане в агро-екологичната мярка, препоръчваме да се въведе стъпковидно подпомагане, което да отразява ползите за околната среда:

- Базисно ниво на плащане за екологична инфраструктура от над 4(5)% до 10% характеристики и елементи на ландшафта в тях.
- Ниво 1 с бонусно плащане с 10,1% - 15% характеристики и елементи на ландшафта в тях.
- Ниво 2 с по-високо бонусно плащане за 15,1% - 20% характеристики и елементи на ландшафта в тях.

Предлагаме да се помисли и да се въведе бонусно плащане за свързаност на елементите на екологичната инфраструктура в съседни блокове на земеделското стопанство, включително БЗС на различни земеделски стопани.

По отношение на нивата на заплащане за изграждане и възстановяване на екологичната инфраструктура отново обръщаме внимание, че и тук нивата на плащане се представят в зависимост от начина на земеползване, а не в зависимост от съответния вид на екологичната инфраструктура и препоръките ни са същите както при еко-схемата за екологична инфраструктура.

5.5 II.АЕ.3. – Възстановяване и поддържане на деградирани пасищни територии

- a. Считаме, че няма яснота как така предлаганите интервенции по мярката (разораване, подсяване с неместни видове тревни смеси, торене) ще допринесат за опазване на биоразнообразието, съхраняване или възстановяване на местообитанията или видовете, включително поддържането и създаването на ландшафтни елементи или непроизводствени площи и опазване или подобряване на качеството на водите и намаляване на натиска върху водните ресурси. Настояваме текстовете да бъдат пояснени и да бъдат включени съответните индикатори.
- b. Обръщаме внимание, че част от деградиралите пасища не са включени в „допустимия слой за подпомагане по ИСАК“. Настояваме да бъде обяснен текстът „Земеделските площи трябва да отговарят на определението за „допустим хектар“, като могат да включват и други площи от физическият блок (ФБ), определен като пасища мери и ливади (ПМЛ), както и временни пасища“, по отношение на допустимостта на „другите площи“.
- c. Необходимо е поясняване на текста „Осигуряване на Постоянно затревени площи, които да са на разположение за ползване на бенефициента за не по-малко от 5 години“ в посока кой ще предоставя пасищата на земеделските стопани и как.
- d. Обръщаме внимание, че в текста на интервенцията не се уточнява каква ще е нормата за пашуване (гъстота на животинските единици на ха) за годините след възстановяване на пасищата (2-ра до 5-та година). Необходимо е да се уточни нормата и тя да се определя в зависимост от състоянието на пасищата. При положение, че се предвижда

Българско дружество
за защита на птиците

вносянето на тревни смеси да се извършва като „Съотношенията за внасяне се изготвят от агроном-специалист, със сертифицирани семена адаптирани/произведени в сходни на българските климатични условия“, следва същият подход да се приложи и за определяне на нормата за пашуване.

- е. Не са приложени списъците за одобрените треви и тревни смеси, като не става ясно как ще се избират те и доколко това ще е в съответствие с изискванията по отношение на пасищата с висока природна стойност и в „Натура 2000“. Предлагаме да се допълни възможността за подсяване с местни видове (за съответното пасище или район).

5.6 II.B.1. – Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000

- а. Интервенцията „Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000“ се предвижда да се прилага в зоните от Натура 2000 с издадени заповеди за обявяване, както и с тези с одобрени Планове за управление, т.е. към сегашния обхват на мярката към зоните за опазване на птиците ще се добавят минимум 186 зони за опазване на природните местообитания. Тези площи не са отразени по никакъв начин към целевите стойности на планираните за подпомагане площи и съответните финансови средства. Нещо повече – планираният бюджет за интервенцията е 80 777 144 Евро и намален почти двойно от изплатените средства за периода 2015-2020 г. в размер на 140 631 325 Евро, което най-вероятно ще доведе до прекратяване на подпомагането след изчерпването на бюджета. Настояваме да се увеличи бюджетът на тази интервенция, тъй като тя е една от най-предпочитаните от земеделските стопани. Допълнителен мотив за това е, че предвидените за тази интервенция средства в Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 са в размер на 140 000 000 Евро;
- б. Не са представени текстове кои забрани от Заповедите за обявяване, както и кои от забраните и препоръките в одобрените планове за управление ще се компенсират.
- в. Буди недоумение фактът, че се предвижда интервенцията да допринесе за постигането на индикатори за резултат R3. Цифровизация на селското стопанство и R4. Създаване на връзка между подпомагането на доходите и стандартите за добра практика, а не към индикатора за резултат R33. Подобряване на управлението на мрежа „Натура 2000“.
- г. Обръщаме внимание, че при методологията за изчисляване на нивата на плащане единствено на тази мярка нивата на плащане се разграничават за 4 вида територии: планински райони; други райони засегнати от значителни природни ограничения, наричани други необлагодетелствани райони; райони със специфични, различни от планинските и други ограничения; райони, незасегнати от природни и почвени ограничения, считани в методиката, като незасегнати от природни ограничения, като това води до по-ниски плащания в планинските райони и съответно за затревените площи, спрямо обработваемите земи. Това е единствената интервенция, при която е използвана подобна методология. **Настояваме да се уеднакви подходът при всички интервенции на хектар или да се предостави обосновка защо това се прави само за мярката Натура 2000.**
- д. Средните нива за плащане по различните видове земеползване са намалени спрямо периода 2014-2020 г. като за обосновка за това се посочва избягването на двойното

Българско дружество
за защита на птиците

финансиране с еко-схемите, без да се посочат за кои точно еко-схеми става дума и кое би могло да е двойното финансиране.

5.7 II.И.1. – Консултантски услуги и повишаване на консултантския капацитет (стр.982)

- a. В представения проект на бенефициенти на интервенцията „Допустими бенефициенти са Национална служба за съвети в земеделието (НССЗ) и организации, отговарящи на критериите за областно, регионално и национално представителни браншови организации за производство и преработка на селскостопански продукти“. Не са включени екологични организации, които имат представителство на областно, регионално или национално ниво, независимо че по три от консултантските пакети се предвижда предоставяне на услуги, свързани с целите на опазване на околната среда и предотвратяване на климатичните промени. **Считаме, че екологичните организации трябва да бъдат включени в обхвата на мярката.**
- b. Необходимо е да се уточни какво се разбира под представителство на областно, регионално и национално ниво.
- c. Буди недоумение фактът, че се предвижда „Консултантски пакети № 4, 5, 6, 7, 8, 9 и 10 ще се предоставят единствено на малки, много малки и млади земеделски стопани съгласно определението в Стратегическия план“. Обръщаме внимание, че тези пакети са особено важни за едрите земеделски стопанства с интензивно земеделие и настояваме те да бъдат включени в обхвата на консултацията по отношение на опазването на околната среда.

5.8 I.Ж.1. – Подкрепа за оперативни групи в рамките на Европейското партньорство за иновации

- a. В индикаторите за резултат не е включен индикаторът „R.28 Качество на изпълнението с оглед на околната среда или климата чрез знания и иновации: брой на лицата, ползващи се от консултации, обучения и обмен на знания или участващи в оперативни групи на Европейското партньорство за иновации (ЕПИ), подпомагани от ОСП, във връзка с качеството на изпълнението свързано с околната среда климата“. Настояваме да се включи.
- b. В условията за допустимост на кандидати е включен текстът: „Оперативните групи включват най-малко един земеделски стопанин или една призната група/организация на производители или една областно, регионално или национално представителна браншова организация за производство и преработка на селскостопански продукти и един представител на науката“. Считаме, че така формулиран текстът дава неправомерно предимство на браншовите организации за производство и преработка на селскостопански продукти, което може да доведе до възпрепятстване на иновативни решения. Считаме, че текстът трябва да се преформулира като се включат като водещи интересите на земеделските производители.
- c. Предлагаме следната формулировка „Оперативните групи включват най-малко един представител на науката и един регистриран земеделски стопанин/ група земеделски стопани или една областно, регионално или национално представителна браншова организация за производство и преработка на селскостопански продукти“
- d. Предлагаме към допустимите бенефициенти в частта: „г) Висши училища, акредитирани по Закона за висшето образование с актуални акредитации по професионални

Българско дружество
за защита на птиците

- направления...” задължително да се добавят направления „Аграрна икономика“, „Екоикономика“, „Екология“, „Опазване на природните ресурси“ и други екологични и икономически направления.
- е. Предлагаме към бенефициентите да се включат и Местните инициативни групи. Това отговаря на целите на т.Б от чл. 77 (Сътрудничество) на Регламента за Стратегическия план „подготвяне и изпълнение на LEADER“.
  - ф. Предлагаме във връзка с изпълнението на т.Д от същия член „изготвяне и прилагане на стратегии за „интелигентни селища“, определени от държавите членки“, да се помисли за включване на общините в допустимите бенефициенти.
  - г. Предлагаме текстът за допустими бенефициенти „ж) Консултантски организации с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните в т.ч. НССЗ“ да се допълни по следния начин „ж) Консултантски организации с предмет на консултантската дейност в областта на селското стопанство или храните, опазване на околната среда, биоразнообразието и климата в т.ч. НССЗ.“
  - h. Предлагаме да се предвиди възможност за авансово плащане в определен размер, с цел оптимизиране на прилагането на интервенция.

6. Част 6. Финансов план

След обстоен преглед на заложените средства за опазване на биологичното разнообразие по първи и втори стълб на ОСП могат да бъдат направени следните изводи:

- 6.1 Предоставеният досега бюджет в СПРЗСР 2023-2027 показва изключително ниско финансово обезпечаване за дейности насочени пряко към биологичното разнообразие -6% от бюджета по Стълб 1 (докато напр. всички еко-схеми съставляват около 30% от общия бюджет по стълб I) и 3,8% от бюджета на стълб 2. СПРЗСР 2023-2027 обяснява, че 1,682 милиарда евро публични средства са разпределени за постигане на СЦ 6, като най-голям дял е посветен на следните интервенции: биологично земеделие (ЕЗФРСР); еко-схемите за диверсификация на култивираните култури, намаляване на употребата на пестициди, поддържане и подобряване на биоразнообразието и екологичната инфраструктура; и екосхема за поддържане и възстановяване на почвения потенциал — насърчаване на зелено торене и органично торене (ЕФГЗ). Обосновката на тези инструменти не позволява да се потвърди тяхната релевантност за изпълнението на целите на ЕС, свързани с Натура 2000 и биоразнообразието.
- 6.2 Едва 6% от бюджета на 1-ви стълб са насочени към подпомагане на дейности, свързани директно с опазването на биологичното разнообразие (Еко-схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура и Еко-схема за екстензивно поддържане на постоянно затревени площи);
- 6.3 Едва 3,8% от бюджета на 2-ри стълб са директно насочени към интервенции, допринасящи за опазване на биологичното разнообразие, земите с ВПС и земите в Натура 2000 и зелената инфраструктура (Устойчиво управление на пасища в земеделски земи с ВПС; Плащания за земеделски земи в зони от Натура 2000; Поддържане на местообитанията на червеногушата

Българско дружество
за защита на птиците

- гъска (*Branta ruficollis*), Кръстат (царски) орел и Египетски лешояд в орнитологични важни места в обработваеми земи; Създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура);
- 6.4 В сравнение с общия необходим бюджет за биоразнообразие и климатични промени заделените средства за биоразнообразие са твърде малко. Но по-големият проблем е, че тези средства не са достатъчни и не отговарят на заложените в НПРД необходими средства, дори ако се комбинират средствата по първи и втори стълб. Например Мярката за Натура 2000 в земеделски земи и гори според НПРД изисква средства в размер на 140 000 000 евро, докато във финансовия план са залежали само 95 000 000 евро, т.е. с 45 000 000 евро по-малко (намаление с 20 000 000 евро спрямо необходимите средства за земеделски земи в Натура 2000 и 25 000 000 евро по-малко от необходимите средства за Натура 2000 в гори). Мярката Натура 2000 съдържа специфични изисквания, които не са предвидени в еко-схемите по стълб 1 и бюджетният дефицит не може да се компенсира от там. Недостатъчните средства, заложиени за Натура 2000, не съответстват на значението, което се отдава на мярката в интервенционната стратегия, но което е по-лошо, няма да доведе до постигане на заложените природозащитни цели.
- 6.5 Аналогично по отношение на мярката за застрашените видове птици, към червеногушата гъска са прибавени и хищни птици като царския орел и египетския лешояд, но общият бюджет на тази мярка е с 1,5 милиона по-нисък от заложения в НПРД. Този бюджет, както и бюджетът за мярката Натура 2000 са намалени спрямо предходния период, без да се отчита фактът, че е необходимо да се положат повече усилия. Трябва да подчертаем също, че мерките за застрашените видове птици, като червеногушата гъска, царския орел и египетския лешояд, са специфични и не се обхващат от еко-схемите по стълб 1, поради което е необходимо да е гарантиран целият им бюджет в Стълб 2.

Настояваме във финансовия план, средствата, необходими за опазване и възстановяване на биоразнообразието, да са изцяло съобразени с одобрените средства по НПРД, като се направи ясна връзка от кои интервенции и еко-схеми се осигурява финансирането на съответните мерки от НПРД.

7. Част 7.2. Описание на структурата за мониторинг и докладване

Независимо от препоръките на предварителната оценка на СПРЗСР 2023-2027 (стр.1127.) относно научените уроци от прилагането на ПРСР 2014-2020 в частта мониторинг и оценка, в описанието на структурата за мониторинг и докладване отново не е включен мониторинга на резултатите и въздействието от прилагането на отделните интервенции върху околната среда и биоразнообразието..

Обръщаме внимание, че препоръките на предварителната оценка на ПРСР 2014-2020 г и последващата оценка на ПРСР 2017-2013 отчитат необходимостта от разработване на система за наблюдение на въздействието по отношение на влиянието на отделните интервенции върху елементите на околната среда. Тази система следва да се изгради в координация между съответните служби и агенции на МОСВ и МЗм. **В представените текстове в част 7.2. отново не се адресира изграждането на подобна система, което на практика означава, че не може да се**

оцени реалното въздействие от изразходваните публични средства за постигане на целите, свързани с опазване на околната среда.

Настояваме МЗм и МОСВ да поемат ангажимент за координирано изграждане на система за мониторинг и оценка на въздействието от предлаганите интервенции по СП на ОСП върху околната среда и биоразнообразието в частност и това да бъде описано в точка 7.2.

8. Част 8.1. Система за знания и иновации в селското стопанство (AKIS)

Съгласно член 15 на Регламента за СП „Консултантските услуги в областта на селското стопанство обхващат икономическите, екологичните и социалните аспекти, като отчитат съществуващите земеделски практики, и осигуряват актуална технологична и научна информация, разработена посредством проекти за научни изследвания и иновации, **включително що се отнася до предоставянето на обществени блага.**

Чрез консултантските услуги в областта на селското стопанство се предлага подходяща помощ в рамките на цикъла на развитие на стопанствата, включително за създаването на земеделско стопанство за първи път, приспособяването на производствените модели към потребителското търсене, иновативни практики, **селскостопански техники с цел устойчивост спрямо изменението на климата, включително агролесовъдство и агроекология**, подобряване на хуманното отношение към животните и, при необходимост, стандарти за безопасност и социално подпомагане.“

Считаме, че така предлаганият текст за AKIS изключва ключови участници като ЮЛНЦ, работещи в областта на опазване на околната среда, биоразнообразието и климата, които и понастоящем работят със земеделските стопани в рамките на редица научно-изследователски и приложни проекти, финансирани от ЕС.

Необходимо е системата да включва и въвеждането на целеви обучения за земеделски производители, стопанисващи земеделски земи в Натура 2000, както и на целенасочени консултации и съвети за природосъобразни земеделски практики, опазващи и възстановяващи видове и местообитания в конкретните защитени зони (надграждане на съществуващите ангажименти, съгласно изискванията на регламента).

Тези потребности са свързани с разясняване на същностните изисквания за стопанисването на земеделските земи в зоните по Натура 2000, включващи обосновка на причините за наложените забрани за ползване на земеделските земи; какви са очакваните и търсените ползи за както за биоразнообразието, така и за земеделските дейности и земи от опазването на биоразнообразието в тях; кои видове и местообитания са обект на опазване в съответните територии; какви са индикациите за благоприятно състояние на видовете и местообитанията в земеделските земи дейностите и т.н.

Българско дружество
за защита на птиците

Заклучение и препоръки

Наличието на слабостите и пороците, посочени по-горе, които установихме при подробен анализ на представените за обсъждане документи, показва **необходимост СПРЗСР 2023-2027 да бъде преработен и допълнен, така че да се спази българското и европейското природозащитно законодателство, да е в съзвучие и да допринася за изпълнението на одобрените стратегически документи, свързани с биологично разнообразие и да гарантира, че публичните средства на българските и европейските данъкоплатци, ще бъдат адекватно и пропорционално насочени, за да се изпълнят стратегическите цели по отношение на общностните блага – биоразнообразие, околна среда, климат и здравословна храна.**

За тази цел отправяме следните общи препоръки:

- **Настояваме за изготвяне и представяне за съгласуване на ясна и конкретна интервенционна логика, следвайки приетите указания на Европейската комисия, като се поставят остойностени цели и се предвидят съответни индикатори за резултат.**
- **Да се направи ясна връзка между мерките, одобрени в НПРД и съответстващите им екосхеми и интервенции от Стратегическия план, като в описанието на всяка екосхема/интервенция се посочи номера на съответстващата мярка от НПРД, целевата стойност, която следва да бъде постигната за 5-годишния период, съответен индикатор за резултат, както и начин за мониторинг и контрол.**
- **Да се доразвият всички мерки и интервенции така, че да показват ясно връзката си с целите за биоразнообразие, климат и околна среда и здравословна храна, а за тези, които са потенциално рискови да се посочат ясно механизмите чрез които още се гарантира прилагане на принципа за „неувреждане на околната среда“.**
- **По отношение на опазването на биологичното разнообразие и екосистемите е необходимо индикаторите за резултат (R) и индикаторите за въздействие (I), измерващи ефекта от вложените средства, да бъдат включени по подходящ начин във всяка интервенция! По аналогичен начин следва да се включат и индикаторите, свързани с качеството на почвите, водите и въздуха, съответно индикаторите за резултат и индикаторите за въздействие.**
- **Да се предвиди мониторинг и контрол на ефекта на всички мерки по Стратегическия план върху биоразнообразието, водите почвите и въздуха. Да се предвидят механизми за спиране или промяна на мерки, които се оказват неефективни или увреждащи биоразнообразието.**
- **Считаме за особено важно да се изготви подробна и качествена екологична оценка и оценка за съвместимост на СПРЗСР 2023-2027, тъй като в него се съдържат интервенции с потенциално значително отрицателно въздействие върху биоразнообразието и околната среда. Мерките и условията, залегнали в оценките и решението на МОСВ въз основа на тях, следва да се интегрират в самите интервенции и да са част от условията за всяка интервенция. Обръщаме внимание, че включването на по-ясни и конкретни условия на ниво интервенция, които са свързани с избягване на въздействия върху околната среда, включително биоразнообразието, би могло да намали административната тежест на ниво проект.**
- **Да се преработят и допълнят всички части на плана, касаещи приноса към опазване на биологичното разнообразие, като:**
  - **Мерките, касаещи биологичното разнообразие да бъдат изцяло съобразени както по съдържание, така и като необходими финансови средства с Националната**

Българско дружество
за защита на птиците

приоритетна рамка за действие за Натура 2000 и да се гарантира действителния им принос за опазване на дивите птици и техните местообитания;

- Правилата за добрите земеделски практики и дефинициите да отразят правилно нуждите от опазване на местообитанията на видовете животни и растения, като особено внимание се обърне на тревните местообитания и елементите на ландшафта като храсталаци и единични дървета.
- За всички мерки и интервенции в рамките на СПРЗСР 2023-2027 да бъдат добавени индикатори за резултат и ефект върху биологичното разнообразие, като се гарантира, че ще се проследява индексът на широко разпространените видове птици, както и състоянието на видовете и местообитанията, обект на опазване в Натура 2000;
- Да се интегрира повишаването на знанията на фермерите за биоразнообразието в общия пакет от знания, предоставяни в земеделския сектор;
- Да се преработят или премахнат мерки, които са дефинирани като -екологично насочени, но нямат принос към опазване на биоразнообразието или дори са с риск от влошаване на състоянието му.
- Да се осигури адекватна финансова обезпеченост на всички еко-схеми и интервенции, които пряко допринасят за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие във и извън Натура 2000, като процентното участие на бюджетните средства за тях в бюджета на екологично насочените мерки се повиши
- Да бъдат отразени всички конкретни и общ и препоръки от настоящото становище и да ни бъде предоставен отговор как са отразени, както и причините за неотразяване на отправени наши препоръки.

Поради обстоятелствата, че СПРЗСР 2023-2027 е представен за обществени консултации за твърде кратко, недостатъчно време, отчитайки обема, сложността на материята и труден за четене формат, както и че не са приключили процедурите по екологична оценка и оценка запазваме правото си да допълваме настоящото становище при представяне на по-нови и завършени варианти на СПРЗСР 2023-2027.

ПРИЛОЖЕНИЕ: съгласно текста.

С уважение: *Ваня Рътарова-Г.*

ВАНЯ РЪТАРОВА-ГЕОРГИЕВА
Изпълнителен директор
БДЗП

Subject: Обществено обсъждане ДОСВ СПРЗСР - становище**From:** <v.stefanova65@gmail.com>**Date:** 26.8.2022 г., 17:26**To:** <edno_gishe@moew.government.bg>

Вх. № 26-00-425

София 29 08 2022 г.

Здравейте,

Приложено Ви изпращаме становището на Сдружението за териториален и екологичен просперитет (СТЕП) по доклада за оценка на степента на въздействие на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 -2027 г. с предмета и целите на опазване на защитените зони от Натура 2000л

Поздрави,

Вяра Стефанова

Председател на СТЕП

— Attachments: —

Становище_СТЕП_ДОСВ СП ОСП.pdf

139 KB

Изх. № 8/26.08.2022

До
Г-жа Росица Карамфилова
Министър на околната среда
и водите

Относно: Становище на Сдружението за териториален и екологичен просперитет (СТЕП) по доклада за оценка на степента на въздействие на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 -2027 г. с предмета и целите на опазване на защитените зони от Натура 2000

Уважаема госпожо Карамфилова,

В рамките на законово установената процедура по обществени консултации във връзка с проект на Доклада за оценка на степента на въздействие на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023 -2027 г. с предмета и целите на опазване на защитените зони от Натура 2000, СТЕП изразява следното становище:

- ✓ Основното подпомагане на земеделските стопани се предоставя в рамките на първи стълб на ОСП от Европейския фонд за гарантиране в земеделието (ЕФГЗ). Основната схема в рамките на този фонд е схемата I.A.1 - Основно подпомагане на доходите за устойчивост (която в предходния програмен период 2014-2022 г. се наричаше Схема за единно плащане на площ (СЕПП)). Именно заради изискванията за допустимост по тази схема, земеделските стопани премахват храсти, дървета и други характеристики на ландшафта, за да могат земите им да станат допустими и да получат необвързани с производството директни плащания. Необходимо е изискванията за допустимост, особено за постоянно затревените площи да отчитат регионалните характеристики на екосистемите, а не да считат постоянно затревените с площи с повече от 100 дървета/ храсти на ха – за недопустими.
- ✓ Директният превод и приемане на дефиницията за постоянни пасища, залегнала в европейския регламент в Българският СПРЗСР (стр. 302 от СП), без да се използва

дадената възможност от регламента за гъвкавото ѝ адаптиране съобразно националните и местни характеристики, води до значителна загуба както на важни фуражни площи за животновъдите с пасищни животни, така и на консервационно значими местообитания от европейската екологична мрежа Натура 2000.

- ✓ Считаме, че: дефиницията следва да включва храсти или дървета, които са подходящи за паша, и други видове, източници на фураж за животни, при условие че преобладават тревите и другите тревни фуражи. Тази възможност се предоставя от регламента, но не се използва от българска страна. Следва да се използва и възможността за адаптиране на дефиницията за райони с местни практики, където тревите и другите тревни фуражи традиционно не са преобладаващи или липсват в зоните за паша.
- ✓ Възможни подходи за адаптирането на дефиницията и съответно допустимостта им за подпомагане са: на базата на местоположението и характеристиките им в планински или в равнинни райони; на базата на класификацията им в БАНСИК на постоянно продуктивни ливади, високопланински пасища, затревени слабопродуктивни площи и ливади-овощни градини. През 2020 г. БАНСИК докладва за заетостта и използването на територията отчита наличието на над 1.4 млн. ха постоянно затревени площи, но само около 0.8 млн. ха от тях са допустими за подпомагане по ОСП. Това означава, че България „губи“ близо 600 000 ха постоянно затревени площи единствено поради липсата на адекватна дефиниция; на базата на вида местообитание съгласно Директивата за природните местообитания (Директива 92/43/ЕИО).
- ✓ Предлагаме текстът в част 4 “Възможни отрицателни въздействия на СПРЗСР и неговите елементи, които самостоятелно или в комбинация с други планове, програми и проекти биха могли да окажат значително въздействие върху защитените зони или техни елементи“ в Таблица 4.2-1.: Връзка между елементите на СПРЗСР и очакваните въздействия и потенциалното отражение върху местообитанията и видовете, и оценка на възможността тези въздействия да бъдат оценени на този етап на планиране и необходимостта на условия за следващите етапи за схемата I.A.1 - Основно подпомагане на доходите за устойчивост (ред 2 от таблицата) да бъде основно преработен, като се оцени потенциалното отрицателно въздействие на схемата върху местообитанията и видовете. Парадоксално е да се счита, че тази от тази схема „Не се очаква въздействие“, а от еко-схемите и агро-екологичните мерки (които са допълнителни към тази схема) – се очакват различни видове отрицателно въздействие.
- ✓ Приветстваме смекчаващите мерки, представени в част 5.5. Предложения за смекчаващи мерки, които са предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно отстраняване на неблагоприятните въздействия от осъществяване на

СПРЗСР върху защитените зони и определяне на степента им на въздействие върху предмета на опазване на защитените зони в резултат на прилагането на предложените смекчаващи мерки. Предлагаме в точка 2. Общи смекчаващи мерки по интервенции от част 5.5. да се разпишат смекчаващи мерки за схемата схемата I.A.1 - Основно подпомагане на доходите за устойчивост.

Считаме, че предлаганите коментари и допълнения ще допринесат за опазването на биоразнообразието и зоните от Натура 2000 в България и ще отговорят на целите, поставени от Стратегията на ЕС за опазване на биологичното разнообразие до 2030 г.

Оставаме на разположение за въпроси и разяснения, на тел. 08989563647, електронна поща: _____ и _____.

С уважение:

Вяра Стефанова

Председател на СТЕП

Subject: Становище на АЗПБ относно ДОСВ на СП по ОСП 2023-2027
From: "Ventzislav Varbanov" <varbanov@azpb.org>

Date: 27.8.2022 г., 18:55

To: <edno_gishe@moew.government.bg>

Министерство на околната среда и водите

Вх. № 26-00-425

София 29.08. 2022 г.

СТАНОВИЩЕ

от Асоциация на земеделските производители в България (АЗПБ)
по Доклад за оценка степента на въздействие (ДОСВ) на
„Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода
2023-2027“ (СПРЗСР) с предмета и целите на опазване на защитените зони от НАТУРА
2000

В качеството си на заинтересована страна, АЗПБ изразява в определения от МОСВ срок
за обществено обсъждане на публикувания в сайта на МОСВ Доклад за оценка степента на
въздействие на проект на Стратегически план за развитие на земеделието и развитие на селските
райони за периода 2023-2027 г. върху защитени зони (версия 2/07.2022 г., изготвена от
Национален природонаучен музей – БАН) коментари, бележки и предложения- ПРИЛОЖЕН
към настоящото писмо файл!

27 август 2022 г.
гр. София

С уважение:
Венцислав Върбанов

Председател на УС на АЗПБ

—Attachments:—

АЗПБ_Становище по ДОСВ на СП по ОСП 2023_2027.pdf

571 KB

Subject: Re: Становище на АЗПБ относно ДОСВ на СП по ОСП 2023-2027

From: venzislav varbanov <venzivarbanov@yahoo.it>

Date: 28.8.2022 г., 12:56

To: varbanov@azpb.org, edno_gishe@moew.government.bg

Ок

Sent from Yahoo Mail on Android

On сб, авг 27, 2022 at 18:55, Venzislav Varbanov
<varbanov@azpb.org> wrote:

СТАНОВИЩЕ

от Асоциация на земеделските производители в България (АЗПБ)

по Доклад за оценка степента на въздействие (ДОСВ) на

„Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода
2023-2027“ (СПРЗСР) с предмета и целите на опазване на защитените зони от
НАТУРА 2000

В качеството си на заинтересована страна, АЗПБ изразява в определения от МОСВ
срок за обществено обсъждане на публикувания в сайта на МОСВ Доклад за оценка степента
на въздействие на проекти на Стратегически план за развитие на земеделието и развитие на селските
райони за периода 2023-2027 г. върху защитени зони (версия 2/07.2022 г., изготвена от
Национален природонаучен музей – БАН) коментари, бележки и предложения-
ПРИЛОЖЕН към настоящото писмо файл!

27 август 2022 г.
гр. София

С уважение:
Венцислав Върбанов

Председател на УС на АЗПБ

Изм. № 015-08/27.08.2022 г.

СТАНОВИЩЕ

от Асоциация на земеделските производители в България (АЗПБ)
по Доклад за оценка степента на въздействие (ДОСВ) на
„Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027“ (СПРЗСР) с предмета и целите на опазване на защитените зони от НАТУРА 2000

В качеството си на заинтересована страна, АЗПБ изразява в определения от МОСВ срок за обществено обсъждане на публикувания в сайта на МОСВ Доклад за оценка степента на въздействие на проект на Стратегически план за развитие на земеделието и развитие на селските райони за периода 2023-2027 г. върху защитени зони (версия 2/07.2022 г., изготвена от Национален природонаучен музей – БАН) коментари, бележки и предложението относно:

1. ДОСВ се отнася за защитените зони (ЗЗ), а всички мерки, които предлага, касаят всички интервенции от Стратегическия план (СП) - без да се отчита, че част от тях не се осъществяват в ЗЗ от НАТУРА 2000. Например: има бележки за Националните паркове, а те са защитени територии (ЗТ); има интервенции, които не се предвижда да се прилагат в ЗТ, а в общите мерки това не е отбелязано. С други думи, дадените общи и специфични мерки надвишават териториалния обхват на ДОСВ.
2. Документът „ДОСВ на СПРЗСР, Част 5.5. Предложения за смекчаващи мерки, които са предвидени за предотвратяване, намаляване и възможно отстраняване на неблагоприятните въздействия от осъществяване на СПРЗСР върху ЗЗ и определяне на степента им на въздействие върху предмета на опазване на ЗЗ в резултат на прилагането на предложените смекчаващи мерки“.
3. Мерки към инвестиционни интервенции.

❖ По отношение на т. 1. Общи мерки за всички интервенции и СПРЗСР:

Голяма част от предвидените мерки в т. 1 залагат допълнителни ограничения. Това води до увеличаване на административната тежест както за кандидатите, така и за администрацията, и прави прилагането на интервенциите трудно и до голяма степен неосъществимо. От друга страна, нито кандидатите, нито УО на ПРСР и ДФЗ-РА имат възможност за извършване на контрол за спазване на описаните мерки. Считаме, че заложеното в инвестиционните интервенции условие за всяко проектно предложение да бъде представен документ от компетентния орган по околна среда, издаден по реда на Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и/или Закона за биоразнообразието (ЗБР) и Закона за водите (ЗВ), в достатъчна степен гарантира съответствие на подпомогнатите дейности и разходи с екологичното законодателство.

Мярка 1: - следва да бъде коригирана

- С мярката се въвеждат забрани, които към настоящия момент не са включени в съответствие с приложимото законодателство в издадените заповеди по чл. 12 от ЗБР.

АЗПБАСОЦИАЦИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БЪЛГАРИЯ

- За обхвата на местообитания няма изобщо издадени заповеди по реда на ЗБР в зони, които се откриват след справка на интернет страницата за мрежата Натура 2000 – например за местообитание 4030 - BG0000208 Босна - обнародвана; BG0001007 Странджа – без обнародвана заповед.
- Съгласно ЗАПОВЕД № РД-1013 от 17 декември 2020 г. за защитена зона BG0000208 „Босна“ посоченото местообитание, дори не е посочено че попада в предмета на опазване.

В този смисъл, дори и като част от предварителните условия предложената мярка не би имала нормативно въведено условие, ако не бъдат изменени в съответствие със законодателството забрани и ограничения.

Мярка 2: сасава да отпадне

Мярка 2, мотиви за предложението: хвойна (*Juniperus spp.*) е включена в трайно недопустими площи, т.е. ако тези площи не се заявяват, няма как да се въведат изисквания към тях.

Мярка 3 сасава да отпадне

Мярка 3, мотиви за предложението: Земеделските земи в 33 от Натура 2000, които през последните 5 и повече години са били гори (съгласно Закона за горите) в земеделски земи, да се опазват с приоритет като горски местообитания за видове, предмет на опазване. – земеделски земи не може да са били гори през последните 5 години – Приложение наредба № 105 за категориите земи по ИСАК:

ЗЕМЕДЕЛСКИ ТИП ЗЕМИ		
010	ОЗ	Обработваеми земи
011	ОП	Оранжерийни площи
012	О	Оризипа
021	ЛН	Лозови насаждения
022	ОН	Овощни насаждения
023	ДТН	Други трайни насаждения
031	ДМ	Дворни места
040	ПМА	Пасища, мери и ливади
050	СЗП	Смесено земеползване

Мярка 4: Включване на забрана за преобразуване и разораване на постоянно затревени площи в зоните от Натура 2000, като условие (стандарт) за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние при ясна дефиниция за постоянно затревени площи, в която влизат пасища, ливади, мери, пасища с храсти, храсти и затревени територии, години, горски поляни, обработваеми

земи, които не са включвани в сеитбообращение 5 или повече години и др. съобщества, доминирани от тревна и храстово- тревна растителност. Предложената мярка има отношение към дизайна на дефинициите, който се урежда съгласно европейското и националното законодателство – да се прецизира след съгласуване със съответните компетентни дирекции в Министерството на земеделието (МЗМ).

Мярка 5. В 33 от Натура 2000 род *Rubus* (къпина) не следва да бъде разглеждана като нежелана растителност за премахване в постоянно затревени площи – предложената мярка има отношение към дизайна на дефинициите и условността, който се урежда съгласно европейското и националното законодателство – да се прецизира след съгласуване със съответните компетентни дирекции в МЗМ.

Мярка 6. В земеделския парцел с начин на трайно ползване - пасища, мери и ливади, постоянно затревените площи следва да се поддържат с мозаечно покритие на храсти (при наличие на храсти) от 20 до 40% от наличната храстова растителност – предложената мярка има отношение към дизайна на дефинициите и условността, който се урежда съгласно европейското и националното законодателство – да се прецизира след съгласуване със съответните компетентни дирекции в МЗМ.

Мярка 7. Не се допуска използването на шредери и мулчери за премахването на храсти и храстова растителност за всички интервенции. Следва ли да се изключи от дефиницията за земеделските дейности, като вид подготвителна дейност, за да станат площите допустими за подпомагане в следващите години.

В същото време това ограничение да не важи за интервенцията „Залесяване и възстановяване“ за случаите на прилагане извън обхвата на Натура 2000.

Не става ясно от къде произтича това ограничение и как трябва да се проследява? Често в инвестициите в земеделски стопанства се кандидатства за закупуване на активи/техника, с които по-лесно да се поддържат площите в подходящ за обработване вид.

Мярка 8. Да се включи като условие за допустимост неизползване на отровни примамки при решаване на конфликта „човек – хищници“ (с какъв документ ще се удостоверява - декларация от земеделския стопанин; следва ли да се включи в ДЗЕС; ако не следва – не би следвало да се изисква и декларация). Следва коментар съответните компетентни дирекции в МЗМ.

Мярка 9. Всички интервенции, които включват ремонтни и строителни дейности в сгради, трябва да включват проверка на предвидените за възстановяване и реставрация сгради за наличие на прилепи – следва да се получи становище от съответните компетентни дирекции в МЗМ.

Следва да отпадне. Няма яснота за инвестиционните интервенции в земеделски стопанства, предприятия за преработка и неземеделски дейности - следва ли да бъде съблюдавано това изискване? В законодателството, касаещо строителство (Закона за устройство на територията (ЗУТ) и др.) и околна среда (ЗООС, ЗБР и ЗВ) не сме срещали такова условие. Как и кой ще следи за изпълнението му? Ще се иска документ от кандидата, или ще се прави административна проверка? И от кого ще се иска тази информация?

АЗПБАСОЦИАЦИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БЪЛГАРИЯ

Мярка 10. Да се извършва периодичен полски мониторинг за отчитане на въздействията и ефекта от реализирането на интервенциите с приоритет еко схеми, агроекология и климат, плащания по Натура 2000 и интервенциите за пчелите върху биологичното разнообразие. Да се съберат полски данни и да се оценят въздействията и ефекта от интервенциите върху БПС/състоянието на сигурност за природните местообитания, видовете и птиците по методика одобрена от ИАОС/МОСВ (Наредба №2 от 18 декември 2006 г. за биологичното разнообразие). Да се изготви аналитичен доклад с препоръки за целите на СПРЗСР, МЗм и МОСВ. - *Следната мярка следва да отпадне. В нито една интервенция няма предвидени такива допустими дейности и заделени средства за тях. МЗм вероятно няма капацитет за извършване на такива проверки.*

Съгласно документът, един от очакваните резултати на НРПД 2021-2027 г. е „разработена система за наблюдение, отчитане и актуализиране на рамката за периода 2021 – 2027 г.”, като този ангажимент е на съответната компетентна административна структура. Мониторинга и отчитането на СП е в съответствие с приложимото европейско законодателство. НРПД вероятно включва достатъчно мерки и дейности, насочени към укрепване на административния капацитет за управление на зоните от НАТУРА 2000 и подобрения (ако са необходими) на съществуващата система за наблюдение.

Мярка 13. Да се извърши теренен предварителен (2023), междинен (2025) и заключителен (2027) мониторинг на ефекта и въздействието от реализирането на пашата и пасторализма/поддържането на тревните местообитания върху природните местообитания, видовете и природните екосистеми, по одобрена методика от ИАОС- МОСВ с участие на мултидисциплинарен скип от експерти фитоценолози, природни местообитания и видове. Изготвяне на аналитичен доклад с препоръки, полски данни в ГИС за целите на СПРЗСР, МЗм и МОСВ. - *следва да отпадне.*

❖ По отношение на т. 2. Общи смекчаващи мерки по интервенции:

Интервенции Агроекология и Климат

Мерки, разписани към интервенциите по АГРОЕКОЛОГИЯ	Бележки/Мотиви за отпадане на мярката от АОСВ
II. A.4. - Насърчаване използването на култури и сортове, устойчиви към климатичните условия	
Мярка 1. Да не се допуска превръщането на ливади, пасища и мери в насаждения на различни култури, включително житни за всички защитени зони от Натура 2000.	Мярката е насочена само към <u>плодове, зеленчуци, билки и десертни лозя</u> и не може да се кандидатства по нея с каквито и да е други култури. В тази връзка, следва да отпаднат така направените мерки, които не се отнасят за интервенцията. Тя не може да се прилага за пасища, мери, ливади и защитени зони. Уредено е в националното законодателство
Мярка 2. В обхвата на зоните от Натура 2000, обявени за опазване на видове хищни птици, следва да бъдат използвани устойчиви към климатичните промени култури (бобови, зърнено-житни) от предварително разработен списък, които ще осигурят присъствието на дребни видове гризачи - полски, мишки и др. хранителни видове.	

Мярка 3. В защитените зони, предмет на опазване на хищни птици, да не се допуска превръщането на съществуващи земеделски площи със зърнени култури и рапица в площи с лавандула, кориандър, други видове ароматни и медицински растения.	(ЗПЗП).
II.A.7. - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)	
Мярка 1. Подпомагането на интервенцията <u>да се осъществи само</u> в първата половина на периода за финансиране (2023 г., 2024 г., 2025 г.), като се даде възможност до три години <u>постепенно тази мярка да отпадне</u> от подпомагането по СПРЗСР, от всички територии над 1500 м. н. в. за защитената зона съпадаща с територията на национален парк Централен Балкан и всички защитени зони над 1800 м. н. в., съпадащи с териториите на националните паркове Рила и Пирин, както и на природните паркове Рилски Манастир, Витоша и Беласица, както и защитените зони, които не са защитени територии (по смисъла на ЗЗТ) с тези физически характеристики над 1800 м. н. в. Мярката 1 се отнася за всички тревни местообитания.	Плановите за управление предвиждат извършването на паша и не са забранени със закон, за да бъде въведена забрана чрез АОСВ.
Мярка 3. Териториите (тревни и храстово-тревни съобщества) около малки водни обекти (под 1 дека) със стоящи води, които се подхранват от дъждовни води и снеготопене, следва да бъдат изключени от подпомагането по мярката т.е. за тях не следва да се издават разрешителни за паша или не следва да бъдат включени в планове или др. документи регламентиращи извършването на паша.	Закона за защитените територии (ЗЗТ) урежда районите, местата, начините и други условия за извършване на дейностите в парковете, като се определят и планове за управлението им.
Мярка 4. Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм) се извършва с натоварване на пасищните системи с от 0,3 до 0,4 ЖЕ/ха. Мярка 4 се прилага и от Институциите и организациите отговарящи за издаване на разрешителните за паша по интервенцията Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм).	Изискванията на интервенцията отговарят на това условие, както е посочено във фиша на интервенцията в Стратегическия план, а именно: „ Дейностите по мярката са съобразени с утвърдените планове за управление в конкретните защитени територии и зони от мрежата Натура 2000. Не са допустими за подпомагане площи, попадащи в територията на резервати и поддържани резервати “
Мярка 5. Интервенцията не следва да бъде прилагана в имоти, които попадат в токовища на глухар или в буфер от 1 km около местата за токуване (центрове на токовищата). По предоставен специфичен слой за токовищата. На база данните, които МОСВ могат да изготвят и предоставят могат да бъдат предприети действия за изпълнение на мярката	Липсва текст за мярка 2.
II.AE.3. Възстановяване и поддържане на деградирани пасищни територии (прилага се извън Натура 2000)	Следва да отпадат – всички, поради следните мотиви:

АЗПБАСОЦИАЦИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БЪЛГАРИЯ

<p>Мярка 1. Да се използват само семена от местни тревисти видове, характерни и диворастящи в района на осъществяване на интервенцията.</p>	<p>Интервенцията се прилага само на земи извън Натура 2000, и съпада правилата за отстраняване на храстови съобщества да се разпише в националното законодателство.</p>
<p>Мярка 2. От интервенцията да отпаднат земеделски парцели, които са част от слой с колонии на лалутери, предоставен от МОСВ/ИАОС.</p>	<p>Предложението за запазване на 20-40% храстова растителност мозаечно има отношение към дизайна на асфинициите и условността, който се урежда съгласно европейското и националното законодателство.</p>
<p>Мярка 3. При подготовка за подсяване на деградираните пасища, при наличие на храсти се препоръчва запазване на 20-40% храстова растителност мозаечно с цел избягване на ерозията</p>	<p>Разписано е, че сеитбата се извършва по асфинирана технология за подсяване, изготвена и утвърдена от специалист с <u>типични, пасищни видове треви и тревни смеси</u>.</p>
<p>Мярка 4. Поддържането и предварителното подготвяне за подсяване на деградираното пасище да се отстраняват храсти и храстови съобщества без шредер.</p>	<p>Интервенцията е разписана с Аграрния университет от специалисти по пасища и не съпада да бъде модифицирана да се извършва с „местни тревисти видове, характерни и диворастящи“</p> <p>МЗм вероятно не разполага със слой „лалутери“. Ако бъде предоставен от МОСВ и бъде регламентирано със Закон, ще бъде възможно да се въведе изискването.</p>
<p>II.A.15. Устойчиво управление на пасища в земеделски земи с ВПС</p>	
<p>Мярка 1. Да не се допуска натоварването на пасищните територии да е по-голямо от 0,3 до 1 ЖЕ/ха.</p>	<p>И към момента се прилага с ограничение до 1 ЖЕ/ха. Следва да отпадне.</p>
<p>Мярка 2. В земеделския парцел с начин на трайно ползване - пасища, мери и ливади, в които има храсти, постоянно затревените площи следва да се поддържат с мозаечно покритие на храсти (при наличие на храсти) от 20 до 40% от наличната храстоварастителност.</p>	<p>Текстът може да бъде в разрез с определението за допустим за подпомагане хектар – пасище. Не следва да е в ДОСВ.</p>
<p>Мярка 3. При кандидатстване по интервенцията земеделския стопанин да представи собствен план за паша (включващ видовете паша, периода и др.)</p>	<p>Земеделските стопани водят дневник. Той е проверяван. Не следва да се натоварват с допълнителни административни изисквания. Планът за паша се прави с оглед на много фактори, и не следва да е изискване към мярката, защото тя е дългогодишна.</p>
<p>Мярка 4. При пашуването да се използват пастирски кучета (за предпочитане каракачански). Други ефективни методи са</p>	<p>Най-вероятно не е възможно да бъде проверявано. Следва да отпадне.</p>

<p>придружаване на стадата от пастири, електрически заграждения (електропастири), инсталирани правилно, за да възпират вълците, както и прибиране на животните в постройките (кошари) за нощуване там, където е приложимо. (Мярката се предлага за ограничаване на конфликта мечка/вълк - човек и за снижаване на загубата на селскостопански животни).</p>	
<p>П.А.9. Създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура</p>	
<p>Мярка 1. Навсякъде в текста на интервенцията периодът, в който могат да се извършват дейностите да стане „.....извън периода на гнездене на птиците и размножаването на други видове животни...“</p>	<p>Навсякъде в текста на интервенцията периодът, в който могат да се извършват дейностите да стане „.....извън периода на гнездене на птиците и размножаването на други видове животни...“ следва да отпадне.</p> <p>Мотиви: Ако попада в обхвата на защитени зони от Натура 2000, може да бъде съобразено само с въведените в съответната зона забрана и ограничение.</p>
<p>Мярка 2. Премахването на храсти да се извършва без шредер.</p>	<p>Това е вид подготвителна дейност (даже с поддържащ характер) за да станат плащите допустими за подпомагане в следващите години. Не следва да има забрана, особено що се отнася до земи извън Натура 2000.</p>
<p>Мярка 3. Забрана за премахване на дървета и дървесна растителност в зоните околородните течения в това число и мъртва дървесина, забрана за кастрене на клони.</p>	<p>Мерките както и да бъдат разписани ще бъдат обект на проверка, и ако няма ясни инструменти и методи по които да се извършват проверки на място или сателитен контрол, то те не могат изобщо да бъдат разписани и приложени.</p>
<p>Мярка 4. Да не се използват за залесяване и създаване на групи дървета, живи плетове, дървесно противо-ерозионни пояси; зелени зони около водни течения и др., инвазивни чужди видове, а от медоносните специално аморфа и бяла акация, които често се използват при тези практики. За залесявания да се използват само местни дървесни и храстови видове.</p>	<p>Съгласно Регламент 2016/1141 за приемане на списък на инвазивните чужди видове, които засягат Съюза, в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета – <i>Acacia saligna</i> (Labill.) H.L.Wendl. (<i>Acacia cyanophylla</i> Lindl.) е включена в списъка с ИЧВ, бялата акация не е, т.е. няма нормативно основание за включването ѝ в тази мярка и в изискванията, освен ако такава забрана не е въведена с план за управление или заповед за обявяване на защитена зона.</p>
<p>Мярка 5. Запазване на дървета с хралупи.</p>	<p>Запазването на хралупи е относимо към мерки, които са за поддържане, но не и за</p>

АЗПБАСОЦИАЦИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БЪЛГАРИЯ

	създаване на елементи. Следва да отпаднат.
Мярка 6. Списък на инвазивните чужди видове, може да бъде намерен на страницата на МОСВ https://www.moesw.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/nemestni-i-invazivni-chujdi-vidove/invazivni-chujdi-vidove/ .	Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1141 за приемане на списък на инвазивните чужди видове, които засягат Съюза, в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета следва да бъде приложен, като част от условността. Следва да отпадне.
Мярка 7. Запазване на горско дървесна растителност на места с ерозия.	Неприложимо към дейността, доколкото тя предвижда само създаване на елементи на екологичната инфраструктура. Следва да отпаднат.
Мярка 8. Запазване (забрана за сеч) на крайречни пояси от дървесна растителност с укрепващи и противоерозионни функции от типа 91E0, 91F0, 92A0, с изключение на дейности по отстраняване на инвазивни видове (https://www.moesw.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/nemestni-i-invazivni-chujdi-vidove/invazivni-chujdi-vidove/)	
Мярка 9. ГИС слой „Екологична инфраструктура“ включващ ландшафтните елементи по интервенцията да бъде публичен и достъпен на интернет страницата на МЗМ и ДФЗ.	Неприложимо за интервенцията. Същата към настоящия момент има следния обхват: „Национален, с изключение на площите, които вече са включени в слой „Екологична инфраструктура“.

❖ По отношение на т. 3 Мерки към инвестиционни интервенции

Мерки за интервенция П.Г.1. „Инвестиции в земеделските стопанства“, приложими и за интервенция П.Г.1.1. „Инвестиции в земеделски стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда“ и интервенция П.Г.5 – „Инвестиции в инфраструктура за напояване“.

Голяма част от предвидените мерки залагат допълнителни ограничения. Това води до увеличаване на административната тежест както за кандидатите, така и за администрацията, и прави прилагането на интервенциите трудно и до голяма степен неосъществимо. От друга страна, нито кандидатите, нито администрацията имат възможности и компетенции за извършване на контрол за спазване на описаните мерки. Считаме, че заложеното в инвестиционните интервенции условие за всяко проектно предложение да бъде представен документ от компетентния орган по околна среда, издаден по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ, в достатъчна степен гарантира съответствие на подпомогнатите дейности и разходи с екологичното законодателство.

Следва да се има предвид, че в чл. 73 и чл. 74 от Регламент (ЕС) 2021/2115 на Европейския парламент и на Съвета от 2 декември 2021 година за установяване на правила за подпомагане за стратегическите планове, не са предвидени подобни ограничения за подпомаганите инвестиции.

Обръщаме внимание, че интервенция II.Г.1. „Инвестиции в земеделски стопанства“ и интервенция II.Г.1.1. „Инвестиции в земеделски стопанства насочени към опазване на компонентите на околната среда“ се прилагат в рамките на земеделските стопанства.

Мерки 1, 4 и 7 следва да отпаднат, тъй като за реализирането на инвестиции в подобряване на съществуващи напоителни инсталации или елемент от напоителна инфраструктура задължително се изисква документ от компетентния орган по околна среда, в който е дадено становище за влиянието на инвестицията върху компонентите на околната среда. Не се подпомагат дейности и инвестиции, които оказват отрицателно въздействие върху околната среда съгласно екологичното законодателство.

Мярка 2 следва да отпадне, ако в ЗУТ и екологичното законодателство не са предвидени такива ограничения. За инвестиционни дейности и разходи, свързани със строителство се изисква документация по ЗУТ (разрешение за строеж, разрешение за поставяне или становище, че не се изисква такова ведно с одобрен инвестиционен проект, архитектурно заснемане и др.), както и документ от компетентния орган по околна среда.

В тази връзка, някои от предвидените мерки нямат отношение към стопанствата на кандидатите, тъй като засягат места, които не влизат в рамките на земеделските стопанства (мярка 3, мярка 5, мярка 9). От друга страна, някои от мерките предвиждат дейности, които не се финансират от ЕЗФРСР (мярка 8 - изграждане на дити, корекции на речни корита). Посочените мерки следва да отпаднат.

Мярка 6 следва да отпадне, ако ограничението не е нормативно обосновано, защото залага прескалено големи рестрикции по отношение на дейностите по подобряване на съществуващи напоителни инсталации или елемент от напоителна инфраструктура.

Считаме, че Мярка 10 трябва да отпадне, тъй като в интервенции II.Г.1., II.Г.1.1. и II.Г.5, в съответствие с чл. 74, § 2 от Регламент (ЕС) 2021/2115, по отношение на инвестициите за напояване е предвидено изискване да са в съответствие с ПУРБ, за да бъдат подпомогнати. В цитирания регламент не е предвидено изискване за съответствие с мерките, заложили в ПУРН и Становищата по ЕО на ПУРБ (2022-2027) и ПУРН (2022-2027).

Интервенция II.Г.4. „Възстановяването на земеделски потенциал след природни бедствия или катастрофични събития и инвестиции в подходящи превантивни действия“:

Предвидените мерки залагат допълнителни ограничения. Това води до увеличаване на административната тежест както за кандидатите, така и за администрацията, и прави прилагането на интервенциите трудно и до голяма степен неосъществимо. От друга страна, нито кандидатите, нито администрацията имат възможности и компетенции за извършване на контрол за спазване на описаните мерки. Считаме, че заложеното в инвестиционните интервенции условие за всяко проектно предложение да бъде представен документ от компетентния орган по околна среда, издаден по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ, в достатъчна степен гарантира съответствие на подпомогнатите дейности и разходи с екологичното законодателство.

АЗПБ
Асоциация на земеделските
производители в България

Интервенция II.Г.10 - Залесяване и възстановяване

Мярка 4: В 33 не се подпомага залесяване с пълна обработка на почвата или изпълнение на тракторни тераси. Приоритетно се подпомага изпълнението на частична почвоподготовка. Подпомагат се дейности в горите по погълване на подраста във фаза на укрепнал подраст с расадникови фиданки.

Предлагаме текстът: „Подпомагат се дейности в горите по погълване на подраста във фаза на укрепнал подраст с расадникови фиданки“ да отпадне, тъй като такива дейности не са предвидени за подпомагане в СПРЗСР.

II.Г.12. Подобряване на здравословното състояние и устойчивостта на горските екосистеми чрез подпомагане провеждането на сечи в горските територии

Мярка 3. Да не се подпомага закупуване на харвестъри за бенефициенти които ще осъществяват дейности в обхвата на Натура 2000, с изключение на случаите, когато в условията за допустимост са заявени площи и обеми дървесина, изключващи стопанско ползване в горски природни местообитания по смисъла на Директива 92/43/ЕИО

Така представеният текст е неясен. За кои площи е недопустимо закупуването на харвестъри – за всички горски територии, включени в Натура 2000 или само тези, свързани с опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна? Ако е така, как ще бъдат разграничавани.

Мярка 4 Горските природните местообитания, попадащи в обхвата на 33 да бъдат изключени от предвиденото доказване, по смисъла на т. 3 от интервенцията „Условия за допустимост“. За териториите извън 33 горските природни местообитания 91G0, 91H0, 91I0, 91AA, 9530, 9560, 95A0, 91M0, 91AA, 9180, 91D0, 91E0 да бъдат изключени от предвиденото доказване по смисъла на т. 3 от интервенцията „Условия за допустимост“ - минимален размер собственост/право на управление на горските територии, върху които сечите ще се извършват и сключени договори за предстоящ добив или покупка на стояща дървесина на корен.

Текстът: „Горските природните местообитания попадащи в обхвата на 33 да бъдат изключени от предвиденото доказване, по смисъла на т. 3 от интервенцията „Условия за допустимост“.“ е неясен. Какво означава „да бъдат изключени от предвиденото доказване“ - да не се подпомагат? От кое доказване следва да бъдат изключени- за площ? Все пак следва да се има предвид, че по тази интервенция се подпомага закупуването на техника за сеч, а не се подпомага извършването на сеч.

Следващият текст е още по-объркващ: „За териториите извън 33 горските природни местообитания 91G0, 91H0, 91I0, 91AA, 9530, 9560, 95A0, 91M0, 91AA, 9180, 91D0, 91E0 да бъдат изключени от предвиденото доказване по смисъла на т. 3 от интервенцията „Условия за допустимост“ - минимален размер собственост/право на управление на горските територии, върху които сечите ще се извършват и сключени договори за предстоящ добив или покупка на стояща дървесина на корен.“ Минималният размер на собствеността е обвързан с други условия, като минимален размер на общите допустими разходи и ползването на дървесина в горите, които стопанисва бенефициента позволява ефикасното използване на закупената техника.

Бихме искали да обърнем внимание и на следното:

Биоразнообразие, горски територии, ЗТ		
При създаване на култури с неместни видове да се провежда ежегоден мониторинг по периферията на плантацията и да се премахват растенията, размножили се извън границите ѝ.	Да се предотврати разпространението на неместни видове и трансформация на местообитания.	Биоразнообразие Горски територии ЗТ

Няма новосъздадена горска култура, която да може да се саморазпространява. В срокът за мониторинг това е безпредметно и безсмислено.

I.Д.2 - Инвестиции в лозаро-винарския сектор и I.Д.5 - Инвестиции в екологични съоръжения

Мярка 1: Бенефициентите при кандидатстване по интервенцията да предоставят документ от РИОСВ/МОСВ по Глава 6 от ЗООС и/или ЗБР.

Разписаната мярка може да бъде приета единствено в случай, че бъде добавен текст, че същата се отнася само за дейностите по тези две интервенции, за които съгласно националното законодателство се изисква документ по Глава 6 на ЗООС и/или ЗБР. За кандидатите по интервенциите не следва да бъдат налагани допълнителни изисквания, които не са залегнали в приложимото законодателство за опазване на околната среда и биологичното разнообразие.

Кандидатите по двете интервенции са задължени да предоставят Оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), само в случаите, в които това се изисква от законодателството в областта на опазването на околната среда. Инвестициите се извършват на територията на вече съществуващо стопанство/предприятие, като собственикът/наемателят е задължен да спазва всички законови изисквания при извършване на инвестиционни дейности. Ако за дадено действие, което може да бъде финансирано по една от двете интервенции, законодателството в областта на околната среда не изисква извършване на ОВОС, кандидатът няма как да бъде задължен да предостави ОВОС.

Например, такива са почти всички дейности по интервенция I.Д.2 – Инвестиции в лозаро-винарския сектор – закупуване на съдове за съхранение на виното (бъчви), на ферментатори и други машини, които участват в процеса на винификация, закупуване на софтуер или изграждане на дегустационна на територията на предприятието. Разписаната мярка за задължително изискване на документ по ЗООСВ и/или ЗБР за всички дейности по интервенциите е нерелевантна и не може да бъде приета.

I.Д.1 – Преструктуриране и конверсия на лозя

Мярка 1: При промяна на местоположението при преструктуриране на лозята и промяна на НТП, бенефициентът да представи документ от РИОСВ/МОСВ по Глава 6 от ЗООС и/или ЗБР.

Начинът на трайно ползване (НТП) на земеделската земя бива три вида/категории: 1. Обработваема земя; 2. Трайни насаждения; 3. Пасища, мери и ливади. Актуалният начин на трайно ползване на даден земеделски парцел е атрибутна информация към кадастралната карта. Промяната на

АЗПБАССОЦИАЦИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БЪЛГАРИЯ

НТП е законоустановена процедура. За имоти с НТП - пасища, мери и ливади, към заявлението за промяна на НТП се прилага документ от РИОСВ, в който е посочено, че за имота няма въведени забрани или ограничения за промяна на начина на трайно ползване, произтичащи от заповеди за защитени зони по смисъла на ЗБР и за защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии, или от планове за управление на защитени зони или защитени територии. За останалите две категории такъв документ не се изисква, което по всяка вероятност е съобразено с изискванията на ЗООС и е съгласувано с МОСВ, което от своя страна означава, че такава необходимост не е констатирана.

Презасаждането на лозови насаждения, вкл. с промяна на местонахождението им, е процес, който подлежи на разрешителен режим. Изпълнителната агенция по лозата и виното е контролният орган, който отговаря за издаването на тези разрешения. Когато при промяната на местонахождението на лозовото насаждение се налага и промяна в НТП на парцела, върху който ще се седи лозето, се прилагат всички изисквания на законодателството в областта и ангажираните с този процес институции следва да спазват законовите изисквания към процедурата за промяна на НТП.

Документите, които се изискват по закон при промяна на НТП, не следва да се прилагат при кандидатстване по интервенцията, тъй като ДФЗ-РА не е контролен орган по дейността на някои други държавни органи, и не може да верифицира дали техните задължения са извършени коректно. Същото се отнася и за дейността на ИАЛВ – издаденото от тях разрешение за презасаждане не подлежи на допълнителен контрол от страна на Разплащателна агенция, която присъжда документа за законосъобразен. Разплащателна агенция единствено проверява дали заявената площ попада в съответния географски слой, което включва и дали НТП съответства на изискванията за изпълнение на интервенцията. Щом даден парцел е вписан в кадастъра със съответния начин на трайно ползване, това означава, че всички предшестващи законови процедури са спазени. Подпомагането по тази интервенция не е инструмент за контрол върху законосъобразността на процедурата по промяна на НТП. Още повече, че съгласно законоустановените правила, РИОСВ издава документ само и единствено когато промяната в НТП касае пасища, мери и ливади, а когато се променя НТП от обработваема земя в земя с трайни насаждения, изискването за документ от РИОСВ не е приложимо.

Мярката следва да отпадне, тъй като не е относима към утвърдения модел на работа на държавната администрация и противоречи на функционалното разпределение на задълженията между отделните институции.

В допълнение обръщаме внимание, че предвидените общи и специфични мерки в ДОСВ са ограничаващи и водещи до невъзможност за прилагане на Стратегическия план.

По-конкретно: На стр. 2804 файл 5.5. Текстът на т. „3. Специфични смекчаващи мерки – таблица 5.5-1 Съгласно методиката за оценка степента на въздействие и извършените анализи и оценка на въздействието за природните местообитания и видовете са предложени специфични мерки, които се отнасят за конкретен тип природно местообитание или вид за конкретна защитена зона към специфична/и интервенции от СПРЗСР. След прилагане на смекчаващите мерки, очакваното отрицателно въздействие ще бъде намалено по степен за видовете от таблица 5.5-1“ следва да отпадне, включително и Приложение –таблица 5.5-1.

1. В документ „ДОСВ на СПРЗСР, част 5.4. Оценка на целостта на защитените зони и кохерентността на мрежата „5.4 Оценка на целостта на защитените зони“ е разписано, че

AЗПБАСОЦИАЦИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БЪЛГАРИЯ

има вероятност да имат неблагоприятни въздействия от средни по степен до значителни по степен за различни видове природни местообитания и видове и техните местообитания или да променят някои от факторите, които са важни за поддържане на благоприятния природозащитен статус на видовете и природните местообитания в зоната.

Текстът се отнася за интервенции:

- П.А.15. - Устойчиво управление на пасища в земеделски земи с ВПС
- П.А.7 - Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм)
- П.А.9 - Създаване и възстановяване на екологичната инфраструктура (както и някои интервенции за гори и инвестиции)

Текстът следва да отпадне или да бъде преформулиран съгласно разписаните текстове в интервенциите, тъй като документът се отнася до защитени територии, а интервенции П.А.15 и П.А.9 се прилагат на обработваеми допустими за подпомагане земи.

27 август 2022 г.
гр. София

С уважение
Венцислав Върбанов
Председател на УС на АЗПБ

Subject: Становище на Български фермерски съюз

From: contact@farmunion.bg

Date: 26.8.2022 г., 19:53

To: edno_gishe@moew.government.bg

Вх. № 48-00-677

София 29.08.2022

Здравейте,

Приложено изпращам становище на Български фермерски съюз по отношение на I.B.2. Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура.

Поздрави,

ГЕОРГИ СТОЯНОВ

ПРЕДСЕДАТЕЛ

БЪЛГАРСКИ ФЕРМЕРСКИ СЪЮЗ

СОФИЯ

тел: 0899/853 953

farmunionbg@gmail.com

farmunion.bg

— Attachments: —

Становище Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура.docx

438 KB

Български
Фермерски
Съюз

ДО
МИНИСТЕРСТВО
НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО

СТАНОВИЩЕ

По отношение на I.B.2. Еко схема за поддържане и подобряване на биологичното разнообразие и екологичната инфраструктура

Мярка 1. Навсякъде в текста на интервенцията периодът, в който могат да се извършват дейностите да стане от „.....извън периода на гнездене на птиците ..“ на „.....извън периода за гнездене на птиците и размножаване на други видове животни.....“.

Считаме, че тази мярка така предложена ще доведе до невъзможност за изпълнение. Не съществува предвидимост и яснота за земеделските производители и бенефициентите, която да дава реална възможност за времево извършване на дейностите по поддържане на площта.

Мярка 6. Запазване на дървета с хралупи.

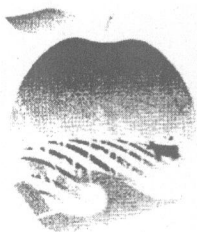
Считаме, че категорично следва мярка 6 да отпадне – води до прекалено голямо административно натоварване и невъзможност за изпълнение на практика. Как считаме, че следва да отчитаме и да се проследява дали се запазват конкретно дърветата с хралупи – доколкото сме разбрали идеята на интервенцията е да запазва и стимулира поддържането на дървета в рамките на земеделските земи.

Мярка 7. Запазване на горско дървесна растителност на места с ерозия.

Считаме, че е необходимо мярка 7 да бъде премахната. Интервенцията стимулира поддържането на ландшафтни елементи по решение на земеделските стопани в рамките на цялата територия на страната. Не считаме, че подобни ограничения следва да бъдат включван, когато на практика не може да бъдат изпълнени и да водят до реална невъзможност да изпълняваме и планираме бъдещите ни ангажименти.

0899853953
farmunion.bg
contact@farmunion.bg
ул. Георги Сава Раковски №99

Български Фермерски Съюз

Мярка 8. Запазване (забрана за сеч) на крайречни пояси от дървесна растителност с укрепващи и противоерозионни функции от типа 91E0, 91F0, 92A0, с изключение на дейности по отстраняване на инвазивни видове (<https://www.moew.government.bg/bg/priroda/biologichno-raznoobrazie/nemestni-i-invazivni-chujdi-vidove/invazivni-chujdi-vidove/>.)

Наложително категорично е отпадане на мярка 8. Интервенцията предвижда да получим стимули за поддържане на ландшафтни елементи на доброволен принцип от страна на нашите земеделските стопани – задължението е за съответната календарна година за поддържане и подпомагане по интервенцията се получава само за площите, върху които има поддържани ландшафтни елементи, включително и дървета.

По отношение на I.B.6. Еко схема за екстензивно поддържане на постоянно затревените площи

Мярка 2. В земеделския парцел с начин на трайно ползване - пасища, мери и ливади, постоянно затревените площи, в които са налични храсти, следва да се поддържат с мозаечно покритие на храсти (при наличие на храсти) от 20 до 40%, от наличната храстова растителност.

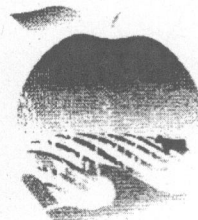
Мярка 2 трябва да отпадне - е неприложима към конкретната интервенция – разглеждайки условията еко схемата предвижда дейности за поддържане на постоянно затревените площи с пашуване на животните на земеделските бенефициенти и не визира дейности за почистване или поддържане на храстовидната растителност върху площта.

Мярка 5. Интервенциите не следва да се прилага върху земи, които през последните 7 години са били гори върху земеделски земи.

Необходимо е мярка 5 да отпадне – разглеждайки условията еко схемата интервенцията е насочена към поддържане на постоянно затревените площи, които са част от земеделските земи. Интервенцията не се прилага в гори.

Мярка 6. В зоните от Натура 2000 храстите от род *Rubus* (къпина) не следва да бъде разглеждана като нежелана растителност за премахване в постоянно затревени площи.

0899853953
farmunion.bg
contact@farmunion.bg
ул. Георги Сава Раковски №99

Български Фермерски Съюз

Храстите от род *Rubus* (къпина) следва да влизат в допустимите проценти храстова растителност.

Необходимо е мярка 6 да отпадне поради неприложимост към интервенцията – разглеждайки условията еко схемата е насочена към поддържане на постоянно затревените площи с пашуване на селскостопански животни, а не разглежда наличието на растителност върху площта.

I.B.7. Еко схема за поддържане и подобряване на биоразнообразието в горски екосистеми

Мярка 1. По интервенцията да се подпомагат земеделски парцели, които са на 100 м. от границата на гората. (Да не се допуска унищожаване на храсти и дървета в екотонната зона около гората /до 100 м. от границата гора -открито местообитание).

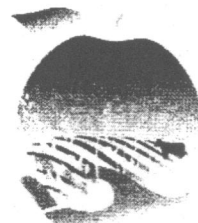
Мярка 1 следва да отпадне – тя е твърде ограничителна и на практика неясно реално с оглед изискванията на законодателството дали е допустимо да се приложи-интервенцията предвижда подпомагане за площи, граничещи с гори, от които да не се добива продукция. Целта е за нас да поддържаме биоразнообразието в горите, а не да спазваме невъзможни изисквания.

Мярка 2. Да не се превръщат пасища, ливади и мери в обработваеми земи.

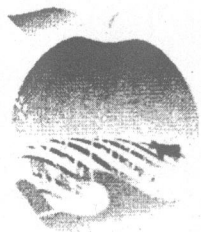
Мярка 2 е неприложима по отношение на интервенцията. Еко схемата предвижда засяване на култури без прибиране в рамките на обработваеми земи. Изпълнявайки тази еко схема ние нямаме задължение да засяваме култури в пасища, мери и ливади и няма дейност за преобразуване на ПЗП в обработваеми земи.

Мярка 4. За всички Натура 2000 защитени зони, отстраняване на храсти и дървета (извън екотонната зона) се извършва „... извън периода на гнездене на птиците и размножаване на други видове животни, предмет на опазване..”

Мярка 4 следва да отпадне като неприложима по отношение на интервенцията. Доколкото сме се запознали с изискванията на Стратегическия план, еко схемата предвижда засяване на култури без прибиране в рамките на обработваеми земи и няма такава дейност за отстраняване на храсти и дървета.

Български Фермерски Съюз

Мярка 5. Земеделският стопанин декларира не използване на шредери за премахване на храсти.

Мярка 5 да отпадне като неприложима по отношение на интервенцията. Еко схемата предвижда засяване на култури без прибиране в рамките на обработваеми земи и отново са вкарани нерелевантни неща за ОСП - няма дейност за отстраняване на храсти.

Мярка 6. В Натура 2000 не се допуска разораване на ПЗП (ливади, пасища, мери и земи, които не са включвани в сеитбооборот повече от 5 години и съгласно Наредба №2)

Отново Мярка 6 е неприложима по отношение на интервенцията. Еко схемата предвижда засяване на култури без прибиране в рамките на обработваеми земи и няма дейност за отстраняване на храсти.

Мярка 7. Запазване на дървета и дървесна растителност край влажни зони в това число мъртва дървесина.

Мярка 7 е неприложима по отношение на интервенцията. Еко схемата предвижда засяване на култури без прибиране в рамките на обработваеми земи и няма дейност за отстраняване на храсти.

I.V.8. Еко схема за разнообразяване на отглежданите култури (за ароматните и медицински растения) – интервенцията е за диверсификация на монокултурите

Мярка 1. Да не се допуска превръщането на ливади, пасища и мери в насаждения на различни култури, включително житни за всички защитени зони от Натура 2000.

Моля съобразете за какво е тази мярка. Мярка 1 е неприложима за еко схемата за разнообразяване на отглежданите култури. Т.е. предвидената в ОСП еко схема е приложима единствено върху обработваеми земи и не засяга териториално пасища, мери и ливади. Няма връзка на предложената мярка за вида земеползване, който е обект на подпомагане в рамките на интервенцията разнообразяване на отглежданите култури.

0899853953
farmunion.bg
contact@farmunion.bg
ул. Георги Сава Раковски №99

Български Фермерски Съюз

Мярка 2. В обхвата на зоните от Натура 2000, обявени за опазване на видове хищни птици част от междуредията на земеделските блокове с ароматни и медицински култури да се оставят без засаждане на други култури.

Мярка 2 е практически неприложима с оглед законодателството за земеползване - да отпадне поради противоречие с предварителните условия ДЗЕС и ЗИУ - или настоящото кръстосано съответствие, не може да въвеждате изисквания в противоречие с регламента за ОСП, прекалено усложняване и невъзможност за контролиране на забрана за отглеждане на допълнителна култура в рамките на междуредието.

I.B.9. Еко схема за буферни екологични ивици (интервенцията е свързана с поддържане и запазване)

Мярка 3. Ивици по краищата на гори да отпадне от интервенцията. Дейността има силно отрицателно въздействие върху местообитанията на птиците.

Считаме, че категорично Мярка 3 следва да отпадне, като противоречаща на изискванията на Европейската комисия за възможностите за поддържане на видовете непроизводствени площи. Досега в директните плащания, а и в новия период, който очакваме вече, целта на такива интервенции е да има ивици, които се поддържат без производство, за да се намали натиска върху граничните площи.

Георги Стоянов

Председател на Български фермерски съюз

0899853953
farmunion.bg
contact@farmunion.bg
ул. Георги Сава Раковски №99

